

ELEEMOSYNA.

- re suam Deo tribuit, & se peccato. Idē. 19. Mor.
Quæ stultitia est, illic relinquere quo exiturus es, &
illuc nō præmittere quo iturus es? Chr. sup. Mat.
Quidquid pro anima tua feceris, hoc tuū est: quid-
quid autem relinqueris, perdidisti. Ibidem.
Non est ingrata Deo, quæ visa fuerit ab hominibus
elemosyna: sed quæ ideo facta est vt visa sit.
Chr. super Math.
Cur tu abundas & ille mendicat? nisi vt tu in bo-
na dispensatione merita consequaris, ille vero pa-
tientie braui decoretur. Chr. super. Math.
Elemosyna vestimentum mortuorum est, & ars
omnium quæstuosissima. Idem super Ioan.
Si potes dare da, si non potes, affabilem te fac. Ibid.
Quidquid pauperi dederis, tu habebis, quidquid nō
dederis habebit alter. Pet. rau. in. ser.
Elemosyna ianitoribus cœli nota est. Ho. 19.
Elemosynam vxor faciat, mariti tamen consensu
eam faciat. Ibidem.

IEIUNIUM ET ABSTINENTIA.

- H**OC enim egit saluator, vt eisdem vestigijs
quibus admissa fuerant, purgarentur deli-
cta: Hoc est, quod homo manducando de-
liquerat, corrigat abstinendo. Aug.
Ipse qui ieiunare non valet, secretius sibi soli, aut
si est alter infirmus cum eo, sibi in domo sua præ-
parét quod accipiat. Ibidem.

Duo sunt abstinentiæ & crucis genera, vnum corporeale, aliud spirituale: vnum à potu & epulis, & ab his quæ per tactum & gustum visumq; accipiuntur, ensum viriliter reuocare. Alterum pretiosius atq; sublimius abstinentiæ genus est, motus animi regere, & perturbationis molestiâ tranquillitate placare. Aug. de Ioan. Bapt.

Qui cibis abstinent, & prauè agunt, Demones imitantur, quibus esca carnis nō est, sed nequitia spiritualis semper inest. Idem de quad. ser. 15.

Quid illis dicturi sumus qui solitos cibos ita relinquunt, vt in alio tempore augeantur? quid nequius quam quod minus erogat abstinentia, seruet permanens auaritia: vel consumat dilatata luxuria? Idem de quad. ser. 2.

Abstineat à multis licitis, qui in libertate arbitrij cōmisit illicita. Idem de ver. & fal. P.

Ieiunium in paradiso lege constitutum est, primum mandatum accepit Adam: a ligno scientiæ boni & mali non manducabitis: Non manducabitis, ieiunium est, & legis constitutionis initiū. Si ieiunasset à ligno Eva, isto non indigeremus ieiunio. Idē cont. Iul. lib. 1.

Quia non ieiunauimus cecidimus de paradiso: ieiunemus ergo vt redeamus. Ibidem.

Ieiunium p. stus est animæ, quia sicut iniungit laborem, ita reficit ad salutē. Aug. cont. Iul. lib. 1.

Quando p. elium tentationis infertur homini, ieiunandum est, vt & corpus impleat de castita-

IEIUNIUM ET:

7 tione militiam, & animus impetret de humilitate
victoriam. Id. de quad. ser. 7.

A peccatis principaliter ieiunemus, ne ieiunia no-
stra sicut ieiunia iudeorum respiciantur. Domi-
no: quale est enim vt a cibis quos Deus creauit
nescio quis impolitor abstineat, & peccatorum sa-
gina pinguescat? Idem de ieiun.

Adam non cibus, sed prohibitus cibus damaauit.
Idem ad casul,

Ieiunandum continentius in quadragesima est.
Ibidem.

Delicatus magister est, qui pleno ore, de ieiunijs dis-
putat. Hier. ad demet.

An te annos robustæ ætatis, periculosa est teneris,
grauis abstinentia. Id. ad let.

Mater sanitatis abstinentia, mater ægritudinis vo-
luptas. Ibidem.

Sic commede, vt semper esurias, vt statim post ci-
bū possis legere & orare: Displicent autē mihi in
teneris maximè immoderata ieiunia: experimēto
enim didici a fellū in itinere cum lassus fuerit, di-
uerticula quærere. Ibidem.

Non nulli vitā pudicam appetētes in medio itinere
corruūt; dū solā abstinentiā carnis seruant, & le-
guminibus onerant stomachum. Hier. in Epist.

Per abstinentiam nō caro, sed carnis vitia extingue-
da sunt. Greg. in mor.

Abstinentiæ virtus nulla est, si tantum quisq; corp⁹
non edomat quantum valet: aut valde inordinata
est

est si atterit plus quam valet.

Admonendi sunt abtinentes, quia tunc placentem abstinentiam Deo offerunt, cum ea quae de alimentis subtrahunt, indigentibus largiuntur. Id in mor.

Spernitur ieiunium quod in vesperum repletionem ciborum reficitur, spernitur ieiunium quod in vesperum delitijs compensatur: Tota enim die epulas in cogitatione ruminat, qui ad replendam gulam vesperum sibi delicias praeparat. Ibidem.

Talia sunt sine charitate ieiunia, qualia sine oleo lucerna. Caesarius.

Semper utile est ieiunium, nam neque contumelia demonum quidquam valet aduersus ieiunantem, & nostrae vitae custodes angeli alacrius manent apud illos, qui per ieiunium purgati sunt, Basilian Ep.

Sic abstinere & ieiunare debemus, ut non nos necessitati ieiunandi subdamus, ne iam non deuoti, sed inuiti rem voluntariam faciamus. Prosp. de cont.

Illis grauior subtracti cibi poena est, qui se escis alijs praeterquam consuetis, nesciunt consolari. Casia. super psalm. 130.

Melius est rationabilis cum quotidiana moderatione refectio, quam per interualla arduum longumque ieiunium. Nouit immoderata inedia non solum mentis labefactare constantiam, sed etiam orationis efficaciam lassitudine corporis eneruare.

Cass. in inst. mon.

CONVERSIO.

S v

Deu

CONVERSIÓ:

DEVS qui nullo continetur loco, discedit ab eorum cordibus qui eum relinquunt moribus non pedibus, & venit ad illos qui ad eum conuertuntur non fame sed fide, & accedunt ad eum mente non carne. Aug. de verb. Dñi.

Perfecta nostra conuersio, semper paratum inueniet Deum. Idem psalm. 6.

Remedia conuersionis ad Deum nullis sunt cunctationibus differenda, ne tempus correptionis tarditate pereat. qui. n. poenitenti indulgentiam promisit, dissimulanti de certum non promisit. Ag. de vera inno.

Non cadere facilius est, quam post casum resurgere. Chr. super Ioan.

Nunquam est sera conuersio: & peccatorum conuersio esca iustorum est. Hier. ad læt.

Conuersionis initia, bonis malisque moribus sunt permixta. Idem.

Vtinam tam cito conuertatur peccator ad poenitentiam, quam cito Dominus paratus est, praefinitam mutare sententiam. Idem in Epist.

Indus, Getus, Persa, &c. stridorem suum in dulce crucis fregerunt melos, & totius mundi vna vox Christus est. Homo reductus ad veniam sub disciplina melius viuit. Greg. 9. mor.

Plerumque, conuersus quisque, talibus tentationum stimulis agitatur, quales ante conuersionis statum nunquam Ibidem.

Se esse pulsatum reminiscitur: non quia tunc eadem tentationis radix decrat, sed quia non apparebat. Gre. 24. mor.

Idem

CONVERTIO.

142

Ideo maius de peccatore cōuerso quā de iusto stante gaudiū fit in cœlo, quia & dux in prælio plus cū militē diligit, qui post fugā reuersus hostem fortiter perimit, quā illū qui nūquā terga præbuit, & nunquā aliquid fortiter fecit. Sic agricola illā amplius terrā amat quæ post spinas vberes fructus profert, quā eā quæ nūquā spinas habuit, & nūquā fertilē messē produxit. Gre. super Euag.

Primordia conuersionis blandis sunt refovenda modis, ne si ab asperitate incipiāt, exterriti ad priores lapsus recurrant. Isid. de sum. bo.

Valet interdū cōuersis, pro anime salute, mutatio loci: præterq; n. dū mutatur locus, mutatur etiā mētis affectus. cōgruū. n. est, inde etiā corporaliter euelli, vnde quisq; prauè vixit: Aspectu enim mentis opponit, qd' semp̄ sibi vel cogitauit vel fecit. Ibid.

Expectat Deus delinquentes: benigne suscipit reuertentes. Ber. super cant. serm. 9.

Noviter conuersorum, immoderata vehementia est. Ibidem.

MATRIMONIUM.

EX GRÆCIS.

Mulieres cōiugare oportet circa ætates annorū octo decim: viros vero circa triginta sex. Arist. pol. 6. Oportet virum ducere vxorem puellā, vt eā doceat bonos mores. Ibidem.

Si mulier cognouerit sibi castum, atq; fidum virum

MATRIMONIUM.

- virum esse, ipsa etiam casta & fida erit. Ibidem.
- **Prima gratia** quæ ab ore voceq, sponsæ dimanat, bene composita, & apta, & suavis esse oportet. Plut. de præcep. cõn.
- **Breuis amor** novorum conjugum corporis forma inflammatus: nec durare potest, nec firmus esse, nisi in bonis moribus collocatus, foueatur. Ibidem.
- **Vxor nullum proprium affectum** habeat, sed studia, curas, risum communia habeat cum viro. Ibidem.
- **Vt temperatum,** & si plus insit aquæ, vinum appellamus: ita substantiam & rem familiarem quamvis vxor plus contulerit, mariti dici oportet. Plut. Ibidem.
- **Præstare maritum vxori** par est, non vt domin⁹ pecori, sed vt anima corpori. Ibidem.
- **Mulieres,** quæ sanæ mentis sunt, cum irati mariti clamant, silentium agunt: cum verò silent, eos alloquuntur. Ibidem.
- **Cum muliere,** præsentibus extraneis, nec iurgandû, nec blanditijs agendum. Diog. lib. 1.
- **Vxorem tibi paræm** elige: nam si clariorem duxeris, affines dominos habebis. Si turpem duxeris, habebis pœnam: si autem formosam, habebis curam: ne sit communis. Ibidem.
- **Tempus vxorem ducendi** est iuuenibus nondum, senibus autem nunquam. Idem lib. 7.
- **Thalami concordia** dulcius nihil est. Hom. Odyss. 1.
- **Nuptiæ sanè** quibus benè contingunt, beata vitæ cõtingit: quibus autem male cedunt, domi forisque

infœlices sunt. Eurip in Orest.

Probabile est malæ vxoris virū, etiam si bonus fuerit, fieri malum. Ibidem.

Mulier alias quidem metu plena, in matrimonio autem iniuria affecta, non est aliamens truculentior. Ibidem.

Amicos existimet vxor, quos maritus existimat. Ib.

Non sic exhilarant nuptiæ, quâ tristificant. Ibidem.

Mulier & si malo marito locata sit, conuenit vt sua sorte contenta sit. Ibidem.

Mulier cū priuatur viro, priuatur vita. Euri. in and.
Nūquam duplicia cōnubia laudauero, nec duas matres habentes liberos. Ibidem.

Nuptiæ hominibus optabile malum. Ibidem.

Vitæ egesta, est viris mulier. Ibidem.

Sponsa sine dote non habet loquēdi libertatē. Ibid.

Procella domestica, est viro mulier. Ibidem.

Sæpè vxor beneuolentia in maritum, filios superauit. Stob. lib 4

Cōiux marito in aduersa fortuna, & egritudinibus, iucundissima res est. Ibidem.

Quisquis vxorem ducere deliberat, non bene deliberat: nam vbi deliberat, statim ducit. Ibidem.

Si quis pauper pecuniosam vxorem habet, nō vxorem sed dominam habet. Ibidem.

O ter infœlix quisquis in paupertate duxit vxorem. Ibidem.

Bini sunt cum vxore iucundissimi dies, alter quo ducitur, alter quo mortua effertur. Stob. ibidē.

Simi-

MATRIMONIUM.

Similes res sunt senectus, & nuptiæ: vtrumq; enim consequi desideramus: cum autem nacti fuerimus, tristamur. Ibidem.

Viri obediant civitatis legibus, mulieres virorum ingenijs: Ibidem.

Omnia mulieres per viros facere oportet. Ibidem.

Vir corpori studiosus, vxorem efficit ornatui deditam: voluptarius, amatoriam & luxuriosam: vir autem boni honestiq; amator, honestam & temperantem efficit. Ibidem.

Malum sunt mulieres, verum tamen sine hoc malo, domum habitare non licet. Ibidem.

Quicumq; nuptias fato sibi non destinatas ambiūt, frustra laborant: vxor autem viro fatali manens, etiam absq; omni cura domum ingreditur. Ibidem.

Ducas virginē, vt bonis illā instituas morib⁹. Ibidem.

Canes & equos nobis nobiles, & ex bona progenie quærimus: malam vero vxorem, maliq; patris filiam, ducere non curamus. Stob. ibidem.

Qui bonum generum nactus est, inuenit & filium: qui vero malum, perdit & filiam. Ibidem.

Mulier paternam egressa domum, non parētum, sed mariti est. Ibidem.

Fit quodāmodo mulier inimica oībus qui pri⁹ familiares erāt, vbi cōiuncta est secūdo marito Ibidem.

Oportet mulierē egrediētem domū hūc ætatis terminū attigisse, vt qui eā nō cognoscūt, interrogēt cuius sit mater, non cuius sit vxor. Stob. lib. 2.

EX LATINIS.

Omnia

Omnia alius occisor sentitur, antequam faciat: mulier non sentitur nisi dum occidit. Ibidem.

Summa nuptiarum potestas, in patre nuptiarum posita est. Terent.

Vitium vxoris aut tollendū, aut ferendum est. Qui tollit vitium vxoris, commodiorem pręstat, qui fert, se se meliorem facit. Gel. lib. 1.

Vxori sufficit obsequij gloria. Plin in Pan.

Argentū accepi dote, imperium vēdidi. Pub. Mim.

Quę indotata est, ea in potestate est viri, dummodo morata recte veniant, dotata est satis. Idem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Bene vititur malo, qui concupiscentiam restringit cōubio. Aug. de p. hap.

Nupturis, matris consensum necessarium natura fecit. Serm. 278.

Primę nuptię melioris sunt meriti, quām secundę. de Bon. Vid.

Coniugium humile, melius est virginitate superba. Idem super psalm. 69.

Cōiugū dissēsiō, totū domū perturbatio est. Sup ps. 32.

Matrimonium non est, vbi datur opera ne femina pariat. Lib. 2. de mor. mar.

Fœlicior est mulier nupta, quām virgo nuptura. De Sanct. Virg.

Vxoris lingua sibi malum conciliat, non mariti ira. Aug. Conf. 9.

Intēperans in coniugio, quid aliud nisi adulter vxoris

MATRIMONIUM.

ris efficitur? Cont. Iul. lib. 2.

Copula nuptialis nō est quasi culpa vitanda, sed quasi necessitatis sarcina declinanda. Amb.

Quod fœmina ex latere viri facta est, hinc satis significatū est, quā chara mariti & vxoris debeat esse coniunctio. Aug. de Ciuit Dei.

Hæc est & esse debet priorum coniugum intentio, ut regenerationi, generatio præparetur. Contr. Iul. lib. 4.

Viget ordo charitatis inter maritum & vxorē, quia quanto meliores sunt, tanto maturius, à commixtione carnis suæ, pari consensu se continere ceperunt, non vt necessitatis sit postea nō posse quod vellent, sed vt laudis esset, prius nolle voluisse quod possent. De Bon. con.

Nuptiarum bonum semper quidem bonum: sed in populo Dei fuit aliquando legis obsequium, nūc est infirmitatis remedium. De sanct. vid.

Nos secundum sanctarum scripturarum fidem, & sacram doctrinam, nec peccatum dicimus esse nuptias. Earum vero bonum non solum infra virginalem, verum etiam infra vidualem continentiam constituimus. Ibidem.

Bonæ nuptiæ thorum habeant immaculatum, non solum à fornicationib⁹ & adulterijs, quæ sunt flagitia damnabilia: verum etiam ab illis excessibus concubendi, qui non fiunt causa proles, dominatē voluntate: sed causa voluptatis, vincētē libidine. quæ sunt in cōiugibus peccata venialia. De nup.

Bonum

Bonum, quod habent nuptiæ, tripartitum est, fides, proles, & sacramentum. in fide attenditur, ne præter vinculum coniugale, cum altera vel altero concubatur: in prole vt amâter suscipiatur, benigne nutriatur, religiose educetur: in sacramêto, vt cõiugium nõ separetur, vt dimissus aut dimissa nec causa prolis alteri iungatur. hæc est tanquam regula nuptiarum, qua vel naturæ decoratur fœcunditas, vel incontinentiæ regitur prauitas. Aug. lib. 9. super Gen.

Nuptiæ inuitæ, malos solent habere prouentus. Amb. super Epist. ad Cor.

Castitas coniugatorũ, donum Dei est. Ans. ibidem.

Nuptiæ steriles, iurgia habent. Bas. in Epist.

Magis veretur mulier maritum, quem agnouit & præceptorem. Ibidem.

Sine culpa ad matrimonium venit, qui nondum meliora vouit. Hier. ad Ruf.

Vxorem pauperem alere difficile est, diuitem ferre tormentum est. Quid prodest diligens custodia, cum mulier impudica seruari non possit, pudica nõ debeat? infida enim custos castitatis necessitas est. & illa vere pudica dicenda est, cui licet peccare, sed noluit. Idem contr. Iuuen.

Nuptiæ carnales à lætitiâ incipiunt, & in luctu terminantur. Greg. Dial. 3.

Qui habet vxorem malam, suorum se peccatorũ intelligat mercedem accepisse. Chryf. Hom. 12.

Quædã vxores, viros ad adulteria cõpulerũt. Ibidem.

MATRIMONIUM.

Vxoris admonitio, voluptatē habet. Idē. sup Ioan.

Vxor qualiscunq, viro casto bona videtur. ibidē.

Vxor semper insidiatrix est. ibidem,

Propemodū nō inferioris virtutis est à cōiugio ab-
stinere, quod aliquādo delectauerit, quā coniugij
penitus delectamēta nescire. Amb. de vir.

MAGNANIMITAS.

Magnanimitas virtus est per quam vtraq,
fortuna, honor & ignominia feruntur.
Arist. de virt. & vit.

Magnanimitas est ornatus omniū virtutū. Ethi. 5

Magnanimi est magna cōtemnere, & mediocria mal-
le quā nimia. Sen. Ep. 39.

Magno animo de rebus magnis iudicādū est. Ep. 79

Magnanimitas in imperatore est. Apud Iur. cons,

Maior anim⁹ merito dicēdus est, qui vitā erūnosam
magis potest ferre quā fugere: & hominū iuditiū
qd plerūq, caligine erroris inuoluitur: præ cōsci-
entiæ luce ac puritate cōtēnere. Au. li. i. de ci. D.

VENIA ET ABSOLVTIO.

DEX GRÆCIS ET LATINIS.

DEVS saepe parcit malis, a quibus bonos ori-
tuos nouit. Plut.

Fortiter, & recte factis errata condonātur. Ibidem.

Qui de malis pœnas non sumunt, bonos iniurijs
affici

affici volunt. Stob.

Si imbecillior est, qui te læsit: parce illi, si potentior tibi. Senec. de ira.

Illis facile ignoscitur, qui non perseverare: sed aberrato se reuocare moluntur. Cic. in vat.

Est vtilius, vnius improbi supplicio, multorum improbitatem coercere, quàm propter multos improbos, vni parcere. In verr.

Vtilius est absolui nocenté, quam in innocenté causam dicere. Pro Rosc.

Magna peccandi illecebra est impunitatis spes. Pro Milo.

Qui aliàs delinquit, delinquentibus facile parcit. Petere veniam solemus, aut cum imprudenter errauimus, aut cū cōpulsī peccauimus. Gel. lib. 14.

Nemo parcit morituro, nec cuiq̄ moritur⁹. Cur. l. 6.

Ignoscas alijs multum, tibi nihil. Auso.

Bonis nocet, quisquis pepercerit malis. Pub. mi.

Plus est quàm absoluere: dimittere defensionem. Quint. dec. 2.

Hominem improbum, satius est accusare quàm absoluere. Liu. 4. dec. lib. 4.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS

ILLVSTRIBVS.

¶ Plurimum interest quo animo quisq; parcat: sicut enim est misericordia puniens: ita est crudelitas parcens.

Cito parcendum est iniuriati, ne veniæ viam tibi intercludas. De ciuit. Dei 4.

VENIA ET

Cui vere propitius est Deus, non solum donat peccata, ne noceant ad futurum seculum: sed etiam cogitat ne peccare delectet. Idem super psalm. 98.

Amplectenda est homini, qui omnino non potest carere peccato: tam benigna conditio, vt dimittendo debita aliena, deleat & sua. Idem de Ver. Inno.

Si dominus peccauerit inferuum, iniuste cædendo: iniuste litigando: durum mihi videtur, vt dicat illi, ignosce mihi, ne ille incipiat superbire. quid ergo faciet? ante oculos Dei pœniteat eum: ante oculos Dei puniat cor suum. & quia non oportet dicere seruo suo ignosce mihi, blande illum alloquatur, blanda enim allocutio veniæ postulatio est. Idem de conc. fra.

Sex sunt remissiones peccatorum: prima est per baptismum: secunda per martyrium: tertia per pœnitentiam: quarta per eleemosynam: quinta per hoc quod peccantibus in nos dimittimus: & errantem conuertimus: sexta per cõunionem corporis & sanguinis domini. Idem ser. de Grat.

Delicti cessatio radix est veniæ. Tertul.

Gratia non fit nisi offensæ. Ibidem.

Iudex veniam peccatis dare non potest: quia voluntati seruit alienæ: Deus autem potest: quia dispensator est legis suæ, ac iudex. Ibidem.

Culpam indulgentia præuenire non debet, ne securitas audaciam alat: & ad delinquendum fiducia remissionis inuitet. Cassiod. in Epist.

Quoad liceat, parcendum eis: qui summa publica; autho-

authoritate funguntur.

Maiores pars misericordiae, est dimittere quam dare.

Greg. 12. mor.

Sunt culpa, in quibus culpa est relaxare vindictam.

Ibidem,

Ideo coniunxit, dimitte sicut & nos dimittimus, ut bonum quod a Deo copuncti petimus: hoc primum cum proximo faciamus. Idem 7. mor.

Quod ieiunio & laments, precibus, sacco, & cinere & infinita confitendi ratione, vix alij perficiunt, ut peccata abstergant sua, id nobis licet facile assequi, sine sacco, cinere & ieiunio, dummodo ex animi cogitatione, iram deleamus, & omnino ijs qui nobis iniuriam fecerunt ignoscamus. Bas. ser. mo.

Veniam delicti assecutus, si iterum peccat, grauius sibi preparat iudicium. ibidem.

Vlcisci non desiderabit, qui pro eis, qui nobis faciunt iniuriam orare docuit. Cle. Alex.

Multitudo sociorum impunitatem non facit criminis. Hier. in Epist.

De suo iure aliquid relaxare, non solum liberalitatis, sed etiam commeditatis est. Amb. in hex.

Pro eo fratres, quod ab ipsis quoque licitis abstinemus quae prius commisimus illicita condonantur. Bern. de quad.

Impunitas, iniuriae soboles est: insolentiae mater: radix impudicitiae: transgressionis nutritrix est. 3. d. conf.

Sis humilis ad petendam veniam, facilis ad dandam, & sic membra erunt in pace. De ver. Ap.

VENIA ET ABSOLVTIO.

Inhumanitatis est, id: in quo quisq; sibi indulget,
egrefere in cæteris. Ibidem.

CONSOLATIO.

EX GRÆCIS.

A Nimo male affecto, medicinæ sunt sermones.
Plu. de cons.
Facilius est consolare afflictum, quam sustine-
re. Ibidem.

Nunquam de vlla re dixeris: quod amiseris eam, sed
quod reddideris. filius obiit, redditus est: ablatu
est ager, & hic redditus est: sed malus est q; abstulit.
quid est quod cures per quē is q; dederit recepit?
quādiu vero cōceditur tibi, curā eius ha beto, tā-
quā alienę possessionis, quē admodū prætereun-
tes diuersorij. Stobeus.

Inest etiam verbis quædam voluptas, cum obliuio-
nem inducunt malorum. Ibidem.

Cui corpus male affectum est, is habet opus medi-
co, cui autem anima, amico. Ibidem.

Qui aliorum mala perpenderit, minus ægreferet
sua. Stob.

In rebus secundis oportet intueri in eum, qui uti-
tur minus secundis: in aduersis vero in eum, qui
utitur magis aduersis. Volat.

EX LATINIS.

Si intelligimus, solatium est æquo animo perdere,
quod perituum erat. Senec, Epist. 99:

Nihil

Nihil tā acerbum, in quo æquus animus non inueniat solatium. De tranquil. anim.

Quisquis aliquē queritur mortuū, queritur hominem fuisse. Epist. 100.

Esset aliqd' imbecillitatis nostræ solatiū: si tāto tēpore repararētur cūcta, quanto finiuntur. Ep. 92.

Leuis est cōsolatio ex miserijs aliorū. Cic. ad Torq.

Hæc sunt officia cōsolantium: tollere ægritudinem funditus, aut sedare, nec pati manare lōgius, aut ad aliam traducere. Ibidem.

Consolationum multæ sunt viæ, sed illa rectissima: impetret ratio qd' dies impetratura est. Ad Attic.

Dies, stultis mederi solet. Ibidem.

Sola spes hominem in miserijs consolari solet.

In Catil.

Amatores consolatio angit non lenit. Ibidem.

Vt crudum adhuc vulnus medentium animos reformidat: deinde patitur, atq; vltro requirit: sic animi recens dolor, consolationes reijcit, mox desiderat, & clemēter acquiescit. Pli. lib. 5.

Maximum solatium est, vacare culpa. Ibidem.

Vnicum doloris leuamentum, studium est. Ibidem.

Bon⁹ anim⁹ in re mala, dimidium est mali. Plaut.

Nec fera tempestas toto tamen errat in anno.

Et tibi, crede mihi, tempora veris erunt. Oui.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

Quidquid nobis nunc exhibet Deus, cum prospere
exigit

CONSOLATIO.

exigit, non est gaudium beatorum, sed consolatio miserorum. Aug. super psal. 144.

Potest non dolere cor humanum de functo charissimo: melius tamen dolet, & sanatur cor humanum quã non dolendo sit inhumanum. Ibidem.

Permittantur pia corda de charorum suorum moribus contristari dolore sanabili, & consolabiles lachrimas fundant, conditione mortali, quas: cito reprimat fidei gaudium, qua creduntur fideles quando moriuntur paululum a nobis abire, & ad meliora transire. Ibidem.

Non parum est, parumq; gloriosa cuiusq; nostrum consolatio: si ab inimicis ecclesiæ cum ipsa ecclesiâ criminamur. De vnic. Bap.

Festiuâ consolatio bonorum est: consideratus finis malorum: cum enim ex eorum interitu malum conspiciunt, quod euadūt, leue estimât quidquid in hac vita aduersam patiuntur. Greg. 21. mor.

Facilis erit consolatio, si inter flagella quæ patimur delicta quæ fecim⁹ in memoriã reuocem⁹. In reg.

Magna consolatio tribulationum est, autoris nostri dona ad memoriã reuocare. 1. mor.

Ordo consolandi est, vt mœrêdo prius afflictū consolemur: minus enim eius consolatio recipitur, cuius vitæ qualitas diuersa est. Ibidem.

Luctus tempore verba increpationis non sunt inferenda, ne increpando dolorem augeat, qui consolando lenire desiderat. 13. mor.

Non est probus consolator quem proprij vincūt gemitus

gemitus. Hier. in Epist.

Sera consolatione, frigidius nihil est. Ibid.

Felix ille tantum est, qui in vita vitam seruauit illi-
fam: in tanta igitur fœlicitate gaudendum est tibi
profecto magis quod talem habueris, quàm do-
lendum quod talem amiseris. Ad Heliod.

Prolixior consolatio diutius afficit quam consola-
riuis. Amb. in hex.

Requiescimus in memoria illius quem amisimus.
Ibidem.

Solatum dolentis est, doluisse. Ibidem.

Consolatur nos Deus vt alios consolemur. Anf. Ep.
ad Corint.

FAVOR ET AVXILIVM.

EX GRÆCIS

IOVE auxiliante nihil metuo. Eurip. in herac.
Non est cadentis alium erigere: nec ignorantis
docere: nec imperare eius qui non pareat impe-
rio. Plut. de doct.

Odi auxilium sero latum amicis. Idem.

Manus manum lauat, & digitus digitum. Ibid.

Ij qui sibi ipsis benefacere nolūt: alijs cogendi sunt
benefacere. Ibidem.

Solet diuinitas auxilium sui favoris, non in paruis
ostendere, sed vbi spes humana deficit. Ios. de
antiq. lib. 1.

EX LATINIS.

T v ¶ Alteri

FAVOR ET

¶ Alteri viuas oportet, si tibi viuere vis. Sen. Ep. 43.

Homo in adiutoriū mutuum generatus est. De ira.

Paucis natus est, qui gentes ætatis suæ tantū cogitat,

multa annorum milia, multa populorum præces

serūt & supueniēt: illa cogita æ illa respice. Ep. 8.

Nihil habet alicuius fortuna melius, quam vt

possit: nec natura quam vt velit seruare pluri-

mos. Ibidem

Hoc natura præscribit, vt homo homini ob eā tātū

causā quod homo sit, cōsultū velit. Cic. 2. offi.

Hoc natura fert, vt eis faueam⁹ qui eadem pericula

quibus nos perfuncti sumus, ingrediuntur.

Pro Murena,

Omnis pro laborante fauor est. Ibidem.

Fauor & misericordia, acres quidem primos impe-

tus habent, paulatim ratione & consilio, quasire-

stinctā concidunt. Plin. lib. 2.

Quo se fortuna vertit, eo se fauor hominū inclināt.

Iust. lib. 5.

Sat habet fautorū: sēp qui recta facit. Plut. in. amph.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS

ILLVSTRIBVS,

¶ Homines omnes diligendi sunt, sed omnib⁹ si pro-

desse nō possis, ijs potissimū subueniēdū est, qui

pro locorū & tēporū, vel quarūlibet rerū oportu-

nitatibus, tibi cōstricti sunt. Aug. de doct. Chr.

Hæc est lex diuinæ prouidentia, vt nemo à superi-

oribus adiuuetur ad cognoscendam gratiam Dei

qui non ad eandem puro affectu inferiores adiu-

ueris

uerit. De ver. reli.

Elegāter dictum est, cum quis in puteum cecidisset & aqua eū suffocaret: accessit alius eo viso, admirans ait, quomodo huc cecidisti: obsecro inquit cogita quomodo me hinc liberēs, non quomodo huc ceciderim quæras. Super epi. ad Heb.

In spiritualibus conflictibus sperandum & petendū est adiutoriū Dei, non vt nos nihil faciamus, sed vt adiuti cooperemur. Quæst. 30.

Illis fauēmus sæpius, a quibus referendæ gratiæ vicem speramus. Amb. de offic.

Nihil tam secundum naturam est, quàm adiuuare consortem naturę. Ibidem.

Si nō pōt alteri subueniri: nisi alter lædatur, cōmodi⁹ est neutrū iuuare, quā grauari alterum. Ibid.

Nihil iudicandū vtile, nisi quod in cōmune proficit. quomodo enim vni prodesse potest, quod omnibus nocet? (mihi crede) qui inutilis est omnib⁹ sibi utilis esse non potest. 4. de offi.

Vult Deus vnumquēq; angustias alterius sentire vt proprias: & quomodo sibi si in tali tribulatione esset, subuenire cuperet, ita ipse alteri propter Deum subuenire nō postponat. Hier. in Ep.

Imprudens postulatio est tempore necessitatis & angustię ab eo petere auxilium, quem in prosperitate contempseris. Hier. in Epist.

Equorū cursus fauore perniciosior fit. Ad let.

Adiuuare imbecillem charitatis est, adiuuare velle potentem elationis est. Greg. 7. mor.

Nemo

FAVOR ET AVXIL.

Nemo qui alteri suam opem negat, alicuius ope se indigere existimat. Ibidem.

Age sic alienum vt tuū non obliuiscaris negocium.

Amicis ita prodesse debemus, vt nobis non noceamus. Casiod. in Epist.

Gratum debet esse subsidium, vt sicut in vna mercatione raro solet existere, vt vterq; videatur desiderata commoda percipisse. ibidem.

Auxilium diuinum nobis adest, cum in iniurijs māsuēti sumus. Chr. super Math.

CASTITAS ET CONTINENTIA.

EX GRÆCIS.

AD pudicitiam nonnunquam conuenit, a proprijs abstinere vxoribus, ne quando cōmouearis in alienas. Plut. de cur.

Probę mulieris nomen, itidem ac corpus domesticis parietibus contineri oportet. Ibidem.

Honestatis fons est legitimā cōsequi disciplinā. Ibid.

Pudicę mulieris vt concubitus, sic oratio publica esse non debet, propterea quod affectus & mores in sermone plane conspiciuntur. Eurip. in andr.

EX LATINIS,

¶ Hæ fere scēminæ incolumi pudicitia sunt, quæ modesta forma sunt. Gel. lib. 1.

Castitatis inditium frugalitas est. Plin: lib. 4.

Nulla reparabilis arte

Læsa pudicitia est, deperit illa semel, Ouid.

Lis est cum forma magna pudicitia. Idem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

Castitas cōspectu impudico perditur. Aug. Ep. 109

Pudicitia vi, nec in carne nec in animo violari potest. Epistol. 122.

Pudicitia virtus animi est. & comitem habet fortitudinem. lib. 1. de ciuit. Dei.

Pudicus dicendus non est qui propter Deum pudicus non est. Ibidem.

Pudicitia res est animæ, virginitas corporis, denique illa integra in animo permanente, potest ista violententer de corpore auferri: & cum ista integra manet corpori, potest illa in animo lasciuia voluptate corrūpi. Cont. Iul.

Non casta est quæ metu cogitur, nec honesta quæ mercede conducitur. Ibidem.

Nihil æque se prodit, quàm castitatis dispendium. Amb. 2. offic.

Non locus infamat castitatem, sed castitas loci abolet infamiam. 2 de virg.

Qui de superbia carnis superbiunt, in vitium etiam carnis cadere permittuntur. Greg. II. mor.

Ridiculum est genitales corporis partes seruare castas: linguam vero negligere. Aut obseruare linguam puram, visum vero vel auditum & cætera non obseruare, aut hæc etiam cum castimonia obseruare: cor autem affectu & superbia scortari. Hier in Epist.

CASTITAS ET

Matrem tuam ita vide, ne per illam alias videre cogaris, quarum vultus cordi tuo hereant, ancillas, quæ illi in obsequio sūt, scias tibi esse in insidijs: & quanto melior est earum conditio, tanto est facilior ruina. Hier. ad rult.

Pudicitia christiana non satis est esse castum, sed & videri, tanta enim debet esse plenitudo eius, ut emanet ab animo in habitum, & eructet à conscientia in superficiem. Tertul.

Quid castitate decorius, quæ mundum de immundo conceptum semine: de hoste domesticum: angelum deniq; de homine facit? differunt autē inter se pudicus homo & angelus, felicitate tamen non virtute. Super Ep. ad Heb.

Sex sunt quæ incorruptā cōservāt castitatē, scilicet sobrietas: operatio: asperitas: cultus: inhibitio sensuū: raritas sermonis cū honestate: cuitatio oportunitatis & loci & psonæ, & tēporis. Cas. sup. Mat.

Minus laboris est incognitam carnis voluptatem caueere, quam abijcere iam cognitam.

Continentia suaderi potest imperari nō potest. Ibi.

Omnes puellas & & virgines aut æqualiter ignora, aut æqualiter ama, solus cū sola absq; arbitro non sedeas, etiam si secretum aliquod intersit, crebra munuscula, & sudariola, literulas, sanctus amor non habet. Hier. ad nep.

Vnicam remediā est, dum continentia quatitur, & quodammodo nutat, obijcere patientiam, & quantumcunq; ferueat sensus peccati, negare cōsensum

sensum. Ber. de consider.

Non nos terreat sarcina cōtinentiæ, leuis erit si christi erit, christi erit si fides aderit, quæ impetret a iubente quod petieris. Aug. 2. de adult.

Continentia in senectute non continentia, sed libidinis est impotentia. dū adhuc validus es peccatum refrena, hoc enim virtus est, nā si impotētia peccatum inhibeat, gratia imbecillitati habenda est. laudamus autem illos, qui ex animi proposito boni sunt, non qui aliqua necessitate tales fiūt. Chris. super Math.

VIRGINITAS.

NON ipsa quia virginitas est, sed quia Deo dicata honoratur. Aug. de fœl.

Non grāde onus impositū est virginib⁹, quia maior amor imposuit maius on⁹: quod licebat noluerūt vt pl⁹ placerēt ei cui se deuouerūt. De verb. Ap.

Fœlicior est mulier nupta, quam virgo nuptura
De san. virg.

Potestis facere vt virginitatis bonum a vobis pereat non potestis facere vt perditum redeat. Ibidē.

Vt sacrarum lectionum docemur affatu, ad sacrarū virginum obitum, ipse humani generis redēptor per se solet aduentare. 10. de ciu. Dei.

Non maiores se virgines arbitrentur, primis sanctis patribus, qui nuptijs (vt ita dicam) nō nuptialiter vsi sunt. De bon. conf.

Virginitas superba deterior est, quā humile coniugium

VIRGINITAS.

iugium. idem Ep. 79.

Virgo ieiunet, humilis sit & lateat. Hier. de virg.

Virginitas fermentum est. nuptiæ hordeum, fornicatio stercus nuncupatur. Aduer. Iou.

Non pudica virginitas est quæ lege tenetur, nec casta quæ metu cogitur, nec honesta quæ mercede cõducitur. Amb. de virg.

Supergreditur virginitas conditionem humanæ naturæ, per quam homines angelis simulantur: maior tamen est victoria virginum quam angelorû, angeli enim sine carne viuunt, virgines vero in carne triumphant. Amb. de vid.

Virgo habitu tatum, bis adultera est. Ad virg. lap.

Secessio virginitatis custos est. Chris. de cont. Ios.

Virginitas vera non est, quæ foris & intus non est.

Super pr. reg.

Virginitas consulitur, humilitas vero præcipitur.

Virgo etiam eunuchos vitet. ibidem.

Virginitas regenerationis semen est. Ibid.

Conditio puellæ quam insinuare dignatus est, non mihi displicet si nuptura est, vtrum autem nuptura sit, & si illud quod in ore habet magis optamus, nunc tamen ignoramus, quia in ijs annis est vt quod se dicit velle esse sanctimoniale iocus sit potius garrientis, quam sponsio profitentis. in Epist.

GRATITVDO, ET GRATIARVM
ACTIO.

EX

GRATITVDO, & GRATIARVMACTIO. 153
EX GRÆCIS

Quid boni egeris in Deos refer. Diog. li. 1.
Quod citi⁹ cōlenescit, gratitudo est. Ibidē.
Gratia sequitur eum qui dat, nō autem eū
qui non capit. Arist. eth. 4.

Nec a mortuo sermonem, nec ab avaro gratiam ex-
pectes. Volat.

Gratię non transgrediantur iustitiam. Stob. lib. 4.
EX LATINIS.

¶ Acceptorum beneficiorū delectus habendus est, &
in primis quo quisq; studio vel benevolentia fece-
rit ponderandum est, multi enim multa faciunt
temeritate quadam sine iudicio, vel modo in om-
nes, vel repentino quodam impetu animi, quasi
vento incitati, quæ beneficia æque magna habē-
da non sunt, ac ea quæ iudicio considerato constā-
tiq; delata sunt. Cice. 2. de Offi.

In referenda gratia debemus imitari agros fertiles;
qui multo plus afferunt quàm acceperūt, etenim
si in eos quos speramus nobis profuturos, nō du-
bitamus officia conferre, quales in eos esse debe-
mus, quia profuerunt? Ibidem.

Sera gratulatio reprehendi non solet, præsertim vbi
nulla negligentia intermissa est. idem ad Cur.

Gratiam & qui refert habet, & qui habet in eo ipso
quod habet refert. idem pro Plan.

Nō solū gratus esse debet qui accepit beneficiū, sed
etiam is cui potestas accipiendi fuit. ibidem.

Cui gratia referri non potest quanta debetur, habē-
da

GRATITVDO ET

da tamen est quantam animi nostri capere possint. Idem phil. 3.

Est aliqua gratitudinis portio, sua quæq; bona nosse.

Ut ijs q; imprudenter læserūt, ignosci debet: sic ijs q; necessario p̄fuerūt, habēda gr̄a nō est. Idē d̄ inuē.

Tanto turpior gratiam nō referre, quāto honestior causa referendæ. Plin. lib. 8.

Ficte refertur gratia inuitē danti.

Bis est gratū quod opus est, si vltro offeras. Pub. mi.

Gratia quæ tarda est, ingrata est: gratia namq;

Cum fieri properat gratia grata magis. Ausoni.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS

ILLVSTRIBVS.

¶ Gratia agenda Deo sunt, etiam preces nostras nō exaudienti. Aug. Ep. 121.

Non est superbia elati, sed confessio non ingrati, & habere te cognoscere, & nihil ex te habere, vt nec superbus nec ingratus sis. Idem super psalm.

Gratias dicamus misericordię dei, gratias gratię ei⁹, nos enim gratias agim⁹, nō damus. Idē sup. ps. 88.

Quid meli⁹ aliud ex animo geramus, ex ore promamus, & calamo exprimamus, q̄ Deo gratias? hoc nec dici breuius nec audiri læti⁹, nec intelligi gratius, nec agi fructuosius potest. Idem ad Aurel.

Si libēter & ingenuē debeas, ex parte satisfacere creditor est. Hier. in Ep.

Non esse superiorem in referēdo q̄ in conferēdo beneficio, hoc est esse inferiorem. Ambr. de Offi.

Nō dare cuiq; vix licet, nō reddere vero nō licet. Ibi.

Gra.

Gratia gratiam parit. Ibidem.

Grato animo nihil acerbius cōtingere potest, quā si quibus immēsam gratiā habeas, ne mediocrē quidem referendi suppetat facultas.

Gratia indignos nequaquam tangit. Nazāz. 3.

Qui accepta dona sibi arrogat, suis contra Deū donis pugnat. Greg. 9. Mor.

Dicit mūdus: vide homo, quomodo amauit te q̄ propter te fecit me: quia factus sum propter te, vt seruias illi qui fecit te, & me p̄pter te, & te p̄pter se. si sentis beneficium redde debitū, si accipis benignitatem redde charitatem. Hug. in did.

Iugiter sibi subueniri facit, cui collatum beneficiū semper adfistit. Cassiod. super psalm.

Deo reputare debemus, si quid virtutis habemus, alioquin fares sumus.

Danti rependi gratius nihil potest ab accipiente, quā si gratum habuerit quod accepit: nam spiritui gratiæ contumeliam facit, qui beneficium dantis grata mente non accipit. Ibidem.

Gratiarum actio pudica sit, & mera simplicitate procedat. Ibidem.

SOBRIETAS, FRUGALITAS, & Temperantia.

EX GRÆCIS.

OMnis humana turba expers temperantiæ viuit. Plat. de leg.

Temperatis hominibus sobrietas lex est, in

SOBRIETAS, FRUGALITAS, ET
temperatis autem voluptas. Idem.
Sūmo iure vtere moderate, nauis enim tensa vi sum-
ma rudentibus mergitur, erigitur iterum si rela-
xaueris rudentes. Eurip. in Ore.
Temperantia in voluptatum moderatione constat.
Stob. lib. 1.

Frugalitas auget animi magnitudinem. Ibidem.
Penu virtutis temperantia est. Ibidem.
Difficile est aut diuitem esse temperantem, aut eum
qui temperans est diuitijs affluere. Ibidem.
Quicunq; modum imperare ventri nescit, hic malū
malis coaceruat. Ibidem.
Firmissimus honorum cultus modestia est. Ibidem.
Sicut hyemi per serenitatem frumentum parare cō-
uenit: ita & bonos mores, vt optimum ad senectū-
tem viaticum, in iuuentute in modestia repo-
nendi. Ibidem.

EX LATINIS.

Nihil æque tibi proderit ad temperantiam, quàm
frequens breuitatis vitæ cogitatio, quidquid fa-
cias respice ad mortem. Senec. Ep. 115.
Magna pars libertatis est, bene moratus venter.
Idem Epist. 114.
Frugalitas producere senectutem potest. Idem Ep. 59.
Suus cuiq; modus est, tamē magis offendit nimium
quàm parum. Cicer. de Orat.
Eas tres virtutes, fortitudinem, iustitiam, & pruden-
tiam, frugalitas est complexa. Idem Tus. 5.
Frugalitas castitatis indicium est. Plin. lib. 4.

Nun-

Nūquam periclitati sunt fame, qui frugalitatem in-
ter copiam seruare cæperunt. Veg. lib. 4.

Fœlicitas & moderatio diuiduum contuberniū ha-
bent. Max. lib. 9.

Est modus in rebus sunt certi deniq; fines,
Quos vltra, citraque nequit consistere virtus.
Horat. l. serm.

Tu quoq; formida nimium sublimia semper.
Propositiq; precor contrahe vela tui. Ouid. 3. Ep.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Frugalitas & virtutum omnium mater, & malitiæ
contraria est. Aug. de Vit. beat.

Sobrietas ad ipsam cognitionem videtur pertine-
re, iustitia vero est virtus ad actionem, atq; opera-
tionem. Idem de Mor.

Temperantia, cordis habeat munditiam, iustitia mi-
sericordiam, prudentia pacem, fortitudo mansue-
tudinem. Ambr. 3. de Offi.

Temperantia, fœminarum virtus est. Ibidem.

Quia gaudia animos semper inquietant, modus ra-
ro lætis rebus interuenit. Cassiod. in Ep.

Modestiae radix paupertas est. Chry. Ep. ad Rom.
Pulchrius est aliquando modestia, quam causa supe-
riorem esse. Ibidem.

In te consiste, non supra attolli velis, non infra de-
ijci, non euadere in longius, non excedi in latius,
tene medium si non vis perdere modū, locus me-
dius tutus est. Ber. 3. de Conf.

PHILOSOPHIA.

EX GRÆCIS,

AD disputationes forēses ineptus philosophus est. Plat. de Scient.

Philosophia est qua quis se & alios, boni ne an mali sint, dignoscit. Idem de Philos.

Propter veritatem philosophi debent sibi etiam cōtradocere. Arist. Top. 1.

Philosophia docet homines cognoscere creatorem suum. Idem.

Qui inuenit philosophiam, inuenit vitam in vtroq; seculo. Ibidem.

Propter admirari, ceperūt homines philosophari. Ib.

Ad philosophiam recurrat, qui sine tristitia delectari vult. Idem Pol. 2.

Dei munus est quod viuimus, philosophiæ autem quod bene viuimus. Plat. de sera num. Vindict.

Hoc ex philosophia lucratur, quod nobiscū loqui possumus, Demost in Ora. Amat.

EX LATINIS.

Quid aliud philosophia q̄ vitæ lex est? Sen. Ep. 95.

Quātū potes ī philosophiā secede: illa te sinu p̄teget in isto sacrario aut tut⁹ eris, aut tutior. Id. ep. 104.

Non præstant philosophi quæ loquuntur, multi præstant, quōd loquuntur. Idem de vit. beat.

Philosophia Deorum inuentio est. Cice. 2. Tuscul.

Qui philosophiam profitetur, grauissimam personā sustinere mihi videtur. Idem in Pis.

Non ex singulis verbis philosophus spectādus est, sed ex perpetuitate & constantia, resq; spectari oportet, non verba. Ibidem.

A philosopho si afferatur eloquētia non aspernor, si non afferatur non admodū desidero. Cic. 2. Tusc.

Degustandum in philosophia, non in ea ingurgitandum, Gel. libr. 5.

Facere philosophia docet, non dicere: & hoc exigit, vt ad legē suam quisq; viuat, ne orationi vita dissentiat, vt ipsa inter se vita, sine omnium actionū dissensione vnus coloris sit. Sen. Epist. 20.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Si qua vera philosophi dixerūt, ab eis sunt tāq; ab iniustis possessoribus vēdicāda. Aug. de doct. Chr.

Vere philosophari amare Deum est. Idem. 2. de Ord. Philosophorum omnium cōmune studiū fuit, quæ rere vitam beatam. Idem.

Sublimis philosophia est passiones Christi meditari. Bernard. super Cantic.

Philosophiæ præcepta noscenda sunt, viuendum autem ciuilitate. Lact. lib. 2.

Philosophiæ mater afflictio est. Chr. super act. apof.

PVDOR.

EX GRÆCIS.

I Nter homines pudētes versat' De⁹. Plat. de sciēt. Verecundia, quæ de rebus improbis nascitur, ad viros probos non pertinet. Arist.

Verecundiam in adolescente laudamus, in sene autem vituperamus. Ibidem.

Rubor virtutis color est. Diog. lib. 7.

Pudor mendico inutilis est. Hom. II. odis.

PVDOR.

Ingenuitas tendit ad pudorem. Eurip. in alcest.
Omnes res humanæ consenescūt, præter solam impudentiam. Stob.

Pudorem mulier cum veste exuit. Ibidem.

Pudor in muliere, pulchritudinis arx est. Ibidem.

Nec de altero quidem satis fiducia habeo, excepto eo qui peccare erubescit. Senec. Ep. 25.

Verecundia vitium est, sed amabile. Quint. libr. 12.

Non habitant simul pudor & fames. Idem. Decl. 12.

Moderatrix cupiditatū verecūdia est. Cic. 2. de fin.

Sæpè videmus pudore frangi, quos nulla ratio vincipotuit. Idem Tuscul. 2.

Verecundia ad liberum pertinet, ad seruum autem metus. Idem.

Illū ego perijisse dico, cui perijt pudor. Pla. in bach.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Impedit loquentem pudor, & si non deficiat ratio cogitantem. Aug. 14. de Ciuit. Dei.

Mitigat iudicem pudor reorum, excitat autem pertinacia denegantium. Ibidem.

Pudor vitiorum frænum est. Chry. super Matth.

Est pudicitia verecundia comes, cuius societate castitas ipsa tutior est. Amb. 1. de Offi.

Verecundia laudabilis in malo est, reprehensibilis autem in bono. Greg. Hom. 10.

Quos tormenta non vincunt, interdum vincit pudor: & ingenia liberaliter educata, facilius verecūdia quam metus superat. Hier. ad Pam.

Ipsa

Ipsa natura magistra verecundiæ est. Ibidem.
 Quidquid pudet dicere, pudeat & cogitare. Ibidem.
 Sultineat in audiendo verecundiam, qui noluit in
 faciêdo habere disciplinã. Hugo de disc. Monach.
 Confusio nascitur eu reprehensione. Ansel.
 Erubescimus vulnerum ligaturis, qui de vulneribus
 interdum gloriamur. Ber. de Circ. Dom.
 Usq; adeo genuinum animi bonum verecundia est,
 vt & qui male agere non verêtur, videri tamê ve
 recūdantur, opera nimirum tenebrarum tenebris
 occultantes. Ibidem.

MENS ET ANIMA.

EX GRÆCIS.

Anima libro & tabulæ rasæ similis est. Plat. de
 Summo Bon.
 Delectationes animæ sunt cognoscere creato
 rem, considerare cœlorum opera, & scientiam
 suam. Ibidem de Mort.
 Bona animæ proprijsime & maximè dicuntur bo
 na. Idem Eth. 1.
 Mens cernit, mens audit: cætera surda cæcaq; sunt.
 Plut. de fort. Alex.
 Corpus alimento conseruatur, animus remissione
 & labore conseruatur. Idem de Educ. libe.
 Mens optima vates est, & bonum cõsiliu. Ibidem.

EX LATINIS,

¶ Cogita in te nihil esse mirabile præter animũ, cui
 V v magno

MENS ET

magno nihil est in magnum. Senec. Ep. 8.

Bona mens non emitur nec commodatur, & puto si venalis esset, non haberet emptorem. *Ibidem.*

Quid aliud vocas animum, nisi Deum in humano corpore hospitem? *Ibidem Ep. 32.*

Non est huius animus in recto, cuius acta discordat. *Idem Epist. 34.*

Cogenda est mens ut incipiat, deinde non opus est acerbis medicina. *Idem Ep. 51.*

Corpus multis eget rebus ut valeat, animus ex se crescit, se ipsum alit, se exercet. *Ibidem.*

Rege incolumi mens omnibus una est, amisso rumpitur fides, Rex noster animus est, hoc incolumi, cetera manent in officio. *Idem Ep. 113.*

Quodcumque sibi imperavit animus, obtinuit. *Idem de ira lib. 2.*

Maximum est argumentum animi ab altiore sede venientis, si hec in quibus versatur humilia iudicat & angusta: si exire non metuit: scit enim quo exiturus sit, qui unde venerit meminit. *Idem Ep. 121.*

Humanus animus facilius sequitur quam ducitur. *Idem de Clem.*

Opus est te animo bene valere, ut corpore possis. *Cicer. 2. de leg.*

Omnium animi immortales sunt, sed bonorum fortiumque diuini. *Ibidem.*

Sic habeto te non esse mortalem, sed corpus hoc. *Idem de somn. Scip.*

Errat qui vllum corporis aut fortunæ vitium, animi vitijs

vitijs grauius existimat. Ibidem. 3. Tuscul.

Vt multo maiora sunt opera animi quam corporis,
sic eæ res, quas persequimur ingenio ac ratione
gratiosiores sunt, quam hæ, quas viribus. Idem
2. Offic.

Animus æger nec pati nec perpeti potest. Ibidem.
Illud modo videto vt Deum noris, & si ignoras locū
& faciem: sic animum tibi tuum notū esse oportet,
etiam si ignores locum & formam. Idē. 1. Tus.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Habet anima affectiones quibus exercetur ad virtutes,
dolor de peccatis, timor de supplicijs, desiderium de promissis,
gaudium de præmijs, quæ sunt exercitia virtutum. Aug. de spir. & anim.

Animam non de se ipso genuit Deus, sed de nulla re
condidit, sicut cōdidit corpus è terra. Id. li. retrac.

Inde animus pascitur vnde lætatur. Idem. 3. Conf.

Vitium & infirmitas est animæ ita suis operibus lætari,
vt potius in ipsis quam in se requiescat ab eis, cum procul dubio melius aliquid in ea sit quo
ea facta sunt, quàm ea quæ facta sunt. Ibidem.

Anima hominis aut à Deo, aut a Diabolo regitur.
Aug. serm. de Temp.

Anima etiam pessima melior est corpore optimo.

Idem. 9. de Ciuit. Dei.

Animæ opus est regere inferiorem, & regi à superiori.
Idem. 6 de Mus.

MENS ET

Vis vt seruiat caro tuæ animæ tuæ, Deo seruiat anima tua: debes regi vt possis regere. Ibidem.

Animus autor culpæ est, caro vero ministra. Ambr. 1. Offic.

Maior animorum, quàm corporum præsentia est. Idem. 1. de pœn.

Vnicam vocat dominus animam, siue quia tâquam vnica diligenda est, siue quia ipsa sola ante cœlestē tribunal rationem de omnibus redditura est. Idem Hom. 10.

Animi motus si non euelli, at præcaueri cōuenit. Ib.

Homo animā suam non cognoscens, patienter Deū non cognoscit. Cypr. in Prol.

Anima malignitate capta, stultior cunctis efficitur. Chryl super Matth.

Anima segnis cōtinua admonitiōe indiget. Id. ho. 4.

Animæ nobilitas ppetuo cogitāda est. Idē sup Gen.

Omnia duplicia naturæ nostræ dedit Deus, binos oculos, binas manus, binos pedes, vt si altera pars læsa fuerit, necessitati per alteram in seruiatur: anima vero cum quotidie vulneretur, cum per singula lanietur & vratur, & præcipitetur, nec parua quidem pro eō cura sollicitat. Idē de Cōp.

Mens reprobā coram iudice turbatur. Greg 5. Mor.

Accusat mens ipsa quod perpetrat. Idem 9. Mor.

Vera mentis lætitia creator est. Idem. 12. Mor.

Mens nostra amore præsentis seculi prostrata dormitat. Idem. 27. Mor.

Bonarum mētium est agnoscere culpam, vbi culpa non

non est. Ibidem.

Anima dum viuificat corpus anima est, dum vult animus est, dum scit mens est, dum recollit memoria est, dum rectum indicat ratio est, dum spirat spiritus est, dum aliquid sentit sensus est. Isidor. libr. 1. de Sum. Bon.

Dilatari oportet animam, vt fiat habitatio Dei. Ber. super Cant. serm. 59.

Similitudo animæ ad Deum per peccatum non deleta, sed obscurata est. Ibidem serm. 88.

Anima a Deo derelicta redire plerumq; vult & non potest, tanta est in reditu difficultas. Ibid. ser. 83.

Anima Dei studiosa tria semper inquit, iustitiã, & studium, & locum habitationis. Ibidem.

Anima Deo chara, iuxta varias sui dispositiões, Deũ videt transformatum. Ibidem.

Anima in carne inter spinas versatur. Ibidem.

Anima non est imago Dei, sed ad imaginem, & imaginis capax. Idem serm. 80.

EXPERIENTIA.

Experientia artem facit, imperitia vero casum. Aristot. Met. 1.

Experientia singularium, vniuersalium cognitio est. Ibidem.

Experientia aliena vti optimum est. Plin. lib. 18.

Non trepidat de euentu inuentionis suæ, qui probatis eam experientijs comprobauit. Ibidem.

Afsi.

EXPERIENTIA.

Afsiduitas experiendi, subtrahit paulatim admirationem. Aug. super Ioan.

Rerum progressus ostendunt multa, quæ in initio præcaueri non poterant. Ibidem.

Multa fieri re ipsa comperio, quæ in experto nullatenus persuaderi queunt. Ber. in Ep.

SILENTIVM.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

Silentiũ mulieri præstat ornamentũ. Arist. Pol. 1.
Magnæ est sapiëntiæ tẽpestiuum filentiũ, & omni est sermone præstantius. Plut. de Educ. lib.

Pauca loquentibus, paucis legibus opus est. Ibidem.

Nemo stultus tacere potest. Diog. lib. 1.

Multis hominibus farmacum malorum est taciturnitas. Stob. lib. 2.

Quid prodest totius regionis silentium, si affectus fremunt. Senec. in Ep.

Interdum non minus oratorium est tacere quàm dicere. Plin. lib. 6.

Mire silentio & tenebris animus alitur. Idem. lib. 9.

Cum iudicamus inuisi, & cum tacemus suspecti sumus. Idem lib. 6.

Tacere consensus species est. Idem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS

ILLVSTRIBVS.

¶ Veniet Deus noster & non filebit, modo enim file re dicitur, quia adhuc vindictam suspendere videtur,

detur, veniet manifestus & non silebit, quia non silebit iudicaturus, qui siluit iudicatus. August.

Hom. 2.

Da mihi in māsuetudine moderati sermonis adifici silentium, vt loquar quod decet taceam quod loqui non oportet. Idem de Sal. doc.

Si vindicare vis sile, & funestam ei dedisti plagam.

Chrysol. super Euang.

Malum hominem tacendo potius quam loquendo superabis. Ibidem.

Tacens verum, ita incurrit crimen falsitatis, sicut si falsum diceret. Apud Iuriconsul.

Tacite multa fieri possunt, quæ non possunt fieri expressè. ibidem.

Recte scit dicere, qui scit ordinate tacere. Gre. 3. Mo. Silentium est quoddam verbi nutrimentum, idem super Ezech.

Nonnunquam contra officium est salutare, tacere vero officiosum.

Expectare debemus dominum cum silentio. Bern. super Cant. serm. 63.

SECRETVM.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

Facilius in lingua ignitus carbo contineri potest, quam sermo secretus. Stob. lib. 2.

Nihil interest, an aliquid mulieri, an praconi in foro dixeris. ibidem.

He.

SECRETVM.

Honesti boni, non occulta quærunt. Cicer. 3. Offi.
Vel ne facias tegenda, vel solus facias. Pub. Mi.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Secretum quod tribus est manifestum, omnibus
est diuulgatum. Aug. in Epist.

Occultum non est, quod conscientia teste commit-
titur. Ibidem.

Per hoc quod foris agitur, quidquid intus latet ape-
ritur. Greg. in Mor.

Nihil occulti in intestina discordia esse potest.

Occultū penē est, quod per paucos probari potest,
& quod pauci sciunt. Apud Iuriconsul.

Latere criminose est conscientie. Amb. de virg.

Ama nesciri, & laudet te os alienum, Ber. de nat. D.

Occulta non debet esse doctrina, sicut nec euange-
lium secretum est. Idem super Cant. ser. 44.

Occulta quod agis in quantum vales, quod si nō va-
les, sit in animo occultandi voluntas, & non erit
de ostentatione temeritas; nec crimē erit aliquan-
do manifestare quod semper vis celatum habere.
August. de Conf. virt. & vic.

TENTATIO.

Adherens Deo, & semper voluntatem eius fa-
ciens, nūquam a suo habitatore deseritur, &
si quędam dura patitur, non relinquitur, sed
probat. Aug. de Ver. Innoc.

Deus

Deus est in corde bono...

Deus tentat vt doceat, Diabolus vt decipiat. Idem
serm. de Abraham.

Non omnis culpanda est tentatio, quia & congratu-
landa est, qua fit probatio, & plerumq; animus
humanus aliter sibi innotescere nō potest, nisi vi-
res suas, sibi non verbo, sed experimento, tenta-
tione quodāmodo interrogante respondeat, vbi
si Dei munus agnouerit, tunc pius est, tunc soli-
datur firmitate gratiæ, non inflatur inanitate ia-
ctantiæ. Idem. 16. de Ciuit. Dei.

Permisit Deus tentari, vt probetur & exerceatur
virtus, & est palma gloriosior, non consensisse tē-
tatum, quā nō potuisse tentari. Idē. 11. super Gen.
Quotidianis tētationibus nos affligit inimicus, im-
mittens vel quod male amemus, vel quod male
timeamus. Aug. super Psal. 4.

Tentationes propriè oportet inuenire Christianos,
quos nemo sentit, nisi qui vere voluerit esse Chri-
stianus. Idem lib. de past.

Ideo tentatus est Christus, ne vincatur a tentatione
Christianus, ille quippe Christianorum magister,
in omnibus tentari voluit, quia tentamur: sic &
mori voluit, quia morimur: sic resurgere, quia re-
surrecturi sumus. illa enim ostendit in se propter
hominem qui factus est propter nos homo cum
Deus esset, per quē facti sumus & nos. Idē. sup ps.

Tentator defuit, & vt deesset tu domine fecisti: af-
fuit tentator, sed vt non consentire tu fecisti, &
tenuisti: venit tentator tenebrosus vt est, & vt eū

TENTATIO.

despicerem, tu me confortasti, venit tentator fortis & armatus, vt me non vinceret tu eum frangisti, & me roborasti, venit tentator transfiguratus in angelum lucis, & vt me non deciperet tu eum increpasti, & vt eum agnoscerem, tu me illuminasti. Idem libr. Solil.

Qui dat tentatori potestatem, ipse tentato dat misericordiam. Idem super psal. 60.

Ibi maximè oportet obseruari peccatū, vbi nasci solet, statimq; ad primā tētationis faciem, antequā malum crescat restringere, dum adhuc est in cogitatione. Hier. ad Demet.

Adā cadit in paradiso, Iob vincit in stercore, vterq; a muliere tentatus. Ibidem.

Quis sanctorū sine certamine coronat⁹ fuit? sol⁹ Salomō in delitijs fuit, & ideo forsā corruit. Id. 1 ep. Cessat sēpē diabolus a tētatione, vt securā corda inopināte erumpat. Greg 3 Mor.

Sancti viri plus prospera pertimescunt, flagellari cōcupiscunt, appetunt tentari, ne securitate pereāt. Idem. 7. Moral.

Sēpē hostis callidus cum imparatam mentem ad tolerantiam videt, quid ab ea maximè diligatur exquirat, & ibi scandalilaqueos inserit, vt quo magis res quæq; diligitur, eo facilius per eam patietia turbetur. Ibidem.

Quicūq; tentatur, iuste tentatur. Idem. 17. Mor. Antiquus hostis, dū se succūbere in certamine cōsiderat, alia tētationum bella restaurat. Ibidem.

Quæ

Quatuor sunt occasiones tētationum, prima est loci
amānitas, secūda diuitiā, vbi enim diuitiā ibi pe-
riculum: tertia preciosus ornatus, quarta mulierū
species, quarum vox blanditur auribus & oculis.
Hug. 2. de clausani.

Quādiu ad mundū pertinebamus, illis actibus & ne-
gocijs militātes in quibus nūc erubescimus, tūc
nobis aduersarius non obstabat, delectabāt enim
illū nostra opera, sufficiebant illi per se nostra cri-
mina. quis enim suscipiet bellum cum milite suo?
quis velit impugnare subiectum suum? supra om-
nem infelicitatem erat vita illius, cui nocere non
dignabatur inimicus. Euseb. ad Monach.

Grauis quidem nobis est inimici tentatio, sed gra-
uior est illi nostra oratio. Bern. in serm.

Credentes & baptizati, ad tētationem statim præpa-
randi sunt. Basil. in sum. Mor.

Tentatio, signum est, quod Deus nostram curam ha-
bet. Chryf. Hom. 44.

In tentatione sæpè iusti cadunt, & improbi euadūt.
Idem Hom. 33.

Tentationum armatura deprecatio est. Idem super
act. Hom. 3.

BENEFICIUM ET LIBERALITAS.

EX GRÆCIS.

Difficile est largum fieri diuitem. Aristot.
Ethic. 1.

X ij Bene.

BENEFICIUM ET

Benefactores plus amant beneficio affectos , quàm
contra. Idem Eth. 4.

Da aliquid, & aliquid accipito. Scob. lib. 2.

Qui beneficium inuenit, compedes inuenit. Ibidem.

Non ex pudoris arbitrio, sed ex iudicij delectu, do-
natio facienda est. Ibidem.

Vicissitudo beneficiorum in amicitia necessaria est.
Ibidem.

Improbi viri, dona perfecta nō habent. Eur. in Med.

Qui homini nequam dat, non homini dat, sed huma-
nitati. Ibidem.

Non est tutum oblata, temere accipere, Plat. de vot.

Non minus regium atq; humanum est, parua liben-
ter accipere, quā magna tribuere. Phi. in Apo.

EX LATINIS.

¶ Liberalitate qui vtuntur beneuolentiam sibi con-
ciliant, & quod aptissimum est, ad quiete uiuen-
dum, charitatem. Cicer. 2. de fin.

Quidquid sine detrimento potest accommodari, vel
ignoto tribuendum est. Idem. 1. Offi.

Propensior liberalitas debet esse in calamitosos, nisi
forte erunt digni calamitate, benefacta enim ma-
le collocata, malefacta sunt. Idem. 2. Offi.

Melius apud bonos, quàm apud fortunatos benefi-
cium collocari puto. Ibidem.

Liberalitate vitia teguntur. Ibidem.

Multo plura sunt quæ negant, quam quæ præstant
inuiti. Quint. Decl. 5.

Omnium beneficiorum ista natura est, vt non sit ne-
cessi-

cessitas, sed potestas. Idem Decl. 7.

Antiquiora beneficia subuertis, nisi prioribus cumules. Plin. lib. 3.

Omnia beneficia quæ merentibus tribuuntur, non ad ipsos magis quam ad similes redundant. Ibidem.

Quædam beneficia odimus. Ibidem.

Non obligandus, sed remunerandus, qui prior cepit. Ibidem.

Quod vi datum est, non putes beneficium, sed prædam. Ibidem.

Officio fungitur suo, qui tantum dat, quantum per fortunam licet. Ibidem.

Semel dedit qui rogatus: qui non, bis. Idem.

Multi beneficia quæ in amicos contulerunt, leuitate destruunt. Colum. lib. 3.

Beneficiū dādo accipit, qui digno dedit. Pub. Mim.

Beneficium sæpè dare, docere est reddere. Ibidem.

Qui dicit beneficium se dedisse, petit. Ibidem.

Beneficium qui nescit dare, iniuste petit. Ibidem.

Crede mihi, quamuis ingentia Posthume dones,
Auctoris pereunt garrulitate sui. Marc.

Munera, crede mihi, placant hominesq; deosq;
Placatur donis Iupiter ipse datis. Ibidem.

Sæpè Iouem vidi cum sua mittere vellet

Fulmina: thure dato, abstinuisse manu. Ouid.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS,

¶ Non possumus Deo seruire, aut illi placere, nisi de suo munere. Aug, ser, de Ord.

BENEFICIUM ET

Deus cum aliquid male poscitur, dando irascitur, nō dando miseretur. idem de ver. Innoc.

Cum aliquando Deus tardius dat quod petitur, commendat dona non negat: Diu enim desiderata, dulcius obtinentur, cito data vilescunt. idem serm. 2. de let.

Omnis res quæ dando non deficit, dum habetur & non datur, nondum habetur quomodo habēda est. Aug. de Doctr. Christ.

Nunquam illi quod largiatur deficit, cui bene velle non deficit. idem. 4. Med.

Id iustè, pie, humaniter fit, quod sine spe recipiendi fit. ibidem.

Dona Dei bona non sunt, nisi Dei esse confiteamur. idem in exp. dub.

Dona sua, non merita nostra coronat in nobis dominus. idem de Gr & lib. Arb.

Dona Dei quæ alijs collata sunt, nostra erunt, si non inuidemus. idem Hom. 17.

Nemo inuitus bene facit, etiam si bonum est quod facit. idem. 1. Conf.

Honestius est ré negare, quā longos terminos dare, quia minus decipitur cui celeriter negatur. gratius est donū quod venit ante preces. Casio, in ep.

Donis crescentibus, rationes crescunt donorum. Greg. in Euang. Hom. 9.

In ipsa liberalitate modus retinendus est, & rerum & personarum: rerum vt non omnia vni sed singulis quēdā præstentur, vt plurimis prodesse possimus,

simus: personarum, ut primum iustis, deinde peccatoribus. idem in Reg.

Quod merenti datur, ius est non beneficium.

Officium non probo quod grauat præstatem, absq; fructu eius cui præstatur. ibidem.

Auctor magnificus, præciū addit suo muneri. ibidē.

Non tantum aures præbere debemus precantium vocibus, sed etiam oculis considerandis necessitatibus. Ambr. de Offi.

Non solum quæritur quatum, sed de quanto, & quo animo detur. idem Epist. ad Corinth.

Non est illa perfecta liberalitas, si iactantiæ causa facias magis quam misericordiæ: affectus tuus nomen imponit operi tuo. ibidem.

Libertatem arguendi amittit & peccat, qui ab eo accipit, qui ideo dat ne corrigatur. ibidem.

Largitas, liberalitas, & beneficiæ, regia sunt laudes. Laët.

Beneficentia nulla est, ubi necessitas non est. idem Libr. 6.

Ijs maximè laudis est benefacere, quos nemo sperauit esse facturos. ibidem.

Dare Deo, accipere est. Nazáz,

Nemo melius erogat, quam qui sibi nihil reseruat. Hier. in Epist.

Beneficiorum Dei memoria, magistra est ad vitam. Hier super Gen.

Benefacere homini, est beneficium apud Deum reponere. idem Hom. 27.

BENEFICIUM ET LIBERALITAS.

Libenter accipiendum est beneficium, quod proficit danti. Ibidem.

Verus beneficus, nihil amplius, præter affectum requirit. ibidem.

PARSIMONIA.

PArcus, infœlix diuitiarũ custos est. Stob. lib. 2.
Sera parsimonia in fundo est; non enim tantũ minimum in imo, sed pessimum remanet.

Senec. Epist. 1.

Non intelligunt homines quam magnum vectigal sit parsimonia. Cic. in Parad.

Diuitiæ sunt grandes homini, viuere parce. Luc.
Sera parsimonia est, tunc seruare incipere cum deficit. Veg. libr. 2.

Parcitas salutis est mater. Chrys. de Aduen. Dñi.

PROMISSIO ET VOTVM.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

SPonde, propinqua est noxa. Plut. in Con. Sap.
Iniustũ quod promittitur, dicitur, sed non promittitur. ibidem.

Fac magna, non magna promittas. Stob. lib. 2.

Facta semper & promissa seruanda sunt, quæ nec vi, nec dolo malo facta sunt. illa vero seruanda non sunt, quæ non sunt ipsis vtilia, quibus illa promiseris. Cicer. 3. Offi.

PROMISSIO ET VOTVM. 163
EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Quoniam iam vouisti, iã te astringisti, aliud tibi facere non licet, non talis eris, si non feceris quod vouisti, qualis mansisses si nihil tale vouisses: minor enim tunc esses nõ peior, nunc autem (quod absit) miserior, si ideo fidem fregeris, quanto beatior si persolueris. Aug. de arm. & Paul.

Promissio, beneficium est. idem Ep. 120.

Promissa sua vt Deus compleat, non est in Dei, sed in hominis potestate. idem de prædest. sanc.

Tolerabilius est promissum non facere, quàm facere quod turpe est. Ambr. de Offi.

Cuius animum nescis, de eius voluntate periculose promittas. Hier. in Epist.

In malis promissis rescinde fidẽ: in turpi voto muta decretum, nõ facias quod incaute vouisti, impia est promissio, quæ scelere adimpletur. Isi. 2. sol.

Quanto citius malum votum impleri promittitur, tanto celerius punitur. Greg. 16. Mor.

Bona vota quotiẽs effectum percipiunt, multiplicãtur. Idem, 34. Mor.

Solum censuerim fregisse votum, violasse præceptum, præuaricasse pactum, qui & præceptum contempserit, & remedium: nam illum sane dico securum, qui & si interdum obedientiæ limitẽ præterierit, consilium non respuit pœnitentiæ. Bernard. de præcep. & discor.

Dico ego abbati per omnia obtemperandum, sed

PROMISSIO ET VOTVM.

salua professione : si abbas meus, aut angelus de
cælo contraria iusserit, libere recusabo huiusmo-
di obedientiam, quæ me transgressorem proprii
voti, & peierare facit nomē Dei mei. Idem in ep.
Vide plura titulo de obedientia.

SEPULTVRA.

Homini solum post mortem, sepulturæ cura.
Plin. lib. 1.

Sepulturæ pompa magis est viuorum solati-
um, quàm mortuorum refugium. Si enim aliquid
prodesset impio sepultura pretiosa, obesset pio vi-
lis aut nulla. Aug. de cur. pro mort.

Sepelitio fidem resurrectionis astruit. idē. 1. de Ci. D.
Vbi maneat spiritus male agētis, non vbi corpus po-
natur cogitandum est. idem super psal. 48.

Sepulturæ curam etiam philosophi cōtempserūt, &
sæpè vniuersi exercitus, dum pro terrena patria
morerētur, vbi postea iacerent vel quibus bestiis
esca fierent, non curarunt. idem. 1. de Ciu. Dei.

CONSILIVM ET OPINIO.

EX GRÆCIS.

Inter sapientiam & ignorantiam, media res est
opinio. Plat. de Morib.

Consilium nō est de fine, sed de ijs quæ sunt ad fi-
nem. Arist. Rhet. 2.

Consulta oportet operare velociter, consulere autē tarde. idem Elench. 2.

Inter pocula, nō est admonēdū. Plu. de amic. & adul.

Quidam fœlicitatem rem esse putant, ad quam consilium non possit accedere. ibidem.

In admonendo ne contentiosi & contumaces simus. ibidem.

Illud haud quaquam fieri oportet, vt qui admoneatur vicissim admoneat. ibidem.

Duo maxime sunt contraria consilio, ira & festinatio. ibidem.

Sanz consultatio ex eruditione rerumq; experiētia constat. ibidem.

Victoria tota posita ē in bona cōsultatiōe. Euri. i Ph.

Noctu à sapientibus consilium initur. ibidem.

Sapiens, sapientis est consilium. ibidem.

Fortunę etiam deliberationibus est quædam habenda ratio. Demost. 1. Olin.

In magnis deliberationibus, magno emendum est fidele consilium. ibidem.

Facilius est inventa consilia comprobare, quàm inuenire. ibidem.

Sunt qui alijs melius consulant quàm sibi, salutemq; alienam curent, suam negligant. ibidem.

Perturbāt homines nō res ipsę, sed rerū opiniōes. ib.

EX LATINIS.

Gladiator in arena consilium capit. Senec. Ep. 22.

Nulla sunt meliora consilia, quàm quę ignorauerit inimicus, antequam facias. Veg. lib. 3.

Non

CONSILIVM ET

Non est consilium in vulgo. Ibidem.

Male consilia pares euentus sequuntur. Ibidem.

Priuatæ res semper officiunt publicis consilijs.

Consilia mala plerumq; vincunt. Ibidem.

Multa quæ natura impedita sunt, consilio expediuntur. Ibidem.

Nemo melius consilium dat, quàm quod ipse facturus est. Ibidem.

Consilium non habent scelera. Idem lib. 7.

Semper apud sollicitos in deterius prona persuasio est. Quint. Decl. 12.

Summi gubernatores in magnis tempestatibus solent a vectoribus nonnunquã admoneri. Cic. ph. 7.

Successus bene consultorum in manu est. ibidem.

Humana consilia castigantur, quãdo cœlestibus præferuntur. Max. libr. 1.

Timet, atq; ei omnia deficere videntur, qui in ipso negotio consilium capere cogitur. Ibidem.

Quorundam cõsiliorum auctoritas pro ratione est. Plin. libr. 1.

Non exitus rerum tantum, sed & hominum consilia legibus puniuntur: minus quidem dolendum est, re non perfecta, sed puniendum certe nihilominus. Cicer. pro mil.

Quod volumus & credimus libenter sentimus ipsi, & reliquos quoq; sentire speramus. ibidem.

Quod primum deserit infœlices, bona opinio est. Ibidem.

Nihil opinionis causa, omnia conscientia facito.

10. Senec. de vit. beat.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Consilium omne a Deo est, a quocunq; proficiscatur. Aug. 1. de doctr. Christ.

Solet recta opinio prauam corrigere consuetudinem, & praua opinio rectam deprauare naturam. ibidem.

Omnia fieri debet, quæ consilio recte fieri possunt, ad euitanda quæ aduersa sunt, etiam cum aper- tissime Deus adiutor est, idem lib. quæst.

Sicut laudabile est a vera sententia non moueri, ita culpabile est persistere in falsa, quam nunquam tenere prima laus est, secunda mutare, vt aut ex ini- tio vera permaneat, aut mutata falsa, vera succe- dat. idem 3. cont. Cresc.

Plerūq; cōtingit vt qui de se male opinari permit- tant, per se nunquam mala faciant, per eos ta- men qui se imitati sunt, multiplicius delinquant. Greg. in Moral,

Vbi absuit consilium, abest culpa. ibidem.

Dare stulto consilium charitatis est, dare sapienti ostentationis, dare vero tempore peruersitatis, sa- pientia est. ibidem.

Consilia nostra, viribus nostris non tribuamus. idē 1. Moral.

Consilium religionis ab irreligiosis petere, nō est cō- silium accipere. idem 1. Reg.

Plures sanat tempestiua admonitio, quam sanat ob- iurgatio.

CONSILIVM ET

iurgatio. ibidem.

Ea est hominum corruptela, vt sæpè numero bonū atq; sanum consilium, damno sit cōsultori. ibidē.

Consilium bonis datur, correctio errantes coërcet. Ambr. i. Offi.

Quid tibi prodest habere sapientiam si consilium negas? clausisti fontem vt nec alijs influat, nec tibi proficit. ibidem.

Consiliarius bonus est qui sibi consulit. ibidem.

Earum rerum non est scientia, sed opinio, quæ pro ingenijs varia est. Lact. lib. i.

Plurimum laudis iuvenes moribus suis applicant, cum de negociorum meritis ambigentes, ad peritorum consilia decurrunt. Cassiod. Ep. i.

Consilium imitari querit improuidus, sapientiā vero ille querit in altero, penes quem est scientiæ magnitudo. idem. 3. de sum. bon.

Quidam omnia imprudenter agunt, & ipsis pro voto succedunt: quidam ad omnia consilio se disponunt, & semper eis in contrarium cadunt. ibidē.

Vbi publica iactura & dispendium commune, sicut dolor ad omnes pertinet, ita communi consilio & auxilio est vtendum. Petr. Rau. in Epist.

Cōsiliū peritorum ex apertis obscura æstimat, ex paruis magna, ex proximis remota, ex partibus tota: scit enim qua via egredi debeat, & cito singula destinat & videt. ibidem.

Ad consilium soli eligantur, qui & prudentes & beneuolentes videantur: etenim absq; prudentia & bene-

benevolentia scio non esse perfecta consilia. Bernard, ad Hen.

Dabit voci tuę vocē virtutis, si quod consulis prius tibi consuluisse videaris. idem super Cant.

Sint multi necessarii, vnus tamen cōsiliarius. ibidē. Consulentem dominum qui non audiunt, audient finaliter condemnantem ibidem.

Nouū factum, nouum consiliū expetit. Apud Iuris. Consilia callida & audacia prima fronte leta sunt, tra-
ctatu dura, euentu tristia, Ibidem.

S. p. d. dominicus SECVN-
da

aguxa nao masosauera
masrum gressu

Iudat affecio s
gred p. ream en
coz u. d. f. a. d. omi
ndy. C. d. d. d. nox
J. d. l. m. d. v. c. m.
3. g. g. r. e. f. i. a. f. o. r.
d. m. p. m.

SECUNDA SENTENTiarum pars, quæ de
vitijs agit.

DIABOLVS.

DIABOLVS spiritus immū
dus est: erit vtiq; bonū, quòd
spiritus est: malum, quòd
immundus est: quoniã spiri-
tus natura, immundus vitio
est. Quorum duorum illud
à Deo est, hoc ab ipso: nec ibi
bonum Deus insequitur, qđ
creauit, sed malum, quod ille cōmisit: nec enim
rotum aufert, quòd naturæ dedit, sed aliquid adi-
mit, aliquid relinquit: vt sit quod doleat, qđ ade-
mit: & ipse dolor est testimonium boni adempti,
& boni relictī: nisi enim bonum relictum esset, bo-
num amissum dolere non posset. Aug. 9. de Ci. D.
Quid prauius, quid malignius, quid aduersario no-
stro nequius? qui posuit in cælo bellum, in para-
diso fraudē, odium inter primos fratres, & in om-
ni nostro opere zizaniã seminavit. Id. in Com. ser.
Angelus malus sui sceleris inuentor fuit: homo autē
dia-

diaboli seductus fraude, quia fragilis erat, necessitate peccauit: & ideo quanto fragilior homo natura, tanto facilius ad veniam: angelus vero quanto sublimior in gloria, tanto maior in ruina. August. de Casu.

Non tibi videatur diabolus suauitiam suam perdidisse cum blanditur: tunc enim magis cauendus est. August. super Ioan.

Pie viuentes in Christo Iesu non desinit inimicus diabolus impugnare, dum quibusdam in somnis sapientius vera pronunciat: vt eos quandoque ad falsitatem pertrahat, cum dormientes, ante horam vel tempus excitat: vt eos vigiliarum tempore somno grauissimo deprimat, cum psallentes atque orantes sibi stridoribus atque latratibus, diuersis & incognitis vocibus, iactatis etiam lapidibus vel stercoreibus, & terroribus perturbat: vt eos quoque pacto ab spirituali opere retrahens, inanes efficiat. August. de Conf. ver. vit.

Alligatus est diabolus, ne faciat quantum potest, ne faciat quantum vult, tantum tamen tentare sinitur, quantum expedit proficientibus: nec enim nobis expedit sine tentationibus esse: nec rogamus Deum, vt non tentemur: sed vt non inducamur in tentationem. Idem super psal. 63.

Si cum Deo sumus, Diabolus vincimus: nam si tu solus cum diabolo pugnaueris, vinceres. Idem Ho. 4. Dæmones vafri sunt, non sapientes. Aug. de Ci. D. Aliquando ipsi nefarii spiritus, quæ ipsi facturi sunt.

DIABOLVS.

- Velut diuinādo prædicāt: qua propter bono Chri-
stiano, siue mathematici, siue quilibet impie diui-
nantes maximè dicentes vera, cauendi sunt: ne
cōsortio dæmoniorum animam deceptam pacto
quodam societatis irretiant. Idē lib. 2. super Gen.
Diabolus cum quæ accuset mala, non inuenit: ipsa
bona ad malum flectere quærit: si opera non in-
uenit, quærit verba: si nec verba, quærit inten-
tionem. Greg. 2. Mor.
Dæmonia in cordibus reproborum tot requiescūt:
quot desyderia praua. Idem in. 1. Reg.
Non solum per se ipsum nos tētat diabolus, sed etiā
per eos, qui nobiscum sunt. Idem. 4. Mor.
Diabolus cum reprobis vna persona est. Ibidem.
Contra consentientes fortis est diabolus: contra
resistentes debilis est: vnde alijs leo, alijs formi-
ca est. Ibidem.
Insidię diaboli bonorum vtilitati seruiūt: quos pur-
gant, dum tētāt. Idem. 6. Mor.
Quæuis voluntas diaboli iniusta est: omnis tamen
eius potestas iusta est. Greg. 6. Mor.
Diabolus eos tentare negligit, quæ s' quieto iure se
possidere sentit. Ibidem.
Diabolus victus de tentatione libidinis, elationem
inferit de seruata castitate. Idem 27 Mor.
Diabolus in peccatoribus ardentius ante mortem
fatagit, omne exaggerans peccatum. Idē. 32 Moral.
Quanto magis mundus senescit, tanto magis diabo-
lus sequit. Idem. 33. Mor.

Diabolus prius tentandum virtutibus spoliatur, quã
qui tentatur, intelligat. Ibidem.

Diabolus mansuetos, castos, humiles, elemosynarios etiam habet. Chryf. super Matth.

Diaboli ars est, per similitudines decipere. Ibidem.

Dæmones etiam vestes sanctorum formidant. Idem

Con. Gen.

Diabolus apud diuites non multo labore opus habet. Idem Hom. 52.

Diabolus ex nobis ipsis sortitur occasionem. Chryf. super Epist. ad Corin.

Diaboli abiectio nobis debet esse humiliationis occasio. Bern. super Cant. serm. 55.

Inuidet diabolus humano generi, volens illud habere subiectum, quia prouidit hominem Deum futurum. Ibidem serm. 18.

I N F E R N V S,

Alij hominum eleuantur in cœlum: alij trahuntur ad infernum: similes quippe similibus iuguntur, id est, boni bonis: mali malis: iusti homines, iustis angelis: & transgressores homines, transgressoris angelis: serui Dei, Deo: serui diaboli, diabolo. August. de trip. hab.

Melius est dubitare de occultis, quàm litigare de incertis, illum quippe diuitem in ardore pœnarum: & illum pauperem in refrigerio gaudiorum esse intelligēdos nō dubito: sed quomodo intelligēda sit illa

I N F E R N V S.

Flamma inferni: ille sinus Abrahamæ, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa sicis tormenti: vix fortasse à mansuete quærentibus, contentiose autè certatibus nūquam inuenitur. Idè super Gen. Mala inferni nemo dicere, nemo cogitare potest: peiora valde sunt, quàm cogitatur. Ibidem.

In inferno et si erit stimulus pœnitædinis: nulla erit correctio voluntatis: à quibus ita culpabitur iniquitas sua: vt nullatenus ab eis possit diligi, vel desyderari iustitia. Aug. de Fide.

Vnus gehennæ ignis credendus est, sed non vno modo omnes cruciat peccatores: vnusquisq; enim quantum exigit culpa, tantam illic sentiet pœnã. Greg. in Dial.

Gehennæ ignis nec studio humano succeditur, nec lignis nutritur: sed creatus semel, durat inextinguibilis, & succensione non indiget: & ardore nō caret. Idem. 20. Moral.

Intolerabile supplicium gehennæ est, tamen si mille aliquis ponat gehennas: nihil est tale dicturus: quale est à beatæ illius gloriæ honore propelli: exosum esse Christo, & audire ab illo, non noui vos. Chryf. Hom. 28.

Gehennam esse credamus: ne per experientiam discamus. Idem. 5. Epist. ad Rom.

Gehēna prouidentia Dei cōmēdat. Idē. 5. ad Timor.

Infernus lacus est sine mēsurā, profundus sine fundo, plenus ardore incōparabili, plenus fetore intolerabili, plenus dolore innumerabili. Ibi misere-

riæ, ibi tenebræ, ibi ordo nullus, ibi horror æternus, ibi nulla spes boni, ibi nulla desperatio mali.

Hug. 4. de Anim.

Prius benedicti vocabuntur in regnum, quã maledicti in caminum ignis dei ciantur, quo videlicet acrius doleant, videntes quid amiserint: & iusti videbunt, & lætabuntur, quòd euaserint. Bernar. in quodam serm.

Qui pœnas inferni pauet, cauet: qui autem negligit, incidit. In sentent. 5.

Tria sunt in hoc mundo deteriora omni malo, anima peccatoris in peccato pseuerans, quæ nigrior coruo est: & mali angeli, qui eam rapiunt, & infernus, in quem ducitur. De Salut. Doc.

Pœna æterna ideo dura & iniusta videtur sensibus humanis: quia in hac infirmitate sensuû moribû dorû deest ille sensus altissimæ profundissimæq; sapiëntie, quo sentiri possit, quantum nefas in illa præuaricatione commissum sit. Idẽ de Grat. Iust.

D A M N A T V S.

Totum bonum, quod habemus, ab artifice nostro habemus. Sed si hoc in nobis est, quod ipsi fecimus, inde damnabimur: si autẽ hoc, quod Deus fecit, inde coronabimur. Aug. de Ver. Innoc. Simul erũt in pœna simili, qui fuerunt in peccato cõsimili. Homicida cum homicida, adulter cum adultero: rapaces cum rapacibus: vt qui fuerunt in

D A M N A T V S.

culpa similes: ibi in similia alligentur tormenta.

Aug. de Aduen. ad Iud.

Ordo quidem erit in quâtitate pœnarû: quia in qua mëlura mēsi fuerint, remetietur eis: vt qui graui⁹ peccauerūt, graui⁹ puniātur. Sed ordo nō erit in qualitate rerû: quia de aquis nimiū frigidis, descēdent ad calorē nimiū: vt subita cōtrariorū mutatio, grauiorem inferat cruciatum. Aug. lib. Medi.

Beatis nulla erit facultas peccandi. Damnatis nulla conditio moriendi, illis in æterna vita vere fœliciterq; viuentibus: istis infœliciter in æterna morte sine moriendi potestate durantibus: quoniam vtriq; sine fine. Sed in beatitudine illi alius alio præstabilius: in miseria vero isti alius alio intolerabilius permanebunt. Idem in Enchi.

Non inclinabuntur reprobi iam desperati de venia: sed malignitas odij tātum in illis excrefcet, vt velint omnino non esse Deum: per quem sciunt se tam infœliciter esse: maledicent altissimo: & blasphemabunt excelsum, conquerentes eum esse malignum, quia creauit eos ad pœnam, & nūquā inclinatur ad veniam. August. ibidem.

Maxima damnatorum pœna est, diuina fruitione carere. Idem in Ench.

Damnati per ignem cruciabuntur in corpore: & per dolorem ardebunt in mente. Greg. 16. Moral.

Damnatis ad pœnam seruatür memoria, & cognitio. Idē Hom 39.

P E C C A T V M

Peccat

Peccator à peccando, non autem homo à peccando dicitur: & ideo peccator homo, genuit hominem sine dubio peccatorem: quia de natura peccato vitiosa, non nisi natura nascitur vitiosa: id est peccatrix. Aug. li. Hypogn.

Ante peccatum hominis non est scriptum, quòd terra protulerit nisi herbá pabuli, & ligna fructifera: post peccatú vero vidimus multa horrida & infructuosa de terra nasci: credo propter eá causam, vt peccati humani crimen semp hominibus ante oculos terra poneret: quo admoneretur aliquñ auerti à peccatis, & ad Dei pcepta còuerti. Idé li. 1. sup Gé. Hæc est superni iustitia iudicij: vt plerúq; reprobi & agnoscant se: & fateantur errasse, nec tamé ab errãdo quiescant, quantú cunq; eã còfessione ac pœnititudine contra se ipsi testimonium dent: quia non inscij delinquút, dñ a peccato, qd culpãt, cohiberi detrectãt: eoq; iust 9 peccãt: quo foueã pãitiõis, q̄ preiuderãt; declinare neglexerút. Id. li. 83. quæst. Hic est casus miserrimus: dum animus humanus in suis iniquitatibus prosperatur: & parci sibi putat cum exercetur, & seruatur ad vltimam vindictã. Idem super psalm. 9.

Qui peccant, tenebræ sunt: & dum non confitentur peccata sua, sed defendunt: tenebrant tenebras suas. Idem super Psal. 138.

Suasio delectationis ad peccatum vehementior est, cum adest prohibitio. August. quæst. 66.

Sicut omnia iusta opa bono amore & bono timore, Y iij fiunt.

PECCATVM.

funt: sic malo amore & malo timore peccata omnia committuntur. Idem super psalm. 79.

Cum primi homines peccauissent, & in errorem & in ærúnam, & in morté præcipitati sunt: rerú moderatori summo placuit iustissime: vt in ortu hominis originaliter appareret iustitia punitiõis, & in puectis misericordia liberatiõis. Aug. de li. Arb.

Non nisi in voluntate est peccatum: & iustitia peccata tenet sola mala volúate, quãuis quod voluerint, implere nequuerint. Idem de duabus Anim.

Si hic peccati pudorem, & illic cerneré inferni horrorem: & necessario vni eorum haberem immergi: prius me in inferno demergerem, quàm peccatum in me committerem. Idem in Com. serm.

Vnusquisq; peccando, animam suam vendit, accepta tanquam precio dulcedine temporalis voluptatis. Idem super Epist. ad Rom.

Infelicitas hominú propter quod peccat ipsa est, morientes hic dimittunt propter quod peccat: & ipsa peccata secum portant. Peccas propter pecuniã? hic dimittenda est. Propter villam? propter mulierem? hic dimittenda est: & quidquid aliud est, propter quod peccas, cum oculos in morte clauseris, hic dimittis: & ipsum peccatum tecum portas. Idem lib. 50. Homil.

Nullus magis de peccatoribus plági dignus est, quã qui putat se nõ habere quod pláget. Aug. ser. de Let.

Nolite contemnere parua peccata, quia minora: sed timete, quia plura sunt: præsertim quòd nullum

pecca

- peccatum tã paruum est: quod non crescat ne-
 glectu. Idem de. 10. Cord.
- Desinit esse peccatum, quod propter grauius euitã-
 dum suscipitur. Idem in quæst.
- Ex quo incipit homo præcepti esse capax, ex eo in-
 cipit posse peccare. Idem 3. de lib. Arb.
- Quis peccat in eo, qd nullo modo caueri pōt. Idē. 6.
- Peccantium multitudo impunitatem non facit cri-
 minis. Amb ad Virg lap.
- Emendandi sunt peccatores, non abijciendi. Ibidē.
- Primum peccatum est cogitasse quæ mala sunt. Se-
 cundum cogitationibus adqueuissse peruersis.
- Tertium, quod est deterius, opere cōplessse. Quar-
 tum, post peccatum non facere pœnitentiã, & in
 suo sibi placere delicto. Hier. super Amos.
- Quantum ad peccati rationem attinet, nocuit, qui
 nocere disposuit. Hier. in Epist.
- Quæ quis timore pœnæ adhuc bona agit, nondum
 penitus à malo recessit: quia eo ipso peccat, quòd
 peccare vellet: si inulte posset. Greg. in Moral.
- Peccatum ex peccato nascitur, quod iam nò solum
 peccatum est, sed peccatum, & pœna peccati.
 Idem .24. Moral.
- Nonnunquam deterius in paruo, quàm in magno
 peccatur: maior enim culpa quo citius cognosci-
 tur, eo celerius emendatur: minor vero dū quasi
 nulla creditur, eo peius, quo & securius in vsu ve-
 nit. Greg. Hom. 52.
- Culpa fauorib⁹ nutrita, incessanter crescit. Id. 5. Mo.

PECCATVM.

- C**um culpa animam tentat: mens breuitatem vitæ respiciat. Ibidem.
- C**ulpa præcedens est causa sequentis: & sequens est causa præcedentis. Idem 28. Mor.
- H**omo peccando, Dei similitudinē perdit. Id. 19. Mor.
- V**num Christianus tantummodo iudicat malum, solūque formidat Domini cœlestis offensam. Chr. in Ep.
- P**eccare leuius est, quàm post peccatum non pudere. Idem Adu. Iud.
- P**eccator hic punitus, beator impunito est, Idem super Luc.
- P**eccatum omne ex stultitia ortum habet. Idem sup loã.
- P**eccatorum rogius lachrymis extinguendus est. Idem de Pœnit.
- P**eccati cessatio radix est veniæ. Tert.
- D**e licito idem apud diuersos, non semper eandem pœnam meretur. Basil. in Hexã.
- V**itiosa est in peccatis iræ cohibitio. Laet. de ira Dei.
- D**elinquens in vno, factus est omnium reus. Ibidem.
- D**elinquendi materia debet præcidi. Ibidem.
- Q**uare peccas? quia cogaris vt facias? absit: quia nescis quid facias? absit: sed quia placet, vt sic facias. Bernard. in quodam serm.
- D**upliciter reus est, qui aperte delinquit: quia agit, & docet. Ibidem.
- S**icut æger ad medicum, sic peccator se habere debet ad Deum. Idem in sent. suis.
- P**eccator humilis melior est, quàm iustus superbus. Ibidem.
- P**osse peccare datum est homini, non vt inde peccaret.

ret: sed vt gloriosior appareret si nō peccaret: cū peccare posset. Idem de Lib. Arbitr.

Quid refert, qua occasione viam deserant veritatis, seducantur ignari, sequantur spontanei, compellantur inuiti? quid refert, dummodo eant in perditionem. Ibidem.

IMPIETAS.

Impietas proprie est, aut vnum Deum non colere, aut nunquam coluisse, aut quem colebat, dimisisse. Aug. super psalm. 50.

Malorum impietatem perire necesse est, aut proprio iudicio, aut sententia Dei. Nulla enim iniquitas permanet: cui non finem aut correptionem, aut damnatio facit. Idem de Ver. Innoc.

Impij tanto magis in culpa proficiunt, quanto minus ex culpa feriuntur. Greg. 15. Mor.

Impiorū oculos culpa claudit: sed pœna aperit. Ibid.

Impietas, plusquàm peccatum sonat: & ad infidelitatem tendit. Greg. 10. Mor.

Iniquus moriens quosdam reuocat terrore tormenti: quos ad peccatum traxerat. Idem. 18. Mor.

Iniqui peccata præterita vident: sed præsentia non vident. Idem. 23. Mor.

Impietas timida est. Chrys. Hom. 5.

Pietatis gen⁹ est, impiū esse pro Christo. Hier. in ep.

INFIDELITAS.

Incre-

INFIDELITAS.

Incredulitas peccatum peccatorum omnium.
August. de Ver. D.

Infid⁹ homo suo malo cordat⁹ est. Idē. d̄ beat. vit.
Omnis infidelium vita peccatum est. Idem in sent.
Infideles quantumuis probi, boni tamen dicendi nō
sunt: sed mediocriter mali. Idem super psal. 25.
Infidelium numerus semper est maior. Id. sup ps. 118.
Ignorantiā infidelitas parit. Chr. super Ep. ad Tim.
Librorum diuinorum nullam cōsuetudinem habē-
tē, non mirū incredulum esse. Idē de vita Mon.
Incredulitas q̄etē animi parit. Idē sup Ep. ad Corin.

DESPERATIO.

EX GRÆCIS, LATINIS ET SACRIS.

Insperatum rerū finē inuenit Deus. Eurip. in Alc.
Despationis causa ē, ineuitabilis timor pœnæ. Sto.
Turpiter desperatur q̄d quid fieri pōt. Quint. li. 1.
Nihil grauius q̄ destitutæ spes torquēt. Idē Decl. 12.
Iniquissimum est desperationem vocari, quoties re-
medium medicina non inuenit. Idem Decl. 8.
Nemo magis despat, q̄ qui se negat nosse lāgorē. Ib.
Desperatio vtilia honestis antepōnit.
Di immortales tum omnibus casibus præsunt, tum
p̄cipue eis: quibus nihil ratione potest admini-
strari. Cæsar de Bello Alexand.
Nemo despet fieri posse quæ facta sunt. Veget. lib. 3.
Clausis, ex desperatione crescit audacia: & cum spei
nihil est: sumit arma formido. Ibidem.

DESPERATIO. 173

Libenter cupit commori, qui scit sine dubio esse moriendum. Ibidem.

Prima salus est declinare culpam: secunda non desperare veniam. Hugo de Ver. Sap.

Nullus desperet veniam, etiam si circa finem vite ad poenitentiam conuertatur: vnumquemq; enim Deus de suo fine: non de vita præterita iudicat. Isid. de Sum. Bono.

Desperatio certa mors est, & animæ homicida. August. Psalm. 50.

Desperatio ex ignorãtia Dei nascitur. Ber. sup. Cãt.

Desperationis radix ignauia est. Chry. super Matth.

INIMICITIA ET ODIUM.

EX GRÆCIS,

Velle eas inimicitias tollere, quibus etiã amicus sit periturus, immanis est nimirum & admodum feri. Plut. de Pol.

Hoc peculiare habet amicitia, vt magis vereatur in inimicos, quam amicos. Idem de util. cap. ab inim.

Optima inimici vindicta est, te honestum ac virum bonum præstare. Ibidem.

Quoniam hisce temporibus ad libere loquendum penè vocem amisit amicitia, loquax autem est assentatio: superest, vt ab inimicis verum audiamus. Plut. ibidem.

Cela inimicos calamitatem, ne gaudeant. Stob.

Maximus cumulus peruersitatis est, optimis viris esse

INIMICITIA ET

esse inimicum. Ibidem.

Solicite obseruandi sunt inimici, primi enim peccata sentiunt. Diog.

Ea ratione conuersandum, vt ex inimicis amicos, nõ autem ex amicis inimicos faciamus. Ibidem.

Res grauis inimicitia, & ignominiosa habens reconciliations. Euripid. in Ph.

Firmæ permanent similtates, quas metus & odium continent. Demost. i. Olin.

Priuatæ inimicitia multa in publicis negocijs corrigunt. Ibidem.

EX LATINIS.

¶ Omnes habere amicos operosum est; satis est inimicos non habere. Senec. Ep. 13.

Non est prudentis errantes odisse, alioquin ipse sibi odio erit. Idem de ira. lib. 1.

Similtates in ijs desinant, in quibus nascuntur. Quint. Decl. 9.

Semper odiorum honestus occasus est, & dũ similtates nihil aliud habent quã nocendi cupiditatẽ: speciosa in melius animi mutatio est. Ibidem.

Perpætua res est odisse sine causa. Idem Declam. 14.

Multorũ odijs nullæ opes sufficere possũt. Cic. 2. of.

Hoc natura insitum est, vt quem timueris, quicunq; de vita fortunisq; contenderis, cuius insidias euaseris, hunc semper oderis. Idem pro Syl.

Tacitæ inimicitia magis timendæ sunt, quã inditæ & aperte. Cicer. in Verr.

Frustra eos appellamus, quorum auris atq; animus a nobis

à nobis abhoret. Idem ad Quint. fra.

Cum inimico nemo cito in gratiam redit. Mim.

Nulla pestis efficacior, quàm familiaris inimicus. Ibidem.

Sermonem inimici nunquam putes amicum. Ibidem.

Inimicis diffidēs nunquā patieris incōmodū. Ibidem.

EX SACRIS.

¶ Inimicitia vitandē cautissimē, ferendē equissimē,
finienda citissimē. Aug. 2. de Ord.

Sicut adulantes amici pervertunt, ita litigantes ini-
mici plerūq; corrigunt. Idem lib. 9. Confes.

Nemo potest perfecte diligere, quo vocamur: nisi o-
derit unde reuocamur. Aug. de vera Relig.

Humana mens, quem odit, & inimicum & impiū iu-
dicat. Greg. in Mor.

Latificat nos quādoq; inimicorū ruina. Id 22. Mor.

Frustra exteriores inimicos vincimus, si interiori-
bus parcimus. Idem. 20. Mor.

Nemo potest aliquid obliuisci quod diligit: aut reti-
nere quod odit. Idem in Rom.

Odiū proximi impedit orationis fructus. Gre-
gor. 10. Moral.

Odia sunt aliquādo p̄ veritate sustinēda. Idem in Reg.

Gratias ago Deo meo, quod dignus sum habit⁹, quē
mundus oderit. Hier. in Epist.

Propemodum naturalē est, vt locus rurum, & nu-
rus oderit socrum. Idem. super Mich.

Inimicitia subeundē aliquādo sunt pro amici inno-
centia. Ambr. in Hexa.

Inimici diligendi sunt, sed cauendi. Chry. in serm.
Inimi-

INIMICITIA ET

Inimicitia alia vitia generat ex se. Idem super Matth.
Sicut rex in imagine sua honoratur: Sic Deus in homine diligitur & oditur.

Non potest hominem odire, qui Deum amat, nec potest Deum amare, qui hominem odit. Chr. super Matth.
Oidium tenebrarum spiritus est: & omne malum suggerit. Ibidem.

Si inimicitia semel occupauerint homines, omnia quae fiunt, quae dicuntur, quae audiuntur, ita intelliguntur, ut ad maiores proficiant inimicitias. Si quidem enim boni dicitur de inimico non creditur: si quidem autem mali, hoc creditur, hoc confirmatur. Chrysostomus de Comp.

Hae est pugna periculosa, haec est gloriosa victoria, qui poterit odire quod amat, & amare quod odit. Chrysostomus super Matth.

In usum bonum dantur bonis inimici. Augustinus quae sunt super Vid.

Tria sunt genera hominum quae odit Deus, remanentem, retrocedentem, aberrantem. Excitandi sunt remanentes, reuocandi retrocedentes, errantes in viam reducendi. Augustinus de No. Cantic.

Hoc est perfecto odio odisse, ut vitia non homines oderis, nec vitia propter homines diligas. Idem super ps.

Ira festuca in oculo est, odium trabs in oculo est. Augustinus super Matth.

Qui praesertim odium, protinus fidem abrogat, etiam in causa iustissima facile redit in gratiam, qui odit inuitus. Ibidem.

Qui

Qui occidit, & qui odit fratrem suum, & qui ei detrahit, pari pœna digni sunt. Hier. in Epist.

DISCORDIA.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

Populares homines discordat propter inæqualitatem possessionis: generosi autem propter inæqualitatem honoris. Arist. Pol. 2.

Minores vt fiant æquales, seditiones mouent: æquales vero, vt fiant maiores. Idem Pol. 5.

Nobilitas generis & diuitiæ principia sunt & fontes seditionum. Ibidem.

Omnis diuersitas videtur facere diuisionem. Ibidem.

Nihil occultum in intestina discordia esse potest.

Liui. libr. 10. Dec. 1.

Discordia ex vna ciuitate duas facit. Idem li. 6. Dec. 1.

Merceres seditionis proposita, seditionem protinus excitat. Ibidem.

Inter hostes discordiæ serere causas, sapientis est ducis. Veg. lib. 3.

Nulla quauis sit minima natio cito potest ab aduersarijs vinci, nisi proprijs simultatibus se ipsam cōfecerit. Ibidem.

Ciuile odium ad inimicorum perniciem præceptum est, ad vtilitatem suæ defensionis incautum. Ibidem.

Principium discordiæ est, aliquid commune tuum facere. Senec. in Prover.

Concordia res paruę crescunt: discordia maxime di-

Z labun-

De minoribus

DISCORDIA:

labuntur. Salu. in Catil.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Dissentiones nunquam debent amari, sed aliquando aut charitatem probant, aut à charitate nascuntur. August. Ep. 87.

Sicut nihil est pretiosius Deo virtute dilectionis: ita nihil est desiderabilius diabolo extinctione charitatis. quisquis ergo seminando iurgia dilectionem proximorum perimit, hosti Dei familiarius seruit. Hier. super Prouerb.

Quisquis corpus affligit & cõcordiam deserit: Deum quidem laudat in tympano, sed non laudat in choro. idem super Psalm.

Nulla spatia satis esse possunt discordibus: pacificis etiam angusta abundant: dissonis moribus etiam spaciofa arctantur. ibidem.

Qui modeste alloquitur proximum, gratum accipit respõsum, & quasi de vberibus in quibus lac querebat, butyrum exprimit: sed qui incepto verborixam & discordiã ex fraterno corde prouocat, quasi necessaria ultra modum emungens, sanguinem allicit. Hier. super Prouer.

Discordia est aliquorum diuersio, quos primũ amoris vinculum colligauit. Isid. in Etym.

Summopere iurgia fuge, nam contra parem contendere anceps est, cum superiore furiosum, cum inferiore sordidum, maxime autem cõtra saturum contentionem inire. Cassiod. super Psalm.

In seditionibus plus valet, quod violētia cogit, quā
quod præcipit verecundia.

Mihi adeo inuisa discordia est, vt veritas etiā displiceat
seditiosa. ibidem.

Dissentiat sibi, qui cupit Deo consentire. Bernard.
super Cantic. serm. 19.

Infelix populus Dei non pōt in bono tantā habere
pacem, quantam mali habent in malo. ibidem.

Sicut noxiū esse solet, si vnitas desit bonis: ita perniciosum
est, si vnitas sit in malis: puerfos q̄ppe vnitas roborat,
dū cōcordat; & tāto magis incorrigibiles, quanto vnanimis
facit. Greg. 33. Mor.

Sicut in pace factus est locus dñi: sic in discordia locus
cum diabolo fieri manifestum est. Ibidem.

IRA ET FVRORE.

EX GRÆCIS.

IR A factiua est inimicitia & odij. Arist. Rhet. 1.
Tempus & satisfactio quietant iram. Ibidem.

Ira impetuosisima res est ad aggredienda pericula.
Idem Ethic. 2.

Iraisci in quibus non oportet: & nō irasci in quibus
oportet, hominis est insipientis. Arist. Ethic. 9.

Cæca est ira, & sæpè non finit cernere, quæ aptissima
sunt, & iā percepta sæpè obscurat. Plu. de coh. ira.

Vt incendium, qui non addit materiam, extinguit:
sic & iram, quisquis non aluit nascentē. Ibidem.

Quæadmodū sperma mixtura est, ac tēperamentū

I R A E T

ex omnibus animæ viribus reuulsa: ita & ira semen quoddam est ex omnibus animæ perturbationibus commixtum. Siquidem & a dolore, & à voluptate & à ferocia decerpta est. Ibidem.

Quando res ardua videtur, vereq; ardua est, irā cohibere: multo haud dubie maior erit custodia ipsa & prouidentia, quæ prohibet ne in iram incidas. Plut. de Poët.

Vir aut mulier statim excandescens facilius cauetur, quàm taciturnus sapiens. Eurip. in Med.

Laudo iras placabiles. Idem in Troad.

Maximum est iræ medicamentum oratio. Ibidem.

Fugere semper oportet dominos iratos. Id. in Med.

Ab omnibus quæ per iram committuntur ratio recedit, fugiens iracundiam tanquam acerbissimū tyrannum. Stob. lib. 1.

Affectus iræ nisi curentur & castigentur, in naturalē morbum abeunt. Apol. ibidem.

EX LATINIS.

Sapientis nunquam potentioris iram prouocabit, imo declinabit, non aliter quam in nauigādo procellam. Senec. Epist. 14.

Iracundi hominis iracunda oratio est. Idem Epi. 115.

Nihil minus quàm irasci punientem decet. Ibidem.

Si tantum irascendum est sapienti, quātum sceleris indignatio exigit, non irascendū illi, sed insanendum est. Idem de ira, lib. 2.

Tollit iram sapientis, turba peccantium. Ibidem.

Nemo irascitur, vbi vitium natura defendit. Ibidem.

Non

Non vis esse iracundus, non sis curiosus. Ibidem.

Retinemus iram & augemus, quasi argumentum sit iuste irascendi, grauius irasci. Ibidem.

In facinus otiosus ardor erumpit. Quint. declam. 4.

Ira principium insanix est. Cicer. 4. Tuscul.

Semper ira procul absit, cum qua nihil recte, nihil considerate fieri potest, quæ enim cum aliqua perturbatione fiunt, ea nec constanter fieri possunt, nec ab ijs, qui adsunt, probari. Cicer. 1. Offi.

Malo impunitum dimittere, quàm propter iram grauius iusto punire. Max. libr. 3.

Ira cum dolorem inferre vult, patitur. Idem lib. 9.

Ira atq; cupido, cõsultores pessimi sunt. Salu. in Iug.

Homo extra corpus suũ est, cũ irascitur. Pub. Mim.

Iracundiæ vitiũ generosos animos semp inuitat. Ibid.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Sicut acetum corrumpit vas, si diutius ibi fuerit: sic ira corrumpit cor, si in alium diem durauerit. Angust. in Epist.

Iracundus homo in amicitiam non recipiendus est. Idem de Ami.

Iracundi & contentiosi plurimum valent memoria. Idem de Ciuit. Dei. lib. 7.

Melior, qui quamuis ira sæpè tentetur, tamen impetrare festinat, vt sibi dimittat, cui se fecisse agnoscit iniuriam: quã qui tardius irascitur, & ad veniã petendam tardius inclinatur. Ibidem.

Nulli irascenti ira sua videtur iniusta: ita enim inue-

IRA ET

Irascēs ira fit odium, dum quasi iusti doloris admixta dulcedo diutius eam in vase detinet, donec totū arefcat, vasq; corrūpatur. Aug. ad D. osco. Plerumq; per silentium clausa ira, intra mētem vehementius aestuat, & clamoras tacita voces format. Greg. 5. Mor.

Restringenda sub ratione potestas est, nec quicquā est agendū, priusquam concitata ad tranquillitatem mens redeat, nam commotionis tempore iustum putat ira, quod fecerit. Idem in Reg.

Quoties ira animum inuadit, mentem edoma, vince te ipsum, differ tempus furoris: cum tranquilla mens fuerit, fac quod placet. ibidem.

Ira interdum ex virtute, interdum ex vitio oritur. Greg. 5. Mor.

Ira plus in vindicta exigit, quā iniuria accepit. Greg. 28. Mor.

Ira in vindicta malorum, debet sequi rationem, non præire. idem Epist. 9.

Resiste iræ, si potes, cede si nō potes. Amb. 2. de off.

Non mediocre est mitigare iracūdiam, non inferius quā animo non commoueri, sed hoc nostrū est, illud naturæ. ibidem.

Non potest fieri vt rerū indignitate non cōmoueamur, alioquin non virtus, sed lenitudo est. ibidē.

Ira inimici tui in manu tua est. Chryf. super Matth.

Ira iusto mater est disciplinæ. Ibidem.

Iræ etiā inditium fugiat concionator. idē super Ioā.

Irascens peccatis misericors est. idem Hom. 1.

Non

Nō est morbus irasci, sed iracundū esse. Laet. lib. 5.

Vitiosa est in peccatis iræ cohibitio. ibidem.

Facile placatur, qui nolens irascitur. ibidem.

Irasci hominis est, iracundiæ autem finem imponere Christiani. Hier. ad Demet.

Ira animi ebrietas est. Basil. in Hex.

Peccabis non minus nimis irascendo, quā omnino non irascendo: si quidem non irasci, vbi irascendum est, nolle emendare peccatum est. Ber. in ep.

Tanto quisq; conuincitur minus sapiens, quanto est minus patiens. Bern. ad Sor.

I R A D E I.

IR A Dei non perturbatio est animi, sed iudiciū, quo irrogatur pœna peccato: cogitatio vero ipsi & recogitatio mutandarum rerum est incommutabilis ratio. Aug. de Ciuit. Dei.

Væ væ ira omnipotētis Dei, ne irruas super me: ira Dei vbi poteris capi in me: non est quo te possim tolerare in me. Idem lib. Medit.

Ex ira Dei ad bonū tarditas est, & ex ira Dei ad malum pronitas est. idem in Ench.

Deus iratus aliquando petentibus cōcedit, quod petitur. idem de pecc. & mer.

Nō dolere q̄a peccaueris, magis indignari facit deū, quam id ipsum qd̄ ante peccaueras. Greg. 15. Mo.

Ad iram Deus prouocatur, quando mala in Deum non puniuntur. idem in Reg.

I R A D E I.

Quis Christi iram toleret, cuius mansuetudo non potuit tolerari? Greg. super Euang.

Ex ira Dei non intelliguntur delicta, ne pœnitentia subsequatur. Cypr. Epist. 3.

Mos iste certissimus Dei est, vt cum mala ad cumulum suũ venerint, cumq; viderit & grauius suos affligi, & aduersarios tyrannide impietatis contra se extolli, vel potius mentis ebrietate bacchari, diuinitatis suæ potentiam per signa ostendere. Chryf. super Matth.

Dei indignatio non vltionis executio, sed absolutio nis operatio magis est. Ambr. 1. de Pœn.

Ira Dei tunc metuenda est, cum peccata non puniuntur. Bernard. super Cant. serm. 42.

Volo mihi irascaris pater misericordiarum, sed illa ira, qua corrigis deuium, non qua extrudis deuia. Ibidem.

SUPERBIA ET IACTANTIA.

EX GRÆCIS.

Gloriamur & superbimus in ijs, quæ sapimus. Plato de Amic.

Ciuius placere omnibus stude, habet enim id multum gratiæ: contra vero superbia & fastus semper nocuit. Diog. lib. 4.

Fœlicitas superbiam excitat. Ibidem.

Elatio profectus est impedimentum. Idem. lib. 4.

In arrogante sicut in armis deauratis, non similia sunt

sunt interiora exterioribus. Ibidem.

Arrogans nemini amicus est. Ibidem.

Iactator vituperabilior est mendace. Arist. Eth. 4.

EX LATINIS.

¶ Nihil facias eorū more, qui non proficere, sed cōspici cupiunt. Senec. Epist. 5.

Vnusquisq; aliter viuit populo, aliter sibi. Id. Ep. 95.

Nemo oculis suis tantum laetus est, irritamentum est itaq; omnium, quē in sanimus, admirator & cōsciens, ne concupiscamus efficies, si vt non ostendamus effeceris. Idem Ep. 93.

Ex copia atq; rerum omnium affluentia primū arrogantia nata est. Cicer. de Lege Agraria.

Qui benefacta sua verbis adornant, non ideo prædicare quia fecerunt, sed vt prædicarēt fecisse creduntur. Plin. lib. 1. Epist.

EX SACRIS.

¶ Arrogantia deponatur, cū veritas inquiritur. August. de Ciuit. Dei.

O homo ideo non vicisti, quia de tuo præsumpsisti, qui præsumit de viribus antequam pugnet, prosternitur. Ibidem.

Iactantia non est vitium laudis humanę, sed vitium animę peruersę amanti laudē humanam, spreto testimonio cōscientiæ suę. Idem. 12. de Ciuit. Dei.

Iactantia non tantum in pompa & nitore, sed etiam in sordibus est. Idem ser. Domini.

Diuitē non esse superbū difficile est. Aug. Hom. 3.

Inuidia est mater superbię, sed ista mater superbię

SUPERBIA ET

nescit esse sterilis, suffoca matrem, & nō erit filia.
idem de Verb. Dom.

Sivix toleratur dives superbus, pauperem superbū
quis ferat? idem serm. 29.

Superbia peruerse Deū imitatur. idem de Ciu. D. 19.

Superbia virtutum maximè fugienda est. idem
Quæsti. 83.

Superbis in peccata cadere vtile est. idem. 14. de
Ciu. Dei.

Quoties hominibus præesse desidero, toties Deo
meo anteire contendo. idem super psal.

Propter superbiam nostram domiādam creata sunt,
quæ molesta sunt nobis: vnde & rebus vilissimis
superbia domatur. idem super Ioan.

Multos præsumptio infirmitatis à firmitate im-
pedit: nemo enim erit adeo firmus, nisi qui
a se ipso se sentit infirmum. Idem Libr. 1. de
Verbis Domi.

Superbia natione cœlestis sublimium appetit men-
tes, & quos inuenit participes naturæ, facit cōsor-
tes ruinæ. Hiero. in Epist.

Plerumq; virtus habita deterius quā si deesset, in-
terficat, quia dum mētem erigit, elationis gladio
transfigit. Greg. 7. Mor.

Immēsa præsumptio est à seniore reuerētiā exigere,
silentium imperare meliori. idem in Mor.

Superbiæ vitium est, vt quod fateri de se quisq; sua
spōnte dignatur, hoc sibi dici ab altero dedigne-
tur. ibidem.

Potentia Deus tribuit, elationem malitia nostra ad
inuenit. *ibidem.*

Superbia regina vitiorum, & principiū heresis est.
lumen enim intelligentiæ abscondit. *Ibidem.*

Magna superbia est iudicijs diuinis rationem quære
re. *Greg 9. Moral.*

Superbitato aliquem Deo despectum iudicant, quā
to afflictum vident. *Greg. 14. Mor.*

Si qui latantur, quia similes iniustis non sunt, ij su-
perbi sunt. *Idem. 16. Mor.*

Difficile quis in se inueteratam superbiam deprehē
dit. *Idem. 24. Mor.*

Superbicum se despici suspicantur, ad contumelias
profiliunt. *Idem. 13. Mor.*

Superbiea, quæ recte sentiunt, recte proferre nō pos-
sunt. *Idem. 23. Mor.*

Corripiendo superbos interdum laudum fomenta
miscenda sunt. *idem in Past.*

Superbi precibus contumaciores sunt. *Basil. in Ep.*

Superbus neminē putat humilē. *Chr. super Matth.*

Superbia in animo idem est, quod tumor in corpo-
re. *Idem Hom. 17.*

Nolite te putare aliquid fecisse, cum aliquid feceris, &
plenissime omnia fecisti. *Idem super Matth.*

Arrogans omnium est accusator. *Idem Hom. 27.*

Omnis vitiosus diligit sui similem, solus superbus
odit elatū, vnde inter superbos semper sunt iur-
gia. *Isid. de Cond. Hum.*

Superbia sicut origo omnium criminū, ita est ruina
eunēta

SUPERBIA ET

eūctarum virtutū, ipsa enim est in peccato prima
& in conflictu postrema. Idem de Sum. Bon.

Cum nō sit nostrum quod sumus, quomodo nostrū
est, quod habemus? stultitiæ genus est, cum alijs
debas vitæ beneficium, tibi ascribas ornamenta
virtutum. Valer. in ser.

Superbia & cupiditas in tantum vnum sunt, vt nec
cupiditas sine superbia, nec superbia sine cupidi-
tate inueniri possit. Bernard. ad sor.

Magis cogitare debetis, quid vobis desit, quā quid
vobis adsit: quod habes caue ne perdas, quod nō
habes, supplica vt habeas: in quantum sis minor,
est considerandum: non in quantum sis maior. Si
enim cogitas quantum præcessisti alterum, time
tumorē: si vero cogitas quantum tibi deest, inge-
miscis, curuaris, & humilis eris. Idē super Matth.

In superbiam tanto facilius quis incidit, quanto ex
humiliori gradu ad dignitates euehitur. Ibidem.

Melior est in malis factis humilis confessio, quā in
bonis superba gloriatio. Apud Iuriscons.

In proprias laudes ociosa iactatio est. Cypr.

Inspiciēs quid tibi prodest vanæ gloriæ memoria? si
vbi es torqueris, & vbi nō es laudaris. Hug. d̄ ani.

Qui bene didicit & expertus est vitiorum superan-
dorum gradus, intelligit hoc vitium inanis gloriæ
vel solum maximē cauendum perfectis. Idem.

Cum bona fratres agitis, semper ad memoriam male
acta reuocate, vt dum cautē culpa conspicitur,
nunquam de bono opere incautē bonus animus
late-

laetetur. Ibidem.

Cætera vitia solas illas virtutes impetunt, quibus ipsa destruuntur, vt luxuria pudicitiam, ira patientiam: sola superbia contra omnes animæ virtutes se erigit, & quasi generalis & pestifer morbus omnes corrumpit. Signa autem superbiæ sunt clamor in locutione, amaritudo in silentio, rancor in reprehensione. Idem.

D E T R A C T I O E T M A L E D I C T I O.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

Poenas dat quisquis bonis maledicit. Plut. in Apopht.

Non amicum est, sed sophisticum ex alienis erroribus sibi gloriam quærere. idem de Amic.

Amans obrectationem res est mulierum genus: paruas enim sermonum occasiones nactæ si fuerint, plures in super inferunt. Eurip. in Alc.

Quod omnia nos mala sequuntur à pueritia, causa est, quod inter execrationes parentum creuimus. Senec. Epist. 6.

Quid interest vtrum Deos neges, an infames? idem Epistol. 124.

Nihil est tam volucre, quam maledictum: nihil tam facile emittitur, nihil tam latius dissipatur. Cicer. pro Plane.

Suum cuique incommodum ferendum est, potius, quam de alterius incommodo detrahendum. Cice. 3. Offi.

DETRACTIO ET
EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Nemo laceret seruos Dei, quia nō expedit lacerātibus, etenim seruis Dei falsis detractioibus merces crescit, & crescit etiam pœna detrahentibus. August. de Com. Vit. Cle.

Detractione patiētia nra probatur. Idē cōtr. lit. Pet. Dolus duplicat cor, adulatio duplicat linguam, detractio vulnerat famam. Idem lib. 50 Ho. Omne maledictum patientia repercussum, in suum redit autorem. Ibidem.

Ij, quorum vita in exēplo imitationis est posita, debent, si possunt detrahentium sibi linguas cōpescere, ne eorum prædicationem non audiant qui audire poterāt, & in prauis moribus remanentes bene viuere contemnāt. Greg. super Ezech.

Linguas detrahentium sicut nostro studio non debemus excitare, ne ipsi pereāt: ita p sui malitiā excitatas debemus æquanimiter tolerare, vt nobis crescat in meritum. Ibidem.

Qui contra suprapositam sibi potestatem murmurat, liquet quod illum redarguit, qui eam homini potestatem dedit. Greg. in Mor.

Permittitur detractio, vt caueatur elatio. Id. 22. Mor. Detrahentes in terrā insufflant, & puluerem in suos oculos mittunt. Idem in Reg.

Habet hoc obtrectatio, vt etiam si fidē faciat, tamen auditor prius de eo sentiat, qui narrauit. Idem.

Caue ne ipse detrahas alijs, aut alios audias detrahentes.

hentes : non minus auribus quam lingua fugias
detractiōē, nā detractor dum te videt nō libēter
audire, non facile potest detrahēre. Hier. ad Nep.

Vilium satis hominum est, & suam laudem quærē-
tiū, alios viles facere, quia alterius vituperatio-
ne se laudari putant, & qui suo merito placere nō
possunt, placere volunt in comparatione ma-
lorum. Ibidem.

Cū de aliquibus, qui sanctum nomen profitentur
aliquid criminis vel falsi sonuerit, vel veri patue-
rit: mali satagunt & ambiunt, vt de omnibus alijs
hoc credatur. Idem in Epist.

Ad condemnandum cæteros omne vitæ tēpus ab-
sumimus, à quo vitio nec seculi homines, nec mo-
nachum aliquem inuenies liberum. Chr. in serm.

Facile calcare poterimus obtrectationis vitium, si
conscientiæ nostræ recogitantes opprobrium,
maluerimus proprium curare delictum, & hoc
modo dum culpas nostras opponimus pessimæ
consuetudini, gaudebimus de peccato damnaſſe
peccatum, & quodāmodo vulnūs curasse de vul-
nere. Euseb. Emis. Hom. 9.

Detractio est locutio ex inuidia, bonum aliorū de-
nigrans. Hug. in Didas.

Discat non murmurare, qui mala patitur, etiam si
ignoret cur mala patitur, per hoc se quisque
iustē pati arbitretur, quia ab illo iudicatur,
cuius nunquam iniusta iudicia sunt. Isidor. 3.
de Summo Bon.

ADVLATIO.

Omnem, qui palam veretur dicere, quod in aurē loquitur, suspectum habeas: quod si coram te indicare noluerit, delatorem puta, non accusatorem, Bernard. de Confid.

ADVLATIO.

EX GRÆCIS.

NON possumus aliquo vti & amico & adulatori. Plutar. de Præcep. Coni. Sicut extremū iniustitię genus est, eum iustū haberi, qui iustus non est: ita & adulatio est periculiosior, quæ latet, non ea, quam aliquis præfert. Plutar. de Amic. & Adulatore.

Adulatori semper curæ est secundas agere partes, sicq; imitatur æqualitatem, vt superetur: sicq; inferior omnibus in rebus, præterq̄ in malis. ibidē.

Inter animalia immitia maximè noxium est tyrannus, inter mitia maximè adulator. Ibidem.

Assentatio gratior est admonitione. Demost. in Exo.

Ligna dū augent ignem ab illo consumuntur, opes dum alunt adultores, ab ipsis pereūt. Scob. lib. 1.

Vt meretrices bona omnia, præter mentem & prudentiam, suis amatoribus imprecañtur: sic adultores ijs, quibus cum agunt. ibidem.

EX LATINIS.

¶ Semper auget assentatio, id quod is à quo dicitur, vult esse magnum. Cice. in Læl.

Cauendum est, ne assentatoribus patefaciamus aures,

res, in quo falli facile est, tales enim nos esse putamus, vt iure laudemur. Ibidem.

In obsequio comitas adsit, assentatio autem omnium vitiorum nutritrix, procul amoueat. Ibidem.

Blanditio cum vitiosa sit, ac turpis in cætera vita, tamen in petitione magistratus est necessaria. Cic. de Petitione Consul.

Mihi hæreditates honestæ non videntur blanditijs officiorum, non veritate, sed simulatione acquisite. Idem. 3. Offi.

Regum opes sæpius assentatio quàm hostis euertit. Curt. libr. 8.

Adulatiõis species est, cū laus postulatione præcedit.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Duo sunt genera persecutorum: vituperantium scilicet, & adulantium: sed plus persequitur lingua adularoris, quàm manus persecutoris. Aug. super ps.

Melius est argui à iusto, quàm à peccatore laudari. August. Quæst. 83.

Non facis mala: sed si laudas malefacientem, hoc non parum malum est. Idem psalm. 4.

Beata mens, quæ nec adulatur aliquando, nec adulationi credit: quæ nec decipit alterum, nec ipsa decipitur: denique nec malum facit aliquando, nec patitur. Hier. ad Dem.

Isto maximè tempore regnat vitium adulationis, quodque est grauissimum, vt humilitatis ac beneuolentiæ loco ducatur, & ita fit, vt qui adulari nescit,

ADVLATIO.

aut inuidus aut superbus reputetur. *Ibidem.*
Natali ducimur malo, & adulatoribus nostris libenter fauimus: & quanquam respondeamus nos indignos, & calidus rubor ora perfundat, tamé ad laudé suá, anima intrinsecus lætatur. *Idé ad Sab.*
Adulari egregiè norūt auari. *Chr. super ep. ad Heb.*
Sicut finis oratoris est dictione persuasisse, & medici, medicina curasse: sic adulatoris suauiquo deceptisse. *ibidem.*
Adulatio blanda omnibus applaudit, omnibus saluedicit, prodigos vocat liberales, auaros parcos & sapientes, lasciuos curiales, garrulos affabiles, & obstinatos cōstantes, pigros maturos & graues. hæc sagitta leuiter volat, & cito infigit. *Cassiod. in Ep.*

FRAVS ET SIMVLATIO.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

Oportet eum, quicumq; decepturus sit alium, ipsum minime decipi posse, & similitudines & dissimilitudines rerum cognoscere. *Plat. de Pulch.*

Qui ab alio facile decipitur, & hoc nō sentit, ipse etiá a se hoc patitur sæpè. *Aristot. Elench. 2.*

Nemo mirari debet ab improprio hoīe esse deceptū: magis mirari deberet si nō esset deceptus. *Dem. 2. Oli.*

Dissimulata actio melius subrepat. *Quint. lib. 4.*

Simulatio amicitiae repugnat maximè, delet enim veritatem, sine qua nomen amicitiae valere nō potest.

test. Cicer. in Læl.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Dolus duplicat, cor simulatio duplicat linguã, de-
tractio vulnerat famam. Aug lib. 50. Hom.

Miserius est mentiendo fallere, quã mentientibus
credendo falli. Idem super Euang.

Simulata æquitas, nõ æquitas est, sed duplex iniqui-
tas: quia iniquitas est, & simulatio. Idẽ sup ps. 63.

Falsitatis mater similitudo est. Idem lib. 2. Sol.

Qui fraudulentum sunt, fraudẽ & ipsi patiũtur: fraudẽ
volunt facere generi humano in omnibus nequi-
tatis suis, fraudem & ipsi patiũtur, vt terrena bona
eligant & relinquunt æterna. Idem super psal 42.

Simulatiõem falsitatis nemo nisi subtilioris ingenij
facit. Idem.

Si castum me simulo, & aliud sum in conscientia, ha-
beo gloriam mercenariã, sed supplicia peccatoris:
& in comparatione duorum malorum leuius est
in alium peccare apertẽ, quã simulare & fingere
sanctitatem. Hiero. super Esai.

Non meretur audire veritatem, qui fraudulẽter in-
terrogat. Hier. in Epist.

Nulla res sic exterminat bonum, quã simulatio, nã
malum sub specie boni celatum, dum non cogno-
scitur, non cauetur. Chryf. super Matth.

Calumniatores convincere oportet, interrogantes
autem docere. Ibidem.

Suspitiõẽ quã caret, fraudi est opportunius. Nazãz.

Aij Vti-

Handwritten signature or note in cursive script, possibly reading 'S. J. ...'

HYPOCRISIS.

Vtinam tam facile esset præstare, quàm facile est si-
mulare bonitatem. Lac. libr. 6.

Falsum exprimere detestabilis est, quàm verum te-
cere. Apud Iuriconsul.

HYPOCRISIS.

Hypocrita, si bonum est bonum esse, vt quid
vis apparere, quod non vis esse? si autem ma-
lum est malum esse, vt quid vis esse, quod non
vis apparere? ergo appare quod es, aut esto quod
appares. Chryl. super Matth.

Hypocriteos macula pauci carent. Hier. in Epist.
Quod maximè dissimulas, frequentius exit in lu-
cem. Ibidem.

Hypocrita alienum tollit, quia iustorum laudem
arripit. Greg. 4. Mor.

Hypocritæ dum lucere alijs student, sibi fiunt ob-
scuri, quia lucem sanctorum imitantur, non ar-
dorem. Ibidem.

Hypocritæ si timorem Domini ad mentem redu-
cerent, hoc ipsum, quod hominibus placet, plus
timerent. Idem. 11. Mor.

Hypocritæ sua opera perdidisse putant, si à nemi-
ne conspiciantur. Ibidem.

Hypocritarum opera ante finem deficiunt. Greg. 8. Mo.
Deus hypocritis largitur dona operis, sed dona non
largitur hæreditatis. Ibidem.

Hypocritæ pro peccatis alienis cruciabuntur. Ibid.

Hypo-

Gregorius in Mor.

Hypocritæ gaudium ad similitudinem puncti est.

Idem. 15. Mor.

Hypocritæ malū sub lingua, nō in lingua habēt. Ib.

Hypocritæ sæpè in hæresim labuntur. Ibidem.

Hypocritæ viuunt alijs, & sibi moriuntur: eorū facies rationalis est, corpus autē bestiale. Idē in Past.

INIVRIA ET CONTEMPTVS.

EX GRÆCIS.

SI tam indignarentur illi, quibus non est facta iniuria, q̄ illi quibus facta est: nullū in ciuitate admitteretur scelus. Arist. de diu. virt. & vit.

Vir vituperatur vltimo vituperio, quando nihil facit nisi propter seipsum. Idem Ethic. II.

Peius est iniuriam facere, quā pati. Plat. de Rhet.

Dedecora & pœnæ patris, nulli ex filijs consequi debent, nisi quis ordine habuerit simul patrem, auumq̄, & proauum morte dānatos. Idē de Legi.

Omnibus respondere seruile est, omnes despiciere stulti. Plut. de Poëtic.

Nihil est turpius cōuitio quod in auctore recidit. Ib.

Plus timeas vituperium, quā periculum. Stob. li. I.

Ne iustæ querimoniæ pateas. Ibidem.

Non aspernandi sunt pauperes, satis ipsis in ipsa paupertate est mali. Ibidem.

EX LATINIS.

Non est cōtemnenda fortuna hominis, in quā dū contemnimus, transire possumus. Senec. Ep. 47.

Aa iij Nul

INIVRIA ET

Nulla tanta potentia est in quam non irruat iniuria.
Idem de ira, libr. 3.

Sæpè maiori fortunæ locum fecit iniuria: multa ceciderunt, vt altius surgerent. Idem. Ep. 92.

Ab improbis irrideri, laudari est. Ibidem.

Solacium est iram potius, quàm contemptum pati.
Quintil. Declam. 13.

Omnes si dolent, elati efferuntur. Cic. pro Cælio.
Quis honorem, quis gloriam, quis illud decus tantumquam expetit? quàm vt ignominiam, infamiam, & dedecus fugiat? Ibidem.

Iniuriam molientes, defensionem simul cogitant.
Salu. in iugur. 8.

Veterè ferendo iniuriam, inuitas nouã. Pub. Mim.

Iniuriarum remedium, obliuio est. Idem.

Hominum immortalis est infamia, etiam tunc viuit, cum mortuam credis. Plaut.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Iniuria, virum fortem probat. Aug. psal. 92.

Nemo offendere, nemo prouocare audet eum, què intelligit superiorem esse si pugnet. Ibidem.

Quid tibi prodest si exigis iniurias, quas pertulisti, ultio te reficit, ergo de malo alieno gaudes, passus es malum ignosce, ne duo sitis qui malum patiantur. Idem super psalm. 54.

Nullus se credat cõtempo proximo ad Deum què diligit esse venturum. Idem de Mor. Cæl.

Contempserunt iudei in ligno pendentem, contempserunt
nis

nis tu in cælo sedentem. Ibidem.

Nos in Dei iniurijs benigni sumus, & in nostris contumelijs exercemus odia. Hiero. super Matth.

Conuitium in fratrem homicidium est. Idem in Ep. Stultum est frustra infamiam sustinere. Ibidem.

Afsiduitas familiaritatem, familiaritas contemptum parit. Ibidem.

Non sunt continenda quasi parua, sine quibus magna constare non possunt. Ibidem.

Gloriosius est iniuriam tacendo fugere, quam respondendo superare. si seruus conuitium dicat, iustus taceat, si infirmus iniuriam faciat, iustus sufferat, & si pauper criminetur, iustus non respondeat. Greg. 30. Mor.

Patienter illatam iniuriam tolerat, qui pie meminit fortasse adhuc ex se habere in quo ipse debeat tolerari. Ibidem.

Iniuriam faciens a quo honoratur, iuste ab honore repellitur. Ibidem.

Non in eo debet despici quidquid fuit, qui iam ceperit esse quod non fuit. Greg. 16. Mor.

Sicut boni per contumelias meliores existunt, ita semper reprobis de beneficijs peiores fiunt. Ibidem.

Contumelia secundum inferentis mentem iudicatur. Idem super Ioan.

Ultra felicitatem constat esse victoriæ, inimicum saluum fecisse, nec iniuriam vindicasse.

Idem in serm.

Qui non repellit a socio iniuriam si potest, tam

INIVRIA ET

est in vitio, quàm ille qui infert. Ambr. de Offi.
Nihil sæuius, nihil virulentius, quam amari, sæuiq;
fermones, quorum vulnera tanto difficilius curá
tur, quanto facilius proferuntur. Ibidem.

Sicut nihil est deformius quam respondere furiosis:
ita nihil vtilius quàm tacere prouocatis; nullus
est finis inimicitijs, si ad tempus non obtempere-
mus. Ibidem.

Parua verba multotiens perpetrarūt homicidium,
& ciuitates integras euerterunt, nunquam parum
æstimes fratrem stultum vocare, auferens ei prou-
dētiam & intellectum, quo homines sumus & ab
irrationalibus distamus. Chryf. super Matth.

Quidquid à quolibet hominum passi fuerimus, aut
remissionem accipimus omniū peccatorum, aut
si tanta in nobis delicta non fuerunt, clarioribus
honorabimur coronis. Ibidem.

Si vindicare vis file, & funestā ei dedisti plagā. Ibid.
Contemne diuitias & eris diues, contemne gloriam
& eris gloriosus, contemne supplicia inimico-
rum & eos superabis, contemne remissionem &
quietem & tunc eam recipies. Ibidem.

Omnia obtinuit qui, non solum quantum po-
tuit, sed etiam quantum voluit habere contemp-
sit. August. de Catis. Ind.

Quod sumus hodie nouimus, quod autem post pau-
lulum esse possumus, nescimus, si verò quos for-
tasse despiciamus, & si tarde possunt in opere, pos-
sunt vitam nostram feruentioribus studijs ante
ire:

ire: timendū itaq; est, ne nobis cadētibus, surgat, qui nobis stantibus irridetur. Greg. 15. Mor.

Si quis renunciat omnibus quæ possidet, & suis nō renunciat moribus, non est Christi discipulus: qui enim renūciat rebus suis, sua abnegat: qui vero renunciat suis moribus, seipsum abnegat. Ibidem. 3. de Sum. Bo.

VITIUM.

EX LATINIS.

QVI armis vincit, vitijs vincitur. Sene. ep. 51.
Nullum intra se vitiū manet, aliud ex alio oritur. Ibidem.

Vitia nostra quæ amamus, defendimus: & malumus excusare illa, quā excutere. Idē ep. 112.

Omne vitium cōtra naturam pugnat. Idem Ep. 133.

Nulli vitium est, nisi cui virtus esse potest. Ibidem.

Serpunt vitia, & contactu nocent, & in proximum quemq; transfiliunt. Idem de Tranq. Ani.

Animi totidem vitia sunt, quot virtutes. Quint.

In quibusdam virtutes non habent gratiam, in quibusdam vitia ipsa delectant. Idem lib. 11.

Vitijs nostris per oculus in animum via est. Idem Declam. 1.

Finem aliquem sibi vitia ipsa excipiunt. Salust.

Nobis persuasi esse debemus, si omnes Deos cōlare possimus, nihil tamen auare, nihil libidinosè, nihil intemperanter esse faciendam. Cice. 3. Offi.

VITIVM.
EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

Vitia sunt aliquando virtutum incitamenta. Aug.
gust. de Ver. Rel.

Vitia odienda sunt, non vitiosi. idem de quant. ani.

In vitia, multis vicisitur. idem. 9. de Civit. Dei.

Omnia vitia stultitiæ nomine includuntur. idem
de Vit. Beat.

Vitiorum noticia non displicet, sed ipsa vitia. idem.
9. de Trinit.

Homo vitium cui seruit dominum sibi facit. ibidē.

Vnum etiam vitium, a beatitudine excludit. idem
libr. 4. de Bap.

Cum vitijs pugnandum est, quamdiu viuitur.
idem contr. Iul.

Nihil vitiosum nascitur: sed vitium fit, si male vta-
mur affectibus: virtus, si bene. Hiero. ad Dem.

Quidam superbiam libertatis loco ducunt: adu-
lationem pro humilitate suscipiunt, malitiam
prudentiæ nomine amplectuntur, & stultitiæ sim-
plicitatis nomen imponunt, hac fallaci atq; pessi-
ma similitudine decepti, de vitijs pro virtutibus
gloriantur. ibidem.

Non tantum expellenda sunt vitia, sed refellen-
da. ibidem.

Si forte nos studio contra vitiorum incentiua con-
stringimus: ipsa etiam vitia ad vsum virtutis im-
mutamus: non nullos namq; ira possidet, sed hęc
ad defensionem iustitiæ in vocem liberę auctori-

tatis

VITIUM.

188

tatis immutant, nō nullos fortitudo carnis illecebrat, sed dū exercendis pijs operibus corpus subdunt, vnde iniquitatis stimulum passi sunt, inde pietatis lucrum merentur. Greg. in Mor.

Pluit vitium, vbi pluit aurum. idem in Reg.

Vitia, captum hominem diabolum faciunt. Chryf. ad Pop. Antio.

Sublimabūt nos affectus nostri, si fuerint infra nos, de nostris etiam vitijs, scalam facimus, si vitia ipsa calcamus. Euseb. de Asc. Domi.

Omnia penè vitia ex incredulitatis vitio oriūtur. Vitia ante conuersionem quasi pacem cum hominibus habent, quando autem expelluntur, acriore virtute consurgunt. Isid. de Sum. Bon.

MALITIA.

EX GRÆCIS.

Impossibile est mala penitus extirpari. Plat. & Sc.
 Virtus sanitas est, prauitas morbus. ibidem.
 Virtutis vna species est, prauitatis innumeræ.
 idem de Rep.

Malum est facile, & bonum difficile. Arist. Ethic. 2.
 Malus mittit manum ad impossibilia. idem Pol. 5.
 Qui malus est, & sapiens habetur: eo plura peragit
 mala quo acutius cernit. idem.

Sicut corpus ex valetudinario corpore ortum obseruari debet, sic malitiæ innatā similitudinem in adolescentium pullulantibus moribus. Plat.

Im-

MALITIA.

Improbilas ex seipſa ſupplicium ſibi inſtituit. Idem
de ſer. num. vind.

Malitia non poteſt in poteſtate latere. Idem.

Magnus artifex infœlicitatis eſt, ipſa peruerſitas.
Idem de Curioſ.

Fortuna nō eſt infœlicitatis effectrix: niſi improbi-
tatis præſidio. Ibidem.

Peruerſitas morum, omnem fortunam inamœnam
facit. Idem de Virt. & Vit.

Acrior eſt in nocendo malignitas, quàm in iuuando
amicorum dilectio. Ibidem.

Vir malus eſt, & iſ qui malum laudat: & iſ qui à bo-
no vituperatur. Plut. ibidem.

Nullus vnquam bonam fortunam habuit, iniuſtus
exiſtens. Eurip. in Hel.

Mali ſemper timent. Ibidem.

EX LATINIS.

¶ Nullum ſine autoramēto malum eſt, auaritia pe-
cuniam promittit, luxuria varias voluptates. Se-
nec. Epist. 68.

Tantum quotidie nequitia proficit, vt ſatis cōſequa-
tur, qui inter peſſimos non eſt. Idem Epist. 36.

Adeo præualuit nequitia, vt innocentia nō rara, ſed
nulla ſit. Idem de ira. lib. 2.

Ad multorum amicitiam faciliorem aditum habet
nequitia & audacia, quàm cuiuſuiſ virtus, & in-
tegritas. Cicer. contr. Ver.

In hiſ quæ à malis bene fiunt, hic tenendus eſt mo-
duſ, vt appareat auctorem diſplicuiſſe, non fa-
ctum.

Etum. Plin. in Paneg.

Bonis nocet, quisquis pepercit malis. Pub. Mim.
 Noui ego hoc seculum moribus quibus sit malus:
 bonum malum esse vult, vt sit sui similis. Plaut.
 Iniustos creuisse queror: tolluntur in altum, vt lapsu
 grauiori ruant. Claud.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
 ILLUSTRIBVS.

¶ Iniquitas florere perpetuo non potest. Aug. ps. 63.
 Non mali, sed malum ex nobis est auferendum.
 Idem contr. Parm.

Non statim malum est, quod minus bonum est. Idē
 contr. Manich.

Mala etiā potentiam Dei prædicant. Idē. 22. de Ci. D.

Mali ppter vniuersi decorē creati. Id. 3. d. Doct. Chr.

Nemo malus est natura, sed vitio. Idem. 14. de Ci. D.

Malus, vbiq; est malus. Idem. 2. contr. Don.

Malus primò sibi quisq; nocet. Idem psal. 34.

Melius iudicabit Deus de malis bona facere, quàm
 mala nulla esse permittere. Idem in Ench.

De malo nō desperandū est, quādiu vivit. Idē ps. 36.

Malis, malorum copia solatio est. Idem psalm. 96.

Mali, mali simulatione nō sunt lucrādi. Id. cōt. Mēd.

Pro malis orandum potius est, quam qui sint quære
 dum. Idem psalm. 139.

Semel malus, semper præsumitur malus, saltem in
 eodem genere mali. Apud Iuriconsul.

Malum vnum est causa multorum. Ibidem.

Oculo prauo vitiatoq; mala sunt, etiam quæ optima.

Mali

MALITIA.

- Mali tolerandi, pacis causa. ibidem.
- Malapopulo, ppter paucos immittuntur. Bas. & Fam.
- Malitiæ magnus est labor. Chryf. Hom. 25.
- Malitia semper armata est, nunquam veritatis ratione corrigitur. idem de Nat. Domini.
- Malitia semper suum venenum seruat, vt hostiliter aduersetur animæ. idem Epist. ad Colo.
- Impius ipse sibi, pœna est. Ambr. de Offi.
- Impietas foelix periculosissima est. Chryf.
- Malus nunquam nemo necessariò fuit. ibidem.
- Ideo Deus potētiores esse iniustos permisit, vt essent qui ad malum cogere possent, & ideo virtus esset preciosa, quod rara. Lact. de ira Dei.
- Improbitas facilis est captu. Nazanz.
- Fit plerūq; vt dum iniqui correcta in se vitia defendere nequeunt, ex verecundia peiores fiunt, & sic in sua defensione superbiunt, vt quædam vitia cōtra vitam corrigentis exquirant. Greg. in Mor.
- Sicut ignis amoris semper erigit: ita ignis malitiæ semper inuoluit quia & spiritus sanctus cor quod replet eleuat, & ardor malitiæ ad inferiora semper incuruat. Greg. super Ioelē.
- Praue mētes tumultus intra se versare nō cessāt, etiā cū vacant: seruāt enim in cogitatione depicta quod amat: vt quāuis nihil faciāt exteri⁹, apud se tamē sub pondere inquietudinis laborant. idē. 5. Mor.
- Vir duplex animo, incōstās est in vijs suis. Ber. i ep.
- Qui sibi nequam, cui bonus? idem.
- Malicognitio, malū non est, sed actus. idē sup ps. 35.

Coër.

Coërceri omnino nō potest, animus prava semel voluntate vitiatus, quia scelus sapere nescit, & ira consilium non habet. *ibidem.*

Prauitatis causa, est ignorantio sui. *ibidem.*

INIUSTITIA ET MALEFICIUM.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

VNius hominis aut tēporis scelus, toti nationi perpetuā labē, & dedecus imponit. *Dem. in Oli.*
Nullum nephās est sine exemplo. *Sen. ep. 76.*

Mors per omnes it: qui occidit cōsequitur occisum. *idem Epist. 94.*

Tuta esse scelera possunt, secura esse non possunt. *idem Epist. 96.*

Nullum scelus impunitum est, quia sceleris in scelere supplicium est. *ibidem.*

Dignū est odio scelus, qđ nō habet causā. *Quin. li 7.*

Difficillima est cuiusque grauisissimi sceleris fides. *ibidem. libr. 4.*

Scelera non habent consilium. *Ibidem.*

Præter animum, nihil virium habet parricida. *idem Declam. 1.*

Omnia facinora causas, aut de cupiditate, aut de similitatibus trahunt. *idem Declam. 15.*

Summorum facinorum ipsa immanitas innocentia est. *Quint Declam. 10.*

Lucrifacit mortis atrocitatem, quisquis laudatus occiditur. *ibidem.*

INIUSTITIA ET MALEFICIUM.

Nihil est crudelius morte hominum, quos populus occidit. Ibidem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLUSTRIBVS.

¶ Qui sine publica administratione maleficum occiderit, velut homicida iudicabitur. August. de Ver. Innoc.

Parricidis legem nullam Solon constituere voluit. Idem. 3. de Ciuit. Dei.

Iniustitiam satius est ferre, quàm facere. Idem.

Qui fit nimiũ iust⁹, ipso nimio, fit iniust⁹. Id. d. ver.

Nihil interest vtrũ verbo, an ferro occidas. Lact. li. 6

Maleficio præda coniuncta est. Idem.

Maleficium nullum sine formidine est, quia nec sine conscientia est. Tertul.

Non est immunis à scelere, qui vt faceret impetrauit. Cypr. libr. 2. Epist.

Scelus vindicta sequitur. Ibidem.

Ita scelera festinant, quasi contra innocentiam festinatione præualeant. Idem. 1. Epist.

Homicidij radix iracundia est. Chry. super Matth.

Nocens est, qui aut innocenti nocet, aut nocenti parit. Ibidem.

IGNORANTIA ET STULTITIA.

EX GRÆCIS.

Ignorantia, causa est respondendi varia, & nõ eadem. Plut. de Sum. Bo.

Argu-

Argumentum ignorantiae est, à sapientibus dissentire. Idem de Mund,

Turpe est ignorare, quod omnibus scire conuenit. Arist. Rhet. 2.

Imperiti, velut distantes a longè speculatur. Id. Elen.

Ignorare turpia, melius est quàm scire ea. Idem Metaph. 11.

In sapienti sapientia loquens decipere videtur. Euripid. in Bach.

Imperitia maiore ex parte omnibus dominatur. Ib.

Vnicum est bonum scientia, & vnicum est malum in-
sapientia. Diog. lib. 2.

In via nec propera, nec manum moueas, stulti enim
inditium est. Ibidem.

Nemo stultus tacere potest. Ibidem.

Molesta res est, stultescere cum stultis. Ibidem.

Stultitia mihi magna videtur intelligere quæ oportet,
& ea non cauere. Demost. Olim.

Non est quicquam audatius, quam imperitia. Ibidem.

Stulti desiderant absentia, præsentia vero & si me-
liora præteritis, negligunt. Stob lib. 2.

Stultus diues, mancipium est aureum. Ibidem.

Quod statua durius est, stultus est. Ibidem.

Timidus arma contra se habet, stultus autem pecu-
nias. Ibidem.

Tonitrua pueros, & minè stultos territant. Ibidem.

Stultitiæ finis est infortunium. Stob. ibidem.

Imprudentibus satius est regi, quàm regere. Ibidem.

Stultitia hæreditarium malum est. Ibidem.

EX LATINIS.

Bb ¶ Im,

IGNORANTIA ET

¶ Imprudētes non sibi relinquēdi sunt. Senec. Ep. 12
Omnis stultitia laborat fastidio sui, nisi sapienti sua
non placent. Idem Epist. 9.

Inter cætera mala hoc quoq, habet stultitia malum,
quod semper viuere incipit. Idem Epist. 13.

Stulti vita molesta est, trepida est, tota in futurum
fertur. Idem. Epist. 15.

Omnium malorū causa stultitia est. Cic. de. pet. cōs.

Omnes stulti in saniunt, & omnia stultorum plena
sunt. Idem 4: Tusc.

Stultitiæ hoīum nobis deuorādæ sūt. Id. 3. clar. Ora.

Contra omnes sapere, desipere est. Ibidem.

Ideo difficulter ad sanitatem peruenimus, quia nos
egrotare ignoramus. Idem ad Bru.

Homines imperiti facilius quod stulte dixeris repre
hendere, quam quod sapienter tacueris probare
possunt. Idem. 2. de Orat.

Hoc est maximum ignorantiae malum, quod credit
eum scire, qui moneat. Quint. lib. 12.

EX SACRIS, ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Post reuelationem veritatis factam, qui in eo quod
errauerat perseuerat, prudens & sciens sine venia
ignorantiae peccat. Aug. 4. de Bapt.

Ideo diuina præcepta data sunt, vt homo de ignorā
tia excusationem non haberet. Id. de lib. arb.

Ille ignorans poterit excusari à pœna, qui quod disce
ret nō inuenit, illis autē hoc ignosci nō potest, qui
habētes a quo discerēt, opā nō dederūt. Id. l. quest.

Ignor

Ignorantia admirationis mater est.

Rerum ignorantia miserum rerum intelligentia facit beatum. Idem, 2. solil.

Stultus est in quo mens summam non habet potestatem. Idem, 1. de lib. arb.

Stultus est qui non credit demonstrationibus prophetarum in paucis quæ restant, cum videat tam multa completa, quæ tunc non erant quâdo prædicabantur implenda. Aug. de ver. Innoc.

Stultitia misera est, etiâ stultorû iuditio. Id. cõt. acad.

Qui se diligit stultum, nõ proficit ad sapiëntiam, nec fiet quisq, quâlis esse cupit, nisi õderit quâlis ẽ. Ib.

Stultitiæ nõmine õnia vitia cõtinetur. Id. ð vita Bea.

Non erubescẽdũ est homini cõfiteri se nescire quod nescit, ne dum se scire mentitur, nunquam scire mereatur. Idem ad Opt.

Est sapienti seruire libertas: ex quo colligitur, quod stulto imperare seruitus est, & quod peius est, cũ paucioribus præsit, plurimis dominis & grauibus seruit: seruit. n. proprijs passionib⁹, seruit suis cupiditatib⁹, quarũ dominatio nec die fugari potest, nec nocte, quia intra se dominos habet, intra se seruitium patitur intolerabile. Hiero. ad Simp.

De duob⁹ imperfectis meli⁹ est rusticitatẽ sanctã habere, quã eloquẽtiã peccatricẽ. Idem ad nep.

Tanto quis stultior, quanto quis conatur sapiens videri. Gr. in Mor. 18. (Id. 15. Mor.

Stultus si tacuerit an sapiens sit, aut stult⁹, absõdet.

Sicut nec auris escas, nec guttur yba cognoscit, i. ca

TIMOR ET

- Stultus sapientiã sapiētis intelligit. Idem. 14. Mor.
Deus per ignorantia nostrã nobis absconditur. Ibid.
Ignorans, in nocte est. Ibidem.
Insipientiũ propriũ est, esse ad vouendũ leues. Naz.
Ignorantia sui initium omnis peccati, ignorãtia Dei
cõsummatio est omnis peccati. Ber. sup Cãt. ser. 27
Ignorantiã filia sunt, falsitas & dubietas. idẽ ser. 28.
Ignoratur periculose quãdo veniat aut vadat spũs,
non autem vnde veniat aut quo vadat. ibidem.
Imperitiã comitatur temeritas. Nazanz.

TIMOR ET TURBATIO.

EX GRÆCIS.

- V**BI metus, ibi & pudor, ijq, sunt custodes
sufficientes. Plat. de Rep.
Homo perturbatus minus conseruat oratio-
nes. Arist. 13. Elenchi.
Alteratio subita non habet principium. idem Ph. 2.
Sapiens non omnino perturbationibus caret, per-
turbatur autem modice. idem, apud Diog.
Res timoris plenã cogunt eũ cui accidunt ad actio-
nes turpes. idem Etic. 2.
Boni viri color non mutatur, nec timet nimiũ. Plut.
Quod timet facile oderunt omnes. idem.
Mali semper timet. ibidem.
Omnia periculosa suadentur, cum per hostilẽ terrã
graditur. Eurip. in Ph.
Nemo beatus, nemo fœlix est, qui in metu est, qui
suspe-

suspectam habent vitam. *ibidem.*

Qui habent vnde viuant, grauatim militatū abeunt
& pericula formidant. *Demost. in arg.*

Ad incutiendum terrorem, quædam vltra fidem ve
recunde amplificantur. *ibidem.*

Metus adulationem parit. *ibidem.*

E X L A T I N I S.

¶ Omnium animos mala aliena atq; repentina solici
tant, nec ad ictum tantum, sed ad crepitum exagi
tamur. *Senec. Epist. 74.*

Quidquid expectatū est diu, leui⁹ accidit. *idē ep. 79.*

Multos fortuna liberat pœna, metu neminem. *ibid.*

Necesse es multos timeat, quē multi timēt. *id. de ira.*

Paruulis noctiū turbamur offensis: excitāt nos ex
igui plerumq; metus, vox incerta lōginqua, & ali
quando ipsum silentium. *Quint. Declam. 2.*

Non est innocentiae metus cum timentur aliena tor
menta. *idem Declam. 7.*

Vt aliquid crudele sæuūq; sit, metus facit. *id. Dec. II.*

Timor non diuturni officij magister est. *Cicer.*

Plus in metuendo est mali, quam in eo quod metui
tur. *Idem ad Torq.*

Omnes quorum in alterius manu vita posita est, sæ
pius illud cogitant, quod possit cuius in potesta
te sunt, quā quod debeat facere. *idē pro Le. man.*

In summo periculo timor, misericordiam non reci
pit. *Cæsar de Bel. Gal.*

Verecundia liberorum est, metus autem seruorum.

Primus metus adimit consilium, recogitatio vero

Bb iij con.

TIMOR ET

confidentiam reddit. Ibidem.

In pauore, simile prudentiæ est, alienum consilium,
suo præferri. Ibidem.

Timor est emendator acerrimus. Ibidem.

Dolendi modus est, timendi non est. Pli. lib. 8.

Ingeniosior est ad excogitandum metus, amore. Idem
in paneg.

Trepidatio conscientiæ iudicium est, non memoriæ
vitium. Idem lib. 7.

Canis timidus vehementius latrat. Ibidem.

Strenuus metus est, velocior tamen spes. Ibidem.

Stultum est timeri, quod vitari non potest. Pub. mi.

Non timentur quæ ex usu sunt. Veg. lib. 3.

Metus & periculū exhortationē audire nō sinūt. Ibi.

Pars victoriæ est inimicum turbare antequam dimi-
ces. Ibidem.

Iustiores causam fortes metuunt. Ibidem.

Externus timor, maximum in vrbe concordia vincu-
lum, Liu. 1. dec. lib. 2.

Metus semper malus interpretes est. Ibidem.

Metus verecundiam vincit. Ibidem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS.

ILLVSTRIBVS.

Expedit multo bene timere, quā male fidere. & vt
lius est, vt infirmum se homo cognoscat, vt fortis
existat: quā fortis videri velle, vt infirmus emer-
gat. Aug. super. Psal.

Timor præsens securitatem gignit sempiternā. Ibi.

In metu cum aliqua spes subest, vehementiores vires
appa-

apparent. Ibidem.

Quando timore pænæ non amore iustitiæ fit bonũ,
nondum bene fit bonum: nec fit in corde, quod
fieri videtur in opere, quando mallet homo non
facere si impune posset. Aug. cont. pela.

Timendũ nõ est quod vitari nõ potest. Id. de ver. D.

Timor animę tortor est. Idem psal. 48.

Qui adhuc bene agit, quia timet pœnã, non dũ amat
non est inter filios. Idem de verb. D.

Spirituales homines in scandalis malorum non per
uersitate, sed charitate turbantur. Idem sup Ioan.

E mendatio nulla, vbi metus nullus. Tertu.

Timor hominis, Dei honor est. Ibidem.

Humani terrores fumo sunt similes. Greg. Epist. 37.

Quidam nisi territi deum timere nesciunt. Id. 19, M.

Qui timere se deum cognoscit, se sapientiam habere
intelligit. Ibidem.

Ne iudicium diuinaum timeatur, timeandum est. Idem
in Hom. 26.

Timor nequitię impiorum testis est. Idem. 12 Mor.

Timor sine spe in desperationẽ precipitat. Id. 1. Reg.

Si placere deo veraciter cupimus, ipsa etiam bene ge
sta in nobis timeamus. Idem 9. Mor.

Facile deuiat a iustitia, qui in causis nõ deum sed ho
minem perhorrescit. Chry. de Bap.

Humanus timor diffidentiã tribuit, diuinus autem
spei firmamenta concedit. Cas. Pl. 14.

Timor expellit peccatum, timor repellit vitiũ, timor
cautũ facit hominẽ, vbi timor nõ est, ibi de solatiũ

B iij est

IMPATIENTIA

est vitæ: vbi timor nō ē, ibi despacio ē. Gre. i simb.
In veritate didici nihil efficax eque esse ad gratiā
promouēdam, retinendam, recuperādam: quam si
omni tempore inueniaris coram deo non altum sa-
pere, sed timere. Bern. cant. ser 59.
Timor sine charitate pœnam habet. Ibid.

IMPATIENTIA.

EX GRÆCIS LATINIS, ET SACRIS.

MAGNUM malum est, ferre non posse
malum. Bion. apud Diog. lib. 4.
Non fert vllum ictum illę fœlicitas. Sen.
de prouerb.

Ipsa, quæ mater est omnium, per impatientiæ vitium
virtus charitatis amittitur. Greg. in past.

Impatientes quædam nescita prodūt. Idem. 22. Mor.
Dominus iratus sæpè concedit impatientibus quod
petunt. super. psal. 7.

Impatientia inimica sæpe potestati est. Id. 20. Mor.

Absurde dicitur malle non esse, quàm miser esse.
August. 2. de lib. arb.

Impatientia malum malo cumulat. Idem de Pat.

Magna cū delinquimus, vix ferimus reprehēdi. Ber.
Cant. serm. 37.

Impatientia Deum contra nos prouocamus. Chry.
2. deli b. arb.

MVTATIO ET INCONSTANTIA.

EX GRÆCIS.

VITÆ genus aliud atq, aliud identidem mutare à molestijs, & perturbationibus animū eximere nequit. Plut. de tranq. ani.

Inconstantia fastidit amicos. Idem de ami. & adula.

Permutatio tristes res est, cui vero semper male est, nihil dolet, ex consuetudine infelix existēs. Eur.

Omnia mortalia propter necessitatē, naturæ in mutationibus voluntur: dum aut à meliore in deteriorem statū trāseunt, aut contra. res. n. natæ augentur, aut vigent, vigentes senescūt, & tandem corrumpuntur. Idem in hip.

Ipsa dies quandoq; parēs, quādoq; nouerca est. Ibid.

Clarissimæ olim vrbes, nūc nihil sunt: quæ nunc maximè superbiunt, eandem aliquando fortunā experientur. Demost. in arg.

Quanta res est miseratio mortalium! Quia nō nunquam eorum quos oppugnaverunt, opem implorare coguntur. Ibidem.

Similis est vita theatro, quo circa pessimi quiq; sæpius honoratissimum inter homines tenent locum. Ibidem.

EX LATINIS.

¶ Nusquam est, qui vbiq; est. sen. Epist. 2

Non conualescit planta quæ sæpius transfertur. Idē.

Tam facile seruū tuum ingenuū videre potes, quā ille te seruum. Ibidem.

Meliora præteruolāt, deteriora succedūt. Id. i Ep. 109

Quidam vt aliquid sui videātur afferre, etiam recta

MVTATIO ET INCONSTANTIA.

mutarunt. Quint. lib. 3.

Dies intermissus vnus, aut nox interposita sæpe turbat omnia, & totam opinionem, & parua non nūquam cōmutat aura rumores. Cic. pro Mur.

Sæpe tempore fit, vt quod plerunq; turpe haberi soleat, habeatur nō turpe. Idem. 3. off.

Non pōt quisquā nostrum subito fingi, nec cuiusq; vita mutari, aut natura conuerti. Idem pro Scil.

Vindex insolentiæ, varietas humanæ conditionis est. Max. libr. 4.

Plerumq; mutatis rebus, ea quoq; mutata videntur quę manent. Plin. libr. 8.

Nescis quid optes, aut fugias, ita ludit dies. Pub. Mi.

Simul parta decora, vnus horę fortuna euertere solet. Liui. Declam. 3. lib. 10.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS.

ILLVSTRIBVS.

¶ In omni mutabili creatura vel natura nonnulla mors est, quia facit in ea aliquid non esse, quod erat. Aug. contr. Max.

Afficit, & mutabile est, omne quod patitur. Ibidem.

Inconstantia ex leuitate generatur. Greg. in Past.

Inconstantes se ipsos negligunt. Ibidem.

Frustra currit velociter, qui priusquam ad metā peruenit deficit. Idem. 1. Mor.

Tria sunt quę vagam mentem stabilem faciūt, vigilia, meditatio, oratio: quarum assiduitas & iugis intentio, confert animæ stabilē firmitatē. Cassio.

Mutabilitas affectionum animæ, diuina mutat nomina,

mina. Bernard. in serm.

Mutatio hominis per ignoratiam lachrimosa est. Idem
in Cant. serm. 38.

Mutatio turpis est, de meditationibus sanctis, ad ser-
uitutem carnis. Ibidem.

INVIDIA.

EX GRÆCIS.

Inuidet & cātor cātori, & egen⁹ egeno. Plu. pbl. 1.
Sicut rubigo ferrum, ita inuidia inuidos cōlūmit.
Diog. libr. 6.

Tam diu mihi fortunatus videor, quā diu inuidio-
sus fuero. Ibidem.

Inuidus, sibi ipsi hostis est. Ibidem.

Sapientiae potius quā diuitiarum causa inuidere
licet. Stob. libr. 2.

Inuido vultu & in terrā deiecto, aut magnum malū
contigit: aut alteri magnum bonum. Ibidem.

Inuidia seditōnis parit initium. Ibidem.

EX LATINIS.

Quā magnus mirantium, tam magnus inuiden-
trum est numerus. Senec. de Vit. Beat.

Inuidia virtute parta, non in auidia, sed gloria putā-
da est. Cicer. in Cato.

Qui inuidet, minor est illo cui inuidet. Plin. libr. 6.

Alienum nobis, nostrū plus alijs placet. Pub. Mim.

Ipsa inuidia supplicium suum est. Ibidem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS

ILLVSTRIBVS.

¶ Quem

I N V I D I A.

- ¶** Quemadmodum columna, si recto fuerit accepto pondere, amplius confirmatur: si autem modice obliqua fuerit, nō solum non cōfirmatur, sed amplius vadit ad latus: sic & cor hominis, si fuerit rectum, vidēs opera viri iusti, amplius cōfirmatur: sed si cor peruersum fuerit, non solum non confirmatur, sed magis ad inuidiam excitatur. Aug.
- Invidia mater est superbix, sed ista mater superbix nescit esse sterilis, vbi fuerit continuo parit: suffoca matrem, & non erit filia. Idem de Ver. D.**
- Tolle inuidiam, & tuum est quod habeo: tolle inuidiam, & meum est quod habes. Ibidē de Ver. D.**
- Invidia diabolum, fecit diabolum. Cypr. 15. Epist.**
- Invidia, homicidij radix est. Chryf. super Gen.**
- Invidia nō solū multos, sed & optimos tāgit. Nazā.**
- Tanto quis alijs inuidet bona præsentia, quanto minus ea ipse contempserit. Greg. super Mor.**
- Inuidi color pallore afficitur, oculi deprimuntur, mens accenditur, membra frigescent, fit in cogitatione rabies, in dentibus stridor. Gre. in Mor.**
- Invidia, occultum vulnus est. Cypr. in Epist.**
- Invidia alienas iacturas suos quæst⁹ existimat, Chr, super Matth.**
- Dolere intra nos ipsos debemus: si inuidos nos esse sentiamus. Bernard. super Cant.**
- Rara virtus est alienæ non inuidere virtuti, ne dum gaudere ad illam. Ibidem.**
- Inuidet quidem dæmon sed hominibus, nulli vero dæmonum: tu vero cum sis homo inuides homi-
ni.**

66

nibus. Chriſof. ſuper Matth.

Quomodo ais proficere poſſum qui fratri proficien-
ti inuides? ſi doles quod inuides, ſentis: ſed non
conſentis. Ibidem.

CURIOSITAS.

EX GRÆCIS.

Ridiculum eſt cū quis ſua ignoret, aliena ſcru-
tari. Plat. de Phil.

Curioſitas, adulteriū eſt alienę voluptatis. Ib.
Multa cognoscendi ſtudium, comitatur garrulita-
tis vitium. Ibidem.

Vt non ſis iracundus, ne ſis curioſus. Sene. de ira. 3.
Satis ſuperq; eſt cuiq; ſuarum rerum cura, alienis
nimis implicari, nimis moleſtum eſt. Cice. in Leſ.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Multo facilius inuenit ſyderum conditorem hu-
milis pietas, quā ſyderum ordinem ſuperba cu-
rioſitas. Aug. de Eclip.

Omnis indoctus curioſus eſt. Idem de Mir. ſacr. ſcr.
Curioſitas cauſa fere eſt omnium quę cognoscun-
tur à nobis. Idem. 12. Conf.

Curioſitas, cum temperantia pugnat. Ibidem.

Tādiu quis peccata ſua quę flere debet ignorat, quā-
diu aliena conſiderat. Proſp. de Vit. Beat.

Quę De⁹ occulta eſſe voluit, nō ſunt ſcrutāda, quę
autem manifeſta fecit, non ſunt negligenda, ne &

CURIOSITAS.

in illis illicite curiosi, & in his damnabiliter inueniamur ingrati. Idem de Noc. Gen.

Vbi inuestigare non vales, quare ita iudicet Deus: sufficiat tibi scire quis iudicet. Ibidem.

Lauda & venerare quod agitur, quia tuum est nescire cur agitur. Ibidem.

Pius pulsator plerumq; inuenit, quod temerarius scrutator inuenire non potuit. Ber. super Cant. Maiestatis scrutator opprimetur à gloria, non mirator, Ibidem.

IMPUDENTIA.

Quisquis pudore vacat, non sentit doloré ex turpiter factis. Plut. de Vit. Verec.

Impudentia falsò magnanimitas putatur. Idem.

Impudentia maximus ad vitia dux est. Stob. lib. 2.

Quantum Deo displicet impudentiè peccatum, tantum verecundia placet. Bernar. super Cant.

Impudentè, mala conscientia facit, Chr. sup act. Ap.

Cum impudentia cor hominis obdurauerit, vt nò pueat, nò terreat, nò contremiscat ad peccatū, ea iam demum non impudentia, sed desperatio est. Ibid.

VSVRA.

FOENVS onus intolerabile est, etiam diuitibus. Plut. de Vfur. Vit.

Si necessarijs contenti essemus, pessimum vsurege-

genus non inueniretur. Ibidem.

Delicię fœneratores fecerunt, nō secus ac aurifices,
vnguentarios, ac tinctoros. Ibidem

Peior ciuis estimatur fœnerator, q̄ fur. Cat. d̄ re. rust.
Fœneratio etiam ijs inuisa est, quibus succurrit. Col.
de Re. Rust.

Vsuræ liberos homines seruos faciunt. Pub. Mim.
Et vestis vsura est, & esca vsura est, & quodcunq; sor
ti accidit vsura est: quod velisei nomen imponas,
vsura est. Amb. de David.

Qui sub vsura accipit, sub tempore quasi beneficium
sentit, sed vsura per oēs eius facultates decurrit,
& totam conuertit in debitum. Chrysf. super Mat.

LATRO ET FVRTVM.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

NEMO ad humanum sanguinem propter ip-
sum venit, aut admodum pauci: nudū latro
transmittit, etiam in obseffa viâ pauperi pax
est. Senec. Epist. 14.

Nulli etiam cui rapina fœliciter cessit, rapti gaudiū
durauit in posterum. Idem Epist. 17.

Nullum est aliud latronū beneficium, nisi quod cō-
memorare possint sese ijs vitā dedisse, quibus nō
ademerint. Cicer. Phi. 2.

Furto sublata quædam, fertilius proueniunt. Ibidem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

LATRO ET FURTUM.

¶ Si propterea non fecisti furtum quia times ne videaris, intus in corde fecisti: furti reus teneris & si nihil tulisti. August.

Si pœnale est clanculò auferre: multo maioris pœnæ est violenter eripere. Idem.

Fur nocturnus si occidatur, non committitur homicidium. Id. lib. 2. quæst.

Quod inuenisti, & non reddidisti rapuisti Idem de Verb. Apost.

Si cum diabolo arsurus est qui nudum nõ vestiuit, vbi putas arsurus est qui vestitum spoliauit? Aug. de Verb. Domi.

Non rapiendum est malis, vt bonis eleemosyna fiat. Idem libr. 5. Hom.

Furtum ex segnitie est. Ibidem.

Pauperibus non dare tulisse est, quando enim quis potest esuriētibus subuenire, & non pascit, extinguit: pudeat illis tolli quibus iubemur offerre. vltra omnem credulitatem est velle fieri diuitem de mendicitate pauperis. Cassiod. lib. 2.

SCANDALVM.

Peccauit in te frater tuus, si tu solus nosti, in te solum peccauit, nam si multis audientibus tibi fecit iniuriam, etiam in illos peccauit, quos testes suæ iniquitatis effecit. Aug. 1. de Verb. Do.

Hoc certissimè scito, quod placere Deo & prauis hominibus nemo potest, in tatum ergo se existimet fra.

fraternitas tua omnipotenti Deo placuisse, quantum peruersis hominibus displicuisse cognoueris. Greg. in Mor.

Si de veritate sumitur scandalum, vtilius permittitur nasci scandalum, quam veritas relinquatur. Idem super Ezech.

In nostro bono opere aliquando cauendum scandalum proximorum est, aliquando pro nihilo reputandum. Idem in Mor.

Scandalum, male scandalo refarcitur. Bernard. de Præcep. & Discip.

Cum carpuntur vitia, & inde scandala oriuntur, ipse sibi scādali causa est, qui fecit quod argui debeat, non ille qui arguit: non ergo timeas contra charitatem esse, si vnus scandalum multorum pace cōpensaueris: melius est enim vt pereat vnus, quam vnitas. Ibidem.

LITIGIVM.

Diuersitas opinionū ē causa litis. Arist. Met. 2. Multilitigāt in foro, nō tantū vt ipsi aliquid consequantur q̄ vt alios molestant. Hesiod. Forum & litigium vitet, qui supra modum diues nō est. Ibidem.

Maior plerumq; lite, quæstio est. Quint. Decl. 3. Nihil bono viro magis conuenit, quam abesse à ciuilibus controuersijs. Cicer. ad Atti.

Inter turbas causarum non moueri, magni est animi.

LITIGIVM

mi. Gregor. in Reg.

Contentionis finis nunquam inuenietur, si ea quæ
iudicata sunt differantur. Ibidem.

Contentiones de terrenis diu habere, religiosis indi-
gnum est. Ibidem

CONTVMACIA.

IN male cæptis honestior videtur pertinacia quæ
pœnitentia. Senec. de ira.

Cuiusuis est hominis errare, nullius nisi insipiētis
perseuerare in errore. Cicer. Phil. 2.

Abfit ptinax cõtētio in familiari sermōe. Amb. d. Of.
Pertinaces plus de se q̄ sunt sentiunt. Greg. in Past.

Turpe est mutare sententiam, sed veram & rectam:
nam stultam & noxiam, etiam laudabile & saluta-
re est. Sicut autem constantia non finit homi-
nem deprauari, sic pertinacia non finit corri-
gi. Proinde sicut illa laudanda, sic ista emenda-
danda est. Aug. ad Cel.

LOQVACITAS.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

MVLTA cognoscendi studium, comitatur
garrulitatis vitium. Plut. de Curios.

Si continuè & celeriter multa loqui signū
esset prudentiæ, hirundines dicerentur multo no-
bis prudentiores. Ibidem.

Auaritia quædam est omnia velle dicere, & nihil
audi-

MEV

audire. Ibidem

Fieri non potest, vt garrulitatem non comitetur ma-
ledicentia. Ibidem.

Mellem indiscretam prudentiam, quam stultam lo-
quacitatem. Gel. lib. i.

Non iteratū dicitur, quod factum esse nescitur. Ibid.

Loquacitas in fœmina impudicitix signum est. Ber.
de Pas. Dom.

A B V S I O.

Primus gradus abusiois erit, si sine operibus
bonis sapiens prædicator fuerit, qui quod ser-
mone docet, ope cōplere negligit. Aug. d. Abus.

Secūdus gradus abusiois est, si sine religione senex
esse inueniatur: plus enim omnibus religioni ope-
ram dare conuenit, quos præsentis seculi florida
ætas transacta deseruit. Ibidem.

Tertius gradus est, Si sine reuerētia adolescens, quo
mūdos recto ratiōis tramite deprauatur: qualiter
nāq, in senectute, ille sibi ministrari sperabit, q in
adolescētia se obedientem exhibere cōtēpsit. Ibi.

Quartus grad⁹ est, Dies sine eleemosyna, qui super-
flua v sus sui, quę custodiēdo in posterum recon-
dit, indigētibus non distribuit: per quæ efficitur,
vt dū in terra quæ sita diligenti custodia recōdit,
cœlestis patriæ perēne thesaurū amittat. Ibidem.

Quintus gradus est, fœmina sine pudicitia, sicut. n.
oēs bonos mores custodit & pcurat i viris prudētia
sic in fœmina cūctos honestos actus fouet, nutrit,

ABUSIO.

& custodit pudicitia. Ibidem.

Sextus gradus est, Dominus sine virtute, quia nihil profuit dominandi habere potestatem, si dominus ipse non habet virtutis rigorem. Ibidem.

Septimus gradus est, Christianus contentiosus, qui cum participationem nominis Christi per fidem & baptismum susceperit, contra Christi dicta & preposita, mundi caduca delectamenta diligit. Ibidem.

Octauus gradus est, Pauper superbus, qui nihil habens, in superbiam extollitur: cum è contrario diuitibus seculi, non superbe sapere per apostolum imperatur. Ibidem.

Nonus abusionis gradus est, Rex iniquus: etenim regem non iniquum, sed iniquorum correctorem esse decet, vnde in semetipso nominis dignitatem custodire debet. Ibidem.

Decimus gradus est, Episcopus negligens, qui gradus sui honorè inter homines requirit, & non ministerij sui dignitatem coram Deo, pro quo legatione fungitur, custodit. Ibidem.

Vndecimus gradus est, Plebs sine disciplina, quæ cum disciplinæ exercitationibus non seruit communi domino, se perditionis laqueo constringit.

Duodecim⁹ gradus est, Popul⁹ sine lege, qui dum Dei dicta, & legum scita contènit, per diuersas errorum vias perditionis laqueum incurrit. August. Abus. 12.

Duodecim sunt abusiones claustrij, quibus tota religionis summa corrumpitur: scilicet prælatus negligens, discipulus inobediens, Iuuenis ociosus, se-

nex obstinatus, monachus curialis, religiosus caudicus, habitus preciosus, cibus exquisitus, rumor in claustris, in capitulo, dissolutio in choro, irreuerentia iuxta altare. Hug. de Claus. Ani.

Ridicula & periculosa res est speculator cæcus, præcursor claudus, præco mutus. Gilb.

I G N A V I A.

DI V E S si ignauus & desidiosus fuerit, pauper erit. Pub Mim.

Cum multo dolore vident sapientes ignauiam eorum, quibus consultum velint. Dem. 1. Olin. Homines socordes presentia negligunt, futura bene successura putant. Ibidem.

Aduersariorum ignauia, sæpè magis crescunt aliqui quam suis opibus. Ibidem.

Ignauiam comitatur mollities, effæminatio, torpor, & vitæ desiderium, subest etiam timiditas & contentionis detractio. Arist. de Vir. & Vit. diu.

Nullus ignauus in celebrem virum euadit. Euripid., apud Stob.

Sæpè tedio laboris ad vtilitatem sui compelluntur ignaui. Curt. lib. 5.

In suo quisque negotio hebetior est, quam in alieno. Ibi.

Ignauum peccatum est quod nullis precibus excitatur. Ibi.

Segnitie inducunt secundæ res. Liui. lib. 3. dec. 3.

Desidia, fomes est omnis malitiæ. Chryso.

Studium studium generat, ignauia ignauiam. Idem.

MENDACIVM ET
MENDACIVM ET CALVMNIA.

EX GRÆCIS.

DOCENTES alios mentiri non decet. Arist.
Mentiri seruale vitium est, & cunctis mortali-
bus insectandum. Plu. de Educa. Libe.

Mendax hoc lucratur, vt cum vera dixerit ei non
credatur. Diog. libr. 5.

Mendax, ab hoste non differt. Home. Odis. 9.

Mentiens nemo, celat alios multo tempore. Ibidem.

Sæpè delinquentibus, mentiri est promptissimum.
Stob. libr. 2.

Mendacium non veterascit. Ibidem.

Mendax a puero castigandus. Ibidem.

Mendacium veritatis opus aliquando est. Home.

EX LATINIS.

¶ Tenue est mendacium, perlucet si diligenter inspe-
xeris. Senec. Epist. 80.

Magis odimus mendacium, quod simile vero est.
Quint. Declam. 21.

Mendacio paratur autoritas. Idem Declam. 18.

Mendacem memor esse oportet. Ibidem.

Quidam cū nullum crimen obijcere possunt, de mē-
daci magnitudine veritatē captant. Idē Decl. 11.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS.

ILLVSTRIBVS.

Multum interest quo animo, & de quibus rebus
quisq; menciatur. Aug. in Ench.

Mentiri non licet, nec pro Dei laude. Idem. Ep. 80.
Fal.

Falli minus malū est, quā mentiri. Idē de Doct. Chr.
Mētiri nullo modo licet, sed verū occultare aliquan-
do. Idem super psalm. 5.

Mendax non est qui falsum dicit, putās se dicere ve-
rum. Ansel. super Epi. ad Cor.

Nonnunquam peius est mendacium meditari, quam
loqui: nam loqui plerunq; præcipationis est, me-
ditari vero studiosæ prauitatis. Greg. 8. Moral.

Falsa sunt quæ falsis congruunt. Lactan. libr. 3.

Cum humilitatis causa mentiris, si non eras pecca-
tor antequā mentitus eras, mentiēdo efficis quod
vitaueras. Idem.

Mutuū sumere, mēdaciū principiū est. Basi. in Hir.

Mendacia sibi ipsa mentiuntur. Chry. super Matth.

Mētiri furantem necessarium est. Idem ad Pop. Ant.

Concessum est diabolo aliquando vera dicere, vt mē-
daciū suum rara veritate cōmēdet. Idē sup Mat.

Quisquis dicit pro temporali hominis vita esse mē-
tiendum, ab itinere æternę salutis exorbitat. Aug.
contr. Mend.

PRODITIO.

EX GRÆCIS

Insanire mihi videtur, qui sibi firmam amicitiam
cum eo fore persuasum habet, qui fraternam pro-
diderit. Plat. de Frat.

Proditionem amo, sed proditorem non laudo. Ibid.

Insidiator pro hoste habendus est. Demost. Decl. 3.

Cc iij Ca.

PRODITIO.

Cauere insidias magis necessarium est quàm insidia-
tores vlcisci. Idem exor. 62.

Homo frugi proditor non fit. Stob. libr. 2.

EX LATINIS ET SACRIS.

¶ Vigilandum est semper, multæ enim insidiæ sunt.
Cicer. pro Planco.

Falluntur qui prodicionis præmiũ spectat. Cur. lib. 5.

Proditio celeri pœna vindicanda est. Max. lib. 9.

Nullis meritis perfidia mitigari potest. Cur. lib. 7.

Satius est insidias subire semel, quàm cauere semper.
Tranq. de Iul. Cæs.

Semel proditori, nulla dáda est fides. Liui. li. 4. Dec. 3.

Nullus perfidistutus locus est. Ambr. in Hex.

Vbi mille sunt insidiæ, virtus vera vincit. Veg. li. 2.

Frequentius conuentionum simulatio, quam arma
nocuerunt. Ibidem.

INSANIA.

Insania hominibus spontaneum infortunium est.
Stob. lib. 2.

Insanimus omnes, cum irascimur. Ibidem.

Eo insanix ventum est, vt nostra cuiusq; vita magis
ex alijs quam ex se pendeat. Plut. de tranq. Ani.

Dementis est ipsum sibi malam facere fortunam.
Colu. lib. 2.

Nihil interest, quàm ex honesta causa quis insaniat.
Hier. in Epist.

Extremæ dementiæ est parua reiicere, vbi magna cõ-
sequi

sequi non valeas. Chryf. super Ioan.

Præcipuus animi morbus dementia est. Plut.

Senes cum venia delirant, iuuenibus autem turpissima est deliratio. Ibidem.

Phrenesis nulla maior existimari potest, quam impœnitentia cordis, & obstinata peccandi voluntas. Bernard. de Conuers.

Insania quædam sancta est. Idem.

CVPIDITAS ET AVARITIA,

Avarorum doctrina est: tanti te ipsum putato, quantum habueris. Plut. de Cap. Diuit.
 Studium pecuniæ, est vnũ ex desiderijs præternaturam. Arist. Phy. 2.

Auarus non substantiam possidet, sed ab ipsa possidetur. Diog. lib. 4.

Nec à mortuo sermonem, nec ab auaro gratiam expectes. Ibidem.

Ambitio & auaritia nullam necessitudinis rationem habent. Demost.

Accipere si non esset, malus nullus esset. Apud Sto.

Irrationabilem auaritiam citius consumunt abiectæ res partem, quam crescentes quotidie opes. Ibidem.

Auaritia, omnis improbitatis est metropolis. Ibidem.

EX LATINIS.

¶ Potius à fortuna impetrem vt det, quam ab auaro vt non petat. Senec. Epist. 15.

Viri boni auiditas, tuta est, Idem Epist. 23.

¶ Nulli

CVPIDITAS ET

Nulli potest secura cōtingere vita, qui de re produ-
cenda nimis cogitat. Senec. de Paup.

Auaritia tēporis tantū honesta est. Idē de Breu. Vit,
Omnia tanquam mortales timemus, omnia tanquā
immortales concupiscimus. Ibidem.

Tam deest auaro quod habet, quā quod nō habet.
Quint. libr. 8.

Cupiditatis moderator, pudor est. Cicer. 2. de Fin,
Ea desideramus maximē, quibus abūdamus, Idē. Par. 1
Corrupti sunt mores, admiratione diuitiarum. Idē
2. de Offi.

Illi morbo qui permanet in venis, & inheret in visce-
ribus, nec inueteratus euelli potest, nomen est auaritia. Cicer. 4. Tuscul.

Auaritia senilis vituperanda est maximē: pōt enim
quicquam esse absurdus, quam quo min⁹ vitæ re-
stat, eo plus viatici quærere? Cato Maior.

Ij penates, id regnum, ea ciuitas, æterno in gradu fa-
cile stetit, vbi minima veneris, pecuniæ quē cupi-
do fuit. Max. lib. 3.

Auaritia animū & corp⁹ effæminat. Sal. in cōiu. cat.

Ira atq, cupiditas consultores sunt pessimi. Ibidem.

Auarus nisi cum moritur nihil recte facit. Pub. Mi.

Auaro quid mali optes nisi vt viuat? Idem.

In nullum auarus bonus est, in se pessimus. Ibidē.

Inopiæ parua desunt, auaritiæ multa. Ibidem.

Effugere cupiditatem, regnum est vincere. Idem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Qua-

¶ Quare laborant cui laborant filijs meis inquit.
& ipsi quibus filijs suis: nemo ergo sibi. August.
super psal. 125.

Minus voluptatibus stimuletur, qui non est vbi frequentia voluptatum est. & minus auaritiæ molestias patitur, qui diuitias non videt. Idem de Sing. Cler.

Cupiditas & auaritia in tantum vnum malum sunt, vt nec, cupiditas sine auaritia, nec auaritia sine cupiditate possit inueniri. Idem ad quend. Com.

Non est in carendo difficultas, nisi cum fuerit in possidendo cupiditas. Idem lib. Conf.

Tanto magis adhæret Deo quilibet, quanto minus diligit proprium. Ibidem.

Non solum auarus est qui rapit aliena, sed etiam qui cupidè seruat sua. Idem in Quod. Ser.

Auarus antequam lucretur, se ipsum perdit, & antequam capiat capitur. Ibidem.

Auaritia nõ vitiũ est auari, sed animæ peruersæ amãtis aurum derelicta iustitia, quæ debuit anteponi auro. Idem. 2. de Ciuit. Dei.

Auari Deus nõ mus est. Ansel. super Ep. ad Eph.

Peccatum auaritiæ mentem quam infecerit, ita grauem reddit, vt ad appetenda sublimia attolli non possit. Greg. 4. Mor.

Mēs auari quæ prius ex abũdãtia requiẽ quæ fierat, postea ad custodiam grauius laborat. Idẽ. 14. Mor.

Auarus si potentio rem videt, timet raptorem: si inferiore m, suspicatur furem. Ibidem.

Tanta

E R R O R.

Tanta in fœlix avarus patitur, quanta pati timet. *Ib.*
Cupiditas ad ea comparanda nobis data est, quæ sunt
ad vitam necessaria. *Lact. lib. 6.*

Non est morbus cupere, sed cupidum esse. *Ibidem.*

Multis nomē paupū, avaritiæ occasio est. *Hier. in ep.*

Multos facit avaritia inter diuitias indigere: iudiciū
enim Dei est, vt in eo quo quis delinquit punia-
tur. *Petr. Rauen.*

Avaritia crudeles efficit eos q̄ ei seruiūt. *Chr. Ho. 84.*

Avarus cōmunis hostis est, & vbiq̄, inutilis. *Ibidē.*

Auar⁹ libētī⁹ carnē suā tradit, quā aurū. *Chr. ho. 14.*

Cupiditas & alacritas contraria sunt. *Idem Hom. 19.*

Avarus corpus suum diabolo prostituit. *Ibidem.*

E R R O R.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

PARVVS error in principio, in fine fit maxi-
mus. *Aristot. 1. de Cœl. & Mun.*

Non est in bello bis errare. *Plut. in Apoph.*
Fortiter factis errata condonentur. *Ibidem.*

Quis sagittarius artis suæ tam peritus est, vt aliquā-
do non aberret à scopo? *Demost. 1. Olin.*

Recti apud nos nomen obtinet error, vbi publicus
factus est. *Senec. in Epist.*

Nemo sibi tantum errat, sed alteri erroris causa &
autor est. *Idem de Vit. Beat.*

Et mala sunt vicina bonis: errore sub illo,
Pro vitio virtus crimina sæpè tulit, *Quid.*

EX

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Nimis peruersè seipsum amat, qui & alios vult errare, vt error suus lateat. August. 15. de Trinit.
Homo falsus docēdus est, fallax autē cauēdus. Ibid.
Diligendi sunt homines, vt eorum non diligantur errores. Idem ad Marcel.

Erroris proprium est, vt quod tibi displicet, etiam Deo displicere cogites. Idem. 2. cont. Man.

Errare nō potest qui nihil appetit, aut appetit quod debet. Idem. 2. de Libr. Arbitr.

Non errare angelicum est, errorem defendere diabolicum. Idem. 2. de Bap.

Error ex eo est homini, quod sibi est incognitus. Idē 5. de Ord.

Error in pluribus est, correctio autē in paucis. Amb. de Offic.

Errores etiam fortissimi viri non potuerunt cauerē. Idem in Apolog.

VIOLENTIA.

¶ Nullum violentum est perpetuum. Aristot. de Cœl. & Mund.

Violentia comites habet inimicitias & periculum. Stob.

Longam facit operā quod repugnamus. Quin. li. 12.

Genus seruitutis est coacta libertas. Ibidem.

Nulla pœna est nisi inuito. Idem Declam. 11.

Nihil

SPECTACVLVM ET

Nihil tam facile est, quod non fiat difficile, si inuitus feceris. Ibidem.

Nihil iuri tam inimicam, quam vis. Cicer. pro Cæc. Vi opus est, vt vim repellamus. Curt. lib. 8.

Inuitus & volēs & nolēs pōt esse. Aug. de dua. anim. Inuitus qui facit, etiā voluntate fecisse videtur. Idē de Spirit. & Anim.

Nemo inuitus bene agit, etiā si bonū est qd agit. Id. Non omne quod vi sumitur, injuriose aufertur. Idem Epist. 54.

Cogi homines, & nō docere, inutile est. Idē Ep. 127.

SPECTACVLVM ET LVDVS.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

VITA sine festiuitatibus, via est longa sine diuersorio. Stob. lib. 2.

Iocus sæpè numero, remissio studi; est. Plat. de Sum. Bon.

Statim à primis annis pueri honestis iocis assuefaciendi sunt: nam si iocis minus decentibus assuescant, nunquam legitimi probiq; viri euadere poterunt. Ibidem.

Ludendi quidam retinendus est modus, vt ne nimiū omnia profundamus, elatiq; voluptate in aliquā turpitudinem elabamur. Circer. 1. Off.

Auersus miseros inhumanus est iocus. Quin. lib. 4.

EX SACRIS, ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Spectacula theatri, vere insanix sunt. August. de Cath. Rud.

Quotiescunq; aliquos ex filijs vestris ad spectacula quasi ad aliquod opus bonum currere cognoscitis, vos qui iam Deo propitio ista despicitis, castigare eos, & abundantius pro eis domino orate, quia illos cognoscitis ire in vanitates & insanias falsas, & negligere quo vocati sunt. Aug. lib. 50. Hom. Quare diabolus quotidie spectacula proponit, nisi vt his delectationibus capiat quod amiserat. Idē de Symb.

Ludus honestus societatis causa fieri potest. Idem contr. Faust.

Speculatorum admiratio eloquentiam Dei in contemptum ducit, Chryf. super Esa.

Membra nostra quæ iam consecrata sunt, lusibus & ineptis motibus dare non conuenit. Ibidem.

Nugis & fabulis sacerdoti aperire os illicitum est, assuescere autem, sacrilegium. Bernar. 2. de Conf.

O T I V M.

E X G R Æ C I S.

Ingenium hominis, ceu cariem & senium in otio contrahit. Ibidem.

Pueri collocēt otium in quauis honesta re. Ibidē.

Laboris condimentum est otium. Ibidem.

Homo sanus otiosus, quàm febricitans multò miserior est, Stob.

Idem

OTIVM.

I dem est otiosus & malus ciuis. Ibidem.

EX LATINIS.

Nihil tam certum est, quàm otij vitia negotio discutiti. Senec. Epist. 57.

In otio inconcusso iacere non est trāquillitas, malitia est. Epist. 68.

Nihil otio literario suavius est. Cicer. 5. Tuscul.

Satius est nihil agere, quàm otiosum esse. Pli. in Ep.

Multa otium secretumq; inuenit ac dictat. Ibidē.

Nihil agendo homines, male agere discūt. Col. li. II.

Animi, otio & copia lasciuiunt. Liui. I. Dec. lib. 2.

Otium plebis rumores excitat. Ibidem.

Luxuria & otio, disciplina militaris tollitur. Ibidē.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS

ILLVSTRIBVS.

¶ In otio agnoscitur Deus, sed non in otio desidie, sed in otio cogitationis. Aug. de Ver. Relig.

Qui otiosus est & quietus non cogitat Deum, quomodo inter actus multos & laboriosa negotia, de illo poterit cogitare? Idem de Ver. Innoc.

Otium sanctorū quærit charitas veritatis, negociū iustum suscepit necessitas charitatis. Ibidem.

In otio viuens, aliorum res concupiscit. Ans.

Nihil tam facile quàm otiosum & dormiētem de aliorum laboribus & vigilijs disputare. Hier. in Epist.

Otium parit fastidium, & exercitium famem, fames autem miro modo dulcia facit, quæ fastidium facit insipida. Ibidem.

Nihil in sancto proposito deterius est otio, quod nō

solum modò nõ acquirat noua: sed etiam peracta consumit, sanctæ vitæ ratio processu gaudet & crescit, cessatione torpescit, ac deficit. Quotidianis ac recentibus virtutum incrementis instauranda mens est, & viuendi hoc iter, nõ de trãfacto, sed reliquo metiendum est. Ibidem.

Otium, maleficij principium est. Basil.

Ab otiosis ad noxia verba, à leuioribus ad grauiora venimus. Greg. in Past.

Otiositas mater nugarum, noue rea virtutum est, inter seculares nugæ sunt, in ore vero sacerdotis blasphemix interdum tamen si incidant, fere nõ da: referendæ nunquam.

Monstruosa res est gradus summus, & animus infirmus, sedes prima, & vita ima: lingua magniloqua & manus otiosæ. Idem in Epist.

In otio, cauendum est otium. Bernard. super Cant.

Sapientix otia, negotia sunt: & quo otiosior sapientia, eo exercitior in suo genere. Ibidem.

Subito procedenti de vmbra ad solem, de otio ad laborem: male cernitur omne quod inspicit. Ibidem.

Si propterea otiosum est verbum, quod nullam rationabilem causam habeat: quam ratione de hoc poterimus reddere quod est præter rationem?

Idem super Cant.

MORA ET NEGLIGENTIA.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

MORAE

IN ipsa mora, malorum sunt remedia: Eurip.
 Cunctantem, maximè Mars odit. Ibidem.
 Omnium nostrum vita cunctando perit, & hinc
 est quod vnusquisq; nostrum inter negotia mori
 tur. Stob.

Negligètia nascitur, ex re bene gesta. Lipli li. 3. dec.
 Incitantur homines ad cognoscenda quæ differunt.
 Plin. lib. 9.

Magnum iræ remedium, mora est. Senec. li. 2. de ira.
 Nihil difficilius est, quam differre gaudia. Quintil.
 Declam. 2.

Plerumq; sera, pro nullis sunt. Ibidem.
 Maxima vitæ iactura, dilatio est. Senec. de Breui vitæ.
 Pigro supplicij loco, labor est. Idem Epist. 71.

Nam mora dat vires, tenera mora percoquit vnas,
 Et validas segetes, quod fuit herba facit. Ouid.
 Vidi ego quod fuerat primo sanabile vulnus

Dilatam longæ damna tulisse moræ. Ibidem.
 Helleborum frustra cum iam cutis agra tumebit
 Poscètes videas: veniēti occurrite morbo. Pers. sat.

Tolle moras: semp nocuit differre paratis. Lucili. 2.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS

ILLEUSTRIBVS.

Sunt quidam intra sanctam Ecclesiam constituti
 qui vitam quidem ab omni crimine custodiunt,
 sed tamen in agenda quælibet bona, non assur-
 gunt: qui non frigidi nec calidi sunt: quia non suf-
 ficit mala cauere, nisi studeat quis bona facere. Au-
 gust. de Spi. & lit.

Hominem negligentem, res dubia facit. Chryf.
 Incerta punitio, negligentiores facit malos. Ibidem.
 Omnes sumus in minimis cauti, in maximis negli-
 gētes: hoc ita fit, quia ubi vera vita sit ignoramus
 Hier. de Hom. perf.

Neligētia sēpē de virtute facit peccatū. Gre. 13. Mo.
 Vitanda negligentia est, nam in grauiore periculo
 desperationis inditium est. Bern. super psalm.
 Quodam modo custodiri negligentius solet, quic-
 quid creditur facile posse reparari. Casiod.

PUSILLANIMITAS ET PIGRITIA.

Pusillanimitas vitium est, per quod neutrá for-
 tunam, nec honorem nec ignominia seruire pos-
 sumus. Arist. de Virt. & vit. diuis.

Nec pigri quidem sua fata disponunt, sed vnicū bo-
 num diuturnā vitam putantes, sēpē acēra mors
 occupat. Curt. lib. 9.

Grata est pigritia corporum fatigatis. Idem lib. 8.
 Pigri est ingenij contentum esse ijs, quę sunt ab alijs
 inuenta. Quint. lib. 10.

Pigritia, malitię coniuncta est. Basil.
 Pusillanimes, ad cōronē vix assurgunt Ber. sup. Cát.
 Experimento probatum est accidię impugnationē,
 non declinando fugiendam, sed resistendo supe-
 randam. Casiod. de Vit. Mon.

Natura humana sicut duris laboribus instruitur,
 ita per otia torpentiā fatuatur. In Epi.

VOLVPTAS.

Propria hæc est ægritudo defidiosi viri, vt vigilante corpore somnia videat. Basil.

VOLVPTAS.

EX GRÆCIS.

Voluptas, refugiū doloris est. Plat. d̄ sum. Bo.
Propter voluptatem mala operamur, & propter tristitiā à bono recedimus. Arist. Eth. 2.

Delitiæ, sceneratores, vnguentarios, aurifices, ac tinctores fecerunt. Plut. de Vit. ui.

Voluptas corruptibilis est, honos autem immortalis. Diog. lib. 2.

Natura delicias nō postulat, refocillationem autem postulat, quæ media est inter voluptatem & laborem. Plut. de Tuend.

Ipsæ voluptatis cōtemptus, si assuefecerimus iucundissimæ est. Ibidem.

Mali viri, voluptates malæ. Eurip. in Supl.

Voluptates venari cōuenit, quæ labores sequuntur, non illas quæ præcedunt.

EX LATINIS.

¶ In præcipiti voluptas ad dolorem vergit, nisi modum teneas, modum autem tenere difficile est, in eo quod bonum esse credideris. Senec Ep. 13.

Quemadmodum scelerum etiam si non sint deprehensa, cum fierent, sollicitudo non cum ipsis abiit, ita improbarum voluptatum etiam post ipsas pœnitentia est. Epi. 27.

Qui

Quidam voluptatibus suis seruiunt, non fruuntur,
& quod malorum vltimum est, mala sua amant,
tunc autem consumata est infœlicitas, vbi turpia
non solũ delectant, sed placet, & desinit esse reme-
dio locus, vbi quæ fuerant vitia, mores sunt, *Ibid.*

Effœminat animos amœnitas. *Epist. 51.*

Proba istas, quæ voluptates vocantur, vbi trãscende-
ris modum pœnæ sunt. *Epist. 84.*

Vis ciborum voluptates contemnere, exitum expe-
cta. *Epist. 111.*

Id actum est ab illo mundi conditore, qui nobis vi-
uendi iura descripsit, vt salui essemus, non delica-
ti, ad salutem omnia apparatus sunt & in promptu,
delitijs oĩa miserè ac solicite cõparantur. *Ep. 120.*

Malorum esca voluptas est, qua homines capiuntur,
vt hamo piscis. *Cat. Ma.*

In voluptatis regno, non põt virtus cõsistere. *Ibid.*

Impedit consiliũ voluptas, & rationi inimica est, ac
mentis perstringit oculos. *Ibidem.*

Nemo est dignus nomine hominis, qui vnum diem
totum velit esse in voluptate. *Cice. 2. de Fini.*

Fluit voluptas, & prima quæq; euolat, & sæpius re-
linquit causas pœnitēdi quã recordandi. *Ibidem.*

Omni voluptati, maximè finitimum est fastidium.
2. de Orat.

Cogitate in animis vestris, si quid per laborem rectè
feceritis, labor ille cito recedit à vobis, bene fa-
ctũ autem nunquã recedit, sed si quæ per volupta-
tem nequiter feceritis: voluptas cito abibit, nequi

VOLVPTAS.

ter factum semper manebit. Gel. libr. 16.

Voluptates abeuntes, considerandæ sunt.

Voluptates peregrinæ vigore animi extinguunt. Liu.
1. dec. lib. 8

Trahit sua quemq; voluptas. Verg.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS

¶ Minus voluptatibus stimularur, qui non est in fre-
quentia voluptatum, & minus auaritiæ molestias
patitur, qui nō videt diuitias. Aug. de singul. Ele.

Delectatio illecebrosa cogitationis, & si paruum in
anima moram faciat, fœda tamen post se relin-
quit vestigia. de Confide.

Voluptas, mortis est fabricatrix. Laet. lib. 6.

Te moneo vt delectamenta ista terrena, pro magnis
ac veris non habeas, quæ sunt non tantum fallacia,
quia dubia, verum etiam insidiosa, quia dulcia. Ibid.

Delitiæ animum resoluunt, & aliquando spinæ sunt
Chryf. ho. 24.

Delitia, ad corporum necessitatē non pertinet. Ibid.

Pulchros homines, voluptati imperare difficile
est. Ibidem.

Voluptas, grauis fera est. Ibidem.

Dimicauerunt patres nostri contra asperissimos do-
lores, nos contrario demicemus cōtra mollissimas
voluptates, vicerunt illi tormenta flammarum, vin-
camus nos ignea tela vitiorum. Euse. in quad.

Quot illecebras, quot oblectamenta mundus vide-
tur

eur habere, tot patitur tribulationes, tot sustinet
tormenta vir iustus. Val. in scut.

CRVDELITAS ET VINDICTA.

EX GRÆCIS.

CRudelitas & perfidia, deterrent a deditio-
& reconciliatione. Demost. 1. Olyn.

Optima inimici vindicta est, te honestum &
bonum virum præstare. Diog. de util. cap.

Humanū habetur, si quando per occasionem incide-
rit, vltionem inimici negligere. Ibidem.

Nemini intendendæ minæ, muliebris enim res est:
Idem, li. i.

Vltio vltionem vocat, & cædes cædem. Eurip.

Vltio, passio iniustitię est. Ibidem.

Vindex, & malus & miser est. Ibid.

EX LATINIS.

Crudelitas minime humanum malum est, indig-
numq; regio animo, ferina ista rabies est: sanguine
gaudere ac vulneribus: & abiecto homine in syl-
uestre animal transire. Ibidem.

Rectius est in auctores criminū vindicari: ad multos
metus, ad paucos pœna pertinet. Veg. lib. 2.

Sæuitia non vltra fata procedit. Quint. dec. 12.

Superbiæ & crudelitati, & si feræ, non tamen leues
veniunt pœnæ. Liu. lib. 3. dec. 1.

Lētu gradu ad vindictā sui, diuina procedit ira, & tar-
ditatē supplitii grauitate compensat. Max. lib. 1.

CRVDELITAS ET
EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Vindicari velle, est de alieno malo letari. August.
super Leuit.

Vindicta iustorum est: vt omnes mali pereant: pereunt
autem duobus modis, aut conuersione ad iusti-
tiam, aut amissa per supplitium potestate aduersus
bonos. Quæst. Euang.

De beneuolentia non de malitia est, cum letatur iu-
stus in impios processisse vindictam, quoniam non
ei peccatoris exitium placet, quem voluit corri-
gi, sed iustitia Dei, qua scit multos posse conuerti.
Aug. de Ver. Iure.

Si quis Christianus ad tempus vindicet, non acerbè
nec cum sanguine nõ peccat: melius tamen faciet,
si relinquit iudicio Dei. Lib. Quæst.

Libet hominem vindicari cum non dum sit Chri-
stus vindicatus: non dum martyres vindicati, ad
huc, expectat patientia Dei: vt reuertantur mar-
tyrum inimici, ille qui nihil nos læsit, non vult
se vindicari de nobis, & nos quærimus vindica-
ri, qui quotidie Deum offendimus. ibid.

Si vindicare vis, sile, & funestam ei dedisti plagam.
Chryf. super Matth.

Surgamus ad vindictam, non quia læsi sumus: sed quia
disciplina seruetur, mores corrigantur, licentia
comprimatur. Last. de ira Dei.

Non minus mali est referre iniuriam, quàm inferre.
Ibidem.

VINDICTA. 31

Ira in vindicta malorum, sequi rationem, non præire debet. Greg. Ep. 9.

In vlciscendis vitijs sæpè crudelitas fit, & iustitia putatur. 32. Mor.

CONCUPISCENTIA, LVXVRIA, ET
ADVLTERIVM.

EX GRÆCIS.

A Nimalia multum coeuntia, cito senescunt.
Arist. de Longitud. vitæ.

Amatores aggrediuntur audacter terribilia,
causa concupiscentiæ. Eth. 3.

Ira & concupiscentiæ venereorum, transmutât cor-
pus, & quibusdam insanias faciunt. Eth. 7.

Adulterium, curiositas est alienæ voluptatis. Plut.
de Curios.

EX LATINIS.

¶ Luxurioso frugalitas pœna est, pigro supplitij lo-
co labor est. Senec Ep. 72.

¶ Vacat pudicitia, libido occupatissima est, De Ira.
Non nutritur feruor concupiscentiæ, vbi frui licet.

Quint. Decla. 13.

Fœlix qui non nisi facultates, in lupanari effudit.
Declam. 15.

Libidinosa & intemperans adolescētia, effœtum cor-
pus tradit senectuti. Cat Ma.

Facilior est transitus de virtute ad luxuriam, quàm
de luxuria ad virtutem.

CONCVPISCENTIA LXXVRIA ET
Luxuria & otio, militaris disciplina tollitur. Liu. 4
dec. lib. 10.

**EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.**

¶ Cor habet in ventre gulosus, lasciuus in libidine,
cupidus in lacro. Aug. de Ciu. Dei.

Libido in paupere culpabilior est. Quæst. ex vtroq;
Concupiscentia minui potest, extinguere non potest.
Cont. Iul.

Meretrices tolle, & omnia libidinibus turbabis. Aug.
2. de ordinat.

Adulter de omnibus suspicatur. Chryf. ad test.

Fornicatio otiosis peculiare crimen est. Ibidem.

Libido nescit modum, & in fornicationem non cor-
pus, sed in continentia ducit. Chryf. super. Mat.

Adulterium, naturæ iniuria est. Amb. in hex.

Luxuriose viuentes: senes non fieri expedit. Chryf.
super Math.

Adulter, non prolem sed voluptatem quærit. Ans.
ad Cor.

Adulter est in suam vxorem amator ardētior. Hier.
in Epist.

Luxuria ætatem omnem fēdat, senectutem extin-
guit, Ibidem.

Non est morbus libidine cōmoueri, sed esse libidi-
nosum. Laët. de ira Dom.

Nihil sic ad domandum carnalium desideriorum ap-
petitum valet, quam vt quisq; hoc vnum quod di-
ligit: quale futurū sit post mortē pēset. Gr. 26. mori.

Ex quo luxuria alicuius mentem occupat, vix cum bona cogitare permittit, sunt tñ desideria viscosa quia ex suggestiōe oritur cogitatio, ex cogitatio affectus, ex affectione delectatio, ex delectatione consensus, ex consensu operatio, ex operatione consuetudo, ex consuetudine desperatio, ex desperatione defensio, ex defensione gloriatio, ex gloriatio damnatio. Ibidem.

Omnis infernalis luxuria, cuius materiagula, cuius flamma superbia, cuius scintilla prava colloquia, cuius fumus infamia, cuius cinis immunditia, cuius finis gehena. Hier.in Epist.

TEMERITAS.

Temeritas res fallax est Diog. lib. 2.
 Temeritas, impetus est sine ratione. Scob. l. 1.
 Omnis actio & temeritate & negligentia vacet. Cic. 1. offi.

Temerarium est secundis non esse contentum. Pli. libr. 4.

Temeritas scelix, nunquam inuenit modum. Ibid.
 Vnum est temeritatis solatium, perpetua scelicitas. Ibid.

Nimum preceps est, qui transire contendit, vbi confpexerit alium cecidisse. Aug. de Ascensio.

Qui se dicit scire quod nescit, temerarius est: qui se negat scire quod scit, ingratus est. Ibid.

Compescat se humana temeritas, & id quod non

INGRATITVDO.

non est, non quærat, ne quod est non inueniat.
Idem contra Manich.

Non sibi quisq; præponat & dicat: habere volo quod
vincam. Ibidem,

Imperitiam comitatur temeritas. Nazianz. 3.

Fortitudo si non pro causa honesta, aut nulla neces-
sitate cogente certum periculum subierit, in te-
meritatem conuertitur. Laët.

INGRATITVDO.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

Ingratitudinem potissimum imprudentia sequi-
tur, & ad omnem turpitudinē dux est. Stob. li. 2.

Ingratus quisquis est, is maiorem in modū deos,
parentes, ac patriam negligit. Ibidem.

Ingraticum iniuriosis cōnumerandi sunt. Ibidem.

Dixeris maledicta cuncta, cum ingratum hominem
dixeris. Pub. Mim.

Paupertas multos ingratos facit. Plaut. in Pœn.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Qui se dicit scire quod nescit, temerarius est, qui se
negat scire quod scit, ingratus est. Aug. de Ascen,

Ingratitudo displicet Deo, tanquam radix totius ma-
li spiritualis, & ventus quidam defecans, & vrens
omne bonum, obstruens fontem diuinæ miseri-
cordiæ super hominem. Idem in Soliloq.

Benefecisti homini, & ingratus est homo, non te pœ-
niteas

ait eat bene fecisse, ne fundas pœnitēdo, quod implesti miserendo. Idem de Verb. Apost.

Si gratiam homini non referre simile homicidio est: quantū crimen erit Deo nō referre. Amb. de Offi.

Suspecta res est, verbis beneficia rependere. Ibidē.

Nulla est intolerabilior contumelia, quā quæ pro beneficijs rependitur. Ibidem.

Amico vero gratiam referre, ingratitude genus est. Lact. libr. 3.

Non est æquum, ob ingratitude quorundam frustrari cunctos. Ibidem.

Ingratitudo nullam recipit excusationem. Ibidem.

Sicut boni per cōtumelias meliores euadūt, ita semper reprobi de beneficio peiores existunt. Greg. in Homil.

Peruersi cordis est, occasiones ingratitude inuestigare, nemo id facit, nisi qui etiā gratis ingratus est. Bern. super Cant. ser. 52.

Gratiarum, certè cessat decursus, vbi gratiarum non fuerit recursus, nec modo nil augetur ingrato, sed quod acceperat ei vertitur in perniciē. Idē de Quad.

Peremptoria certè res est ingratitude, hostis gratiæ, inimica salutis, exinanitio meritorum, virtutum dispersio. dico ego pro meo sapere, nihil ita displicet Deo, præsertim in filijs gratiæ, in hominibus conuersionis. Idem in sent.

Fortè clemētia est ingratissimè negare quod postulant: ne cōtingat vt tanto grauius de ingratitude iudicentur: quanto magis accumulatis beneficijs,
ingra.